

Indicadors de qualitat del treball

Indicadores de calidad del trabajo

INVERTIM EN EL TEU FUTUR

Consell Econòmic i Social
de les Illes Balears

Unió Europea
Fons Social Europeu

Govern de les Illes Balears
Conselleria de Treball i Formació

Indicadors de qualitat del treball

Indicadores de calidad del trabajo

Editat per:

© CONSELL ECONÒMIC I SOCIAL DE LES ILLES BALEARS

Palau Reial 19 - 07001 Palma
Tel.: 971 78 44 32 - Fax: 971 78 43 33
e-mail: ces@caib.es
web: <http://ces.caib.es>

Amb el suport de:

Govern de les Illes Balears
Conselleria de Treball i Formació

Unió Europea
Fons Social Europeu

Disseny gràfic, infografies i maquetació: Terrasa Arts Gràfiques

Impressió: Terrasa Arts Gràfiques

Dipòsit Legal: PM-2935-2008

ISBN: 978-84-612-8613-3

Índex

Presentació	7
1. Introducció	9
2. Metodologia	11
3. Resultats	15
3.1. Condicions del lloc de treball	15
3.2. Relacions laborals	24
3.3. Qualificació, habilitats i aprenentatge.....	27
3.4. Accés i participació en el mercat	
de treball	32
3.5. Igualtat de gènere	37
3.6. Cohesió social i mercat de treball	47
3.7. Salaris i productivitat.....	52
3.8. Benestar i protecció social.....	57
3.9. Índex de qualitat del mercat de treball...	62
4. Conclusions.....	65
Annex 1	67
Annex 2	79
Bibliografia	87

Índice

Presentación	7
1 . Introducción	9
2 . Metodología	11
3 . Resultados	15
3.1. Condiciones del puesto de trabajo	15
3.2. Relaciones laborales	24
3.3. Cualificación, habilidades y aprendizaje..	27
3.4. Acceso y participación en el mercado	
de trabajo	32
3.5. Igualdad de género	37
3.6. Cohesión social y mercado de trabajo	47
3.7. Salarios y productividad.....	52
3.8. Bienestar y protección social	57
3.9. Índice de calidad del mercado de trabajo	62
4. Conclusiones.....	65
Anexo 1	67
Anexo 2	79
Bibliografía	87

Presentació

El 23 de juliol de 2003 es va aprovar el Dictamen núm. 9/2003, del Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, sobre els Índexs de qualitat en el treball (IQT), basat en l'estudi *La qualitat del treball. Una proposta d'indicador*, que va ser elaborat per part dels professors de la Universitat de Barcelona Martí Parellada, catedràtic d'universitat d'Economia Aplicada i Gemma García, titular d'universitat d'Economia Aplicada. Aquest estudi, el primer d'aquestes característiques que es va fer a Balears, va comptar amb la col·laboració del Servei d'Ocupació de les Illes Balears, de la Conselleria de Treball i Formació.

L'estudi es va elaborar seguint la metodologia proposada per la Comissió Europea, per construir un indicador sintètic que permetés valorar la posició de les diverses comunitats autònombes pel que fa a la qualitat del treball, prenent en consideració variables que fessin referència a les característiques concretes del lloc de treball com a variables lligades al context de treball. Així mateix, l'estudi va seguir el criteri d'incloure només els indicadors que de forma homogènia i a partir de les estadístiques oficials es publiquen amb informació suficient, fiable, homogènia i periòdica per al conjunt de totes les comunitats autònombes.

Atès que la Comissió Europea no s'ha pronunciat sobre la ponderació dels indicadors, es va decidir que per primera vegada a Espanya fos la societat civil organitzada, representada en el CES, i no un comitè d'experts qui fes aquesta ponderació. Els resultats de l'estudi són prou coneguts, ja que l'estudi va ser publicat pel CES l'any 2004 i les seves actualitzacions s'han publicat a les Memòries del CES sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears, des de la Memòria referida a l'any 2002.

La Comissió de Treball de la Memòria del CES 2007 va considerar oportú acurar l'actualització del treball dels IQT, ja que havien passat cinc anys des de la seva aprovació, durant els quals s'han produït canvis substancials de la nostra realitat econòmica i social, i molt especialment, pel que fa al nostre mercat de treball. La proposta va ser acceptada i la Comissió Permanent va decidir encarregar l'estudi de nou al professor Martí Parellada, qui en aquesta ocasió ha comptat amb la col·laboració d'Antònia Puigròs i Maria del Mar Ribas, que han estat les encarregades de l'actualització dels IQT per a la Memòria del CES al llarg d'aquests cinc anys.

Presentación

El 23 de julio de 2003 se aprobó el Dictamen núm. 9/2003, del Consejo Económico y Social de las Islas Baleares, sobre los índices de calidad en el trabajo (IQT), basado en el estudio *La calidad del trabajo. Una propuesta de indicador*, que fue elaborado por parte de los profesores de la Universidad de Barcelona Martí Parellada, catedrático de universidad de Economía aplicada y Gemma García, titular de universidad de Economía aplicada. Este estudio, el primero de estas características que se efectuó en Baleares, contó con la colaboración del Servicio de Ocupación de las Islas Baleares, de la Consejería de Trabajo y Formación.

El estudio se elaboró siguiendo la metodología propuesta por la Comisión Europea para construir un indicador sintético que permitiera valorar la posición de las diversas Comunidades Autónomas con respecto a la calidad del trabajo, tomando en consideración variables que hicieran referencia a las características concretas del puesto de trabajo como variables sujetas al contexto de trabajo. Asimismo, el estudio siguió el criterio de incluir sólo los indicadores que de forma homogénea y en base a las estadísticas oficiales se publican con información suficiente, fiable, homogénea y periódicamente por el conjunto de todas las Comunidades Autónomas.

Dado que la Comisión Europea no se ha pronunciado sobre la ponderación de los indicadores, se decidió que, por primera vez en España, fuera la sociedad civil organizada, representada en el CES, y no un comité de expertos, quien hiciera esta ponderación. Los resultados del estudio son suficientemente conocidos, ya que el estudio fue publicado por el CES en el año 2004 y sus actualizaciones se han publicado en las Memorias del CES sobre la economía, el trabajo y la sociedad de las Islas Baleares, desde la Memoria referida en el año 2002.

La Comisión de trabajo de la Memoria del CES 2007 consideró oportuno cotejar la actualización del trabajo de los IQT, puesto que ya habían pasado cinco años desde su aprobación, en los cuales, se han producido cambios sustanciales de nuestra realidad económica y social, y muy especialmente, con respecto a nuestro mercado de trabajo. La propuesta fue aceptada y la Comisión permanente decidió encargar el estudio de nuevo al profesor Martí Parellada, quien en esta ocasión ha contado con la colaboración de Antònia Puigròs y María del Mar Ribas, que han sido las encargadas de la actualización de los IQT para la Memoria del CES a lo largo de estos cinco años.

Pertant, l'estudi que avui presentem és l'actualització del primer estudi del CES sobre els IQT, on se segueix la mateixa metodologia i el mateix criteri per a l'aprovació de les ponderacions dels indicadors que, en aquest cas, també s'han fet per part de la Comissió de Treball d'Ocupació i Relacions Laborals. Un primer avenç d'aquest estudi ja s'ha publicat a la Memòria del CES 2007.

L'estudi amplia en sis el nombre d'indicadors i en dos les dimensions en què s'agrupen els 39 indicadors, que reflecteixen millor que abans aspectes com la formació permanent, la flexibilització, la política de gènere, la prevenció de riscs laborals i el foment de la salut i de la seguretat en el lloc de treball. És, doncs, un estudi que ara s'ajusta millor a la realitat del nostre mercat de treball.

Igualment que en l'estudi anterior, els indicadors laborals que permeten calcular els nous IQT de Balears, caracteritzen les nostres Illes com una de les regions amb uns nivells de qualitat del treball més elevats, entre la segona i tercera posició dins de les disset comunitats autònombes. La solvència dels resultats aconseguits es confirma en el fet que d'estudis fets amb metodologies prou diferents al nostre es deriven conclusions semblants, com es pot consultar als treballs del professor Luis Toharia, de la Universitat d'Alcalà de Henares, que fa per a l'anuari de la UGT de Catalunya, o els estudis fets pels professors Manuel Ortí i Jordi Suriñach de la Universitat de Barcelona per a Manpower Professional, per citar-ne dos dels més rellevants.

No vull acabar aquesta presentació sense abans agrair la feina feta pels consellers membres de la Comissió de Treball d'Ocupació i Relacions Laborals del CES, el professor Martí Parellada, Antònia Puigròs i Maria del Mar Ribas, així com per la col·laboració i suport que en tot moment hem tingut per part de la Conselleria de Treball i Formació, sense la qual aquest estudi difícilment s'hagués pogut fer.

Llorenç Huguet Rotger
*President del Consell Econòmic i Social
de les Illes Balears*

Así pues, el estudio que hoy presentamos es la actualización del primer estudio del CES sobre los IQT, en el cual se sigue la misma metodología y el mismo criterio para la aprobación de las ponderaciones de los indicadores, que en este caso, también se han realizado por parte de la Comisión de Trabajo de Ocupación y Relaciones Laborales. Un primer adelanto de este estudio ya se ha publicado en la Memoria del CES 2007.

El estudio amplía en seis el número de indicadores y en dos las dimensiones en las que se agrupan los 39 indicadores, datos que reflejan mejor que antes aspectos como la formación permanente, la flexibilización, la política de género, la prevención de riesgos laborales, y el fomento de la salud y de la seguridad en el puesto de trabajo. Es pues, un estudio que ahora se ajusta mejor a la realidad de nuestro mercado de trabajo.

Igualmente que en el estudio anterior, los indicadores laborales que permiten calcular los nuevos IQT de Baleares, caracterizan nuestras Islas como una de las regiones con unos niveles de calidad del trabajo más elevados, entre la segunda y tercera posición dentro de las diecisiete Comunidades Autónomas. La solvencia de los resultados conseguidos deriva de la situación que estudios hechos con metodologías lo suficiente diferentes al nuestro dan resultados parecidos, como se puede consultar en los estudios del profesor Luís Toharia de la Universidad de Alcalá de Henares, que hace para el anuario de la UGT de Cataluña, o en los estudios hechos por los profesores Manuel Ortí y Jordi Suriñach de la Universidad de Barcelona para Manpower Profesional, por citar dos de los más relevantes.

No quiero acabar esta presentación sin antes agradecer el trabajo llevado a cabo por los Consejeros miembros de la Comisión de Trabajo de Ocupación y Relaciones Laborales del CES, al profesor Martí Parellada, Antònia Puigròs y María del Mar Ribas, así como por la colaboración y apoyo que en todo momento hemos tenido por parte de la Consejería de Trabajo y Formación, sin la cual este estudio difícilmente se hubiera podido efectuar.

Llorenç Huguet Rotger
*Presidente del Consejo Económico y Social
de las Islas Baleares*

1. Introducció

L'any 2004, el Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, amb el suport de la Conselleria de Treball i Formació del Govern de les Illes Balears, va presentar l'estudi: *La Qualitat del Treball. Una proposta d'indicador*, en el que s'avancà un índex sintètic de qualitat del mercat de treball a les Balears i a la resta de comunitats autònombes referit als anys 1995 i 2001. Posteriorment en les successives Memòries anuals del Consell Econòmic i Social de les Illes Balears s'han anat presentant les estimacions actualitzades de l'indicador assenyalat.

En aquell moment es van considerar per a l'elaboració de l'índex sintètic 33 indicadors agrupats en 6 dimensions i a partir d'aquesta estructura es varen elaborar quatre escenaris definits a partir d'atorgar una estructura de ponderacions específica per a cada una de les dimensions identificades.

Transcorreguts cinc anys des de l'aprovació del Dictamen núm. 9/2003 del Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, sobre els índexs de qualitat en el treball, basat en l'estudi esmentat, el Consell ha decidit revisar els criteris que es varen definir per estimar l'índex sintètic de qualitat del mercat de treball per tal de adaptar-lo millor a la situació actual del mercat de treball de les Balears. S'ha tractat, doncs, d'anar incorporant o donant més rellevància, en l'estimació de l'índex, entre d'altres, a aspectes com: la formació permanent, la flexibilització, la política de gènere, la prevenció de riscs laborals i el foment de la salut i de la seguretat en el lloc de treball.

Aquesta decisió dóna continuïtat a un estudi que mes enllà d'identificar la posició relativa de les Comunitats Autònombes i, entre elles, de les Balears, en relació a la qualitat dels seus respectius mercats de treball, permet construir un quadre de comandament, ara amb 39 indicadors, que aproximen diversos aspectes vinculats al mercat de treball.

En aquesta edició s'han introduït nous indicadors: percentatge d'ocupació indefinida, índex de rotació, abandonament prematur de l'ensenyament, ràtio de segregació sectorial segons gènere, ràtio d'ocupació en grups directius segons gènere, taxa d'atur de la població estrangera, ocupats en sectors d'alta tecnologia, augment salarial pactat i persones situades per sota del llindar de la pobresa. Alhora s'han deixat de considerar tres indicadors perquè, en general, s'ha entès que ja estaven prou representats en els finalment escollits i quatre més s'han redefinit.

1. Introducción

El año 2004, el Consejo Económico y Social de las Islas Baleares, con el apoyo de la Consejería de Trabajo y Formación del Gobierno de las Islas Baleares, presentó el estudio: *La Calidad del Trabajo. Una propuesta de indicador*, en el que se elaboró un índice sintético de calidad del mercado de trabajo en las Baleares y en el resto de Comunidades Autónomas referido a los años 1995 y 2001. Posteriormente en las sucesivas Memorias anuales del Consejo Económico y Social de las Islas Baleares se han ido presentando las estimaciones actualizadas del indicador señalado.

En aquel momento se consideraron para la elaboración del índice sintético 33 indicadores agrupados en 6 dimensiones y a partir de esta estructura se elaboraron cuatro escenarios definidos a partir de otorgar una estructura de ponderaciones específica para cada una de las dimensiones identificadas.

Transcurridos cinco años desde la aprobación del Dictamen núm. 9/2003 del Consejo Económico y Social de las Islas Baleares, sobre los índices de calidad en el trabajo, basado en el estudio mencionado, el Consejo ha decidido revisar los criterios que se definieron para estimar el índice sintético de calidad del mercado de trabajo con el objetivo de adaptarlo mejor a la situación actual del mercado de trabajo de las Baleares. Se ha tratado, pues, de ir incorporando o dando más relevancia, en la estimación del índice, entre otros, a aspectos como: la formación permanente, la flexibilización, la política de género, la prevención de riesgos laborales y el fomento de la salud y de la seguridad en el puesto de trabajo.

Esta decisión da continuidad a un estudio que más allá de identificar la posición relativa de las Comunidades Autónomas y, entre ellas, la de Baleares, en relación a la calidad de sus respectivos mercados de trabajo, permite construir un instrumento de análisis, ahora con 39 indicadores, que aproximan varios aspectos vinculados al mercado de trabajo.

En esta edición se han introducido nuevos indicadores: porcentaje de ocupación indefinida, índice de rotación, abandono prematuro de la enseñanza, ratio de segregación sectorial según género, ratio de ocupación en grupos directivos según género, tasa de paro de la población extranjera, ocupados en sectores de alta tecnología, aumento salarial pactado y personas situadas por debajo del umbral de la pobreza. Al mismo tiempo no se han considerado tres indicadores porque, en general, se ha entendido que ya estaban lo suficiente representados entre los que finalmente se han escogido y cuatro más se han redefinido.

Els trenta-nou indicadors s'han agrupat en vuit dimensions: Condicions del lloc de treball; Relacions laborals; Qualificació, habilitats i aprenentatge; Accés i participació en el mercat de treball; Igualtat de gènere; Cohesió social i mercat de treball; Salaris i productivitat i Benestar i protecció social. Finalment, i com en l'edició de l'any 2004, s'han construït els mateixos quatre escenaris tot i que amb una estructura de ponderacions adaptada a les vuit dimensions considerades. S'ha entès doncs, que amb aquestes modificacions s'estava en millors condicions de reflectir, en aquests moments, la qualitat relativa del mercat de treball de les Illes Balears.

La metodologia de càlcul, tant en aquesta edició com en la de l'any 2004, consisteix a obtenir una ordenació de les diverses comunitats autònomes per a cadascuna de les dimensions definides. Cal dir que dins de cada dimensió es considera que totes les variables tenen la mateixa ponderació. D'aquesta manera s'obté un rànquing de les comunitats segons cadascuna de les vuit dimensions que es consideren. L'agregació d'aquestes segons les ponderacions definides dóna lloc, finalment, a l'ordenació de les diferents regions segons la mesura de la qualitat del mercat de treball.

Finalment assenyalar que l'haver convingut el procediment i seleccionat els indicadors, les dimensions i les ponderacions utilitzades en el sí de la Comissió de Treball, d'Ocupació i Relacions Laborals del Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, es una garantia addicional, pel que fa als resultats obtinguts, doncs en ells convergeixen la pluralitat de punts de vista que s'expressen pels membres de la comissió, representants dels grups socials presents en el sí del Consell.

Los treinta y nueve indicadores se han agrupado en ocho dimensiones: Condiciones del puesto de trabajo; Relaciones laborales; Cualificación, Habilidades y Aprendizaje; Acceso y participación en el mercado de trabajo; Igualdad de género; Cohesión social y mercado de trabajo; Salarios y productividad y Bienestar y protección social. Finalmente, y como en la edición del año 2004, se han construido los mismos cuatro escenarios aunque con una estructura de ponderaciones adaptada a las ocho dimensiones consideradas. Se ha entendido pues, que con estas modificaciones se estaba en mejores condiciones de reflejar, en estos momentos, la calidad relativa del mercado de trabajo de las Islas Baleares.

La metodología de cálculo, tanto en esta edición como en la del año 2004, consiste en obtener una ordenación de las diversas Comunidades Autónomas para cada una de las dimensiones definidas. Hay que decir que dentro de cada dimensión se considera que todas las variables tienen la misma ponderación. De esta manera se obtiene un ranking de las comunidades según cada una de las ocho dimensiones que se consideran. La agregación de éstas según las ponderaciones definidas supone, finalmente, la ordenación de las diferentes regiones según la medida de la calidad del mercado de trabajo.

Finalmente, señalar que al haber convenido el procedimiento y seleccionado los indicadores, las dimensiones y las ponderaciones utilizadas en el seno de la Comisión de Trabajo, de Ocupación y Relaciones Laborales del Consejo Económico y Social de las Islas Baleares, es una garantía adicional, con respecto a los resultados obtenidos, pues en ellos convergen la pluralidad de puntos de vista que se expresan por los miembros de la comisión, representantes de los grupos sociales presentes en el sí del Consejo.

2. Metodologia

L'Indicador de Qualitat del mercat de Treball es basa en una bateria d'indicadors (39 indicadores) que pretenden mesurar vuit dimensions de la situació laboral de les regions espanyoles. A partir d'aquesta bateria d'indicadors s'analitzen conceptes com flexibilització, temporalitat, desigualtat de gènere, exclusió de col·lectius específics, riscs laborals, temps de treball, condicions de vida, entre d'altres. També, la base d'aquest estudi és l'anàlisi comparativa. Qual-sevol dada es posa sempre en referència a d'altres. D'aquesta manera l'estudi dels diferents indicadors permet comparar els resultats obtinguts a les Illes Balears amb la resta de regions espanyoles.

2. Metodología

El Indicador de Calidad del mercado de Trabajo se basa en una batería de indicadores (39 indicadores) que pretenden medir ocho dimensiones de la situación laboral de las regiones españolas. A partir de esta batería de indicadores se analizan conceptos como flexibilización, temporalidad, desigualdad de género, exclusión de colectivos específicos, riesgos laborales, tiempos de trabajo, condiciones de vida, entre otros. Igualmente, la base de este estudio es el análisis comparativo. Cualquier dato se pone siempre en referencia a otros. De esta manera el estudio de los diferentes indicadores permite comparar los resultados obtenidos en las Islas Baleares con el resto de regiones españolas.

TAULA 1. INDICADORS DE QUALITAT DEL TREBALL

DIMENSIONS	INDICADORS
1. Condicions del lloc de treball	a) Grau de satisfacció en el lloc de treball b) Índex d'incidència dels accidents de treball c) Jornades perdudes en accidents laborals d) Nivell d'estrés en el lloc de treball e) Taxa de parcialitat involuntària f) Taxa de temporalitat g) % d'ocupació indefinida discontinua h) Índex de rotació
2. Relacions laborals	a) Jornades perdudes en vagues sobre total ocupats b) Cobertura dels convenis col·lectius
3. Qualificació, habilitats i aprenentatge	a) Ocupats amb estudis superiors b) Índex de desenvolupament c) Ocupats que segueixen algun tipus de formació d) Persones que han abandonat l'ensenyament prematurament (18-24 anys)
4. Accés i participació en el mercat de treball	a) Aturats que no han treballat abans b) Taxa d'activitat c) Taxa ocupació població 30-54 anys d) Taxa atur població 30-54 anys
5. Igualtat de gènere	a) Desigualtat salarial b) Ràtio parcialitat involuntària c) Ràtio taxes d'ocupació d) Ràtio taxes d'atur e) Ràtio aturats que no han treballat abans f) Ràtio taxa de temporalitat g) Ràtio atur llarga durada h) Índex de Duncan (ràtio segregació sectorial) i) Ràtio ocupació en grup de directius
6. Cohesió social i mercat de treball	a) Taxa atur població estrangera b) Taxa atur menors de 30 anys c) Taxa ocupació menors de 30 anys d) Taxa ocupació > 55 anys e) Ocupats discapacitats sobre total ocupats ⁽¹⁾
7. Salaris i productivitat	a) Remuneració salarial b) PIB per ocupat c) Ocupats en sectors Alta tecnologia d) Augment salarial pactat (deflactat per l'IPC)
8. Benestar i Protecció Social	a) PIB per càpita b) Ràtio de dependència c) Taxa neta de cobertura de les prestacions per atur e) % de persones situades per sota el límít de pobresa (60% mediana ingressos)

⁽¹⁾ La informació sobre aquest indicador ens va arribar una vegada tan-cada l'edició, així i tot amb la seva incorporació no canvién els resultats, però s'ha convingut deixar-ho per a una propera edició.

⁽¹⁾ La información sobre este indicador se obtuvo una vez cerrada la edición, con su incorporación no cambian los resultados, aunque se decidió incorporarlo en una próxima edición.

La construcció d'un índex agregat a partir d'aquests indicadors té com a punt fonamental les ponderacions que es donen a cada grup. En aquest sentit, el present treball manté les dues característiques rellevants de l'estudi publicat l'any 2004:

- Les ponderacions estableertes i també la bateria d'indicadors finalment escollida ha estat debatuda i consensuada amb els integrants de la Comissió de Treball del Consell Econòmic i Social de les Illes Balears. El fet que en aquesta comissió estiguin representats els agents econòmics i socials de les Illes Balears permet reduir el possible biaix d'aquestes ponderacions. Com s'ha indicat anteriorment, la valoració de quins són els factors més importants en la qualitat del mercat de treball és un aspecte molt rellevant d'aquest tipus de treball.
- Malgrat això, s'ha optat per presentar diversos escenaris segons ponderacions alternatives. La definició d'aquests escenaris, del que es podria anomenar l'estadi més tradicional al més innovador, permet una ànalisi més acurada de la informació i una millor valoració dels resultats obtinguts.

Cal destacar que els resultats finals no són una variable quantitativa sinó que el que s'obté amb aquesta metodologia és una ordenació de les comunitats autònomes segons la seva qualitat del treball. És a dir, el resultat final permet conèixer quin és la regió que mostra una major qualitat del mercat de treball segons els indicadors seleccionats i les ponderacions estableertes per a cada dimensió, però en cap cas quina és la diferència que separa aquesta de la segona en el rànquing.

En aquesta segona edició, es va considerar igual de rellevant l'elaboració de l'índex per a dos moments del temps. Els moments escollits han estat l'any 2006, darrer per al qual es disposa de tota la informació estadística necessària, i el 2001, any que permet obtenir informació homogènia per a totes les variables¹.

El resultat d'aquest procediment és un índex que, per a cada any, ens ordena les diferents regions i ens permet valorar la qualitat relativa del mercat de treball per a cadascuna de les regions espanyoles.

1. Amb algunes excepcions que s'assenyalen a l'annex.

La construcción de un índice agregado a partir de estos indicadores tiene como punto fundamental las ponderaciones que se dan a cada grupo. En este sentido, el presente trabajo mantiene las dos características relevantes del estudio publicado en el año 2004:

- Las ponderaciones establecidas y también la batería de indicadores finalmente escogida ha sido debatida y consensuada con los integrantes de la Comisión de Trabajo del Consejo Económico y Social de las Islas Baleares. El hecho que en esta comisión estén representados los agentes económicos y sociales de las Islas Baleares permitió reducir el posible sesgo de estas ponderaciones. Como se ha indicado anteriormente, la valoración de cuáles son los factores más importantes en la calidad del mercado de trabajo es un aspecto muy relevante de este tipo de trabajo.
- Pese a esto, se ha optado por presentar varios escenarios según ponderaciones alternativas. La definición de estos escenarios, de lo que se podría denominar el estadio más tradicional al más innovador, permite un análisis más pormenorizado de la información y una mejor valoración de los resultados obtenidos.

Cabe destacar que los resultados finales no son una variable cuantitativa, sino que lo que se obtiene con esta metodología es una ordenación de las comunidades autónomas según su calidad del trabajo. Es decir, el resultado final permite conocer cuál es la región que muestra una mayor calidad del mercado de trabajo según los indicadores seleccionados y las ponderaciones establecidas para cada dimensión, pero en ningún caso establece cuál es la diferencia que separa esta de la segunda en el ranking.

En esta segunda edición, se consideró igual de relevante la elaboración del índice para dos momentos del tiempo. Los momentos seleccionados han sido el año 2006, último para el que se dispone de toda la información estadística necesaria, y el 2001, año que permite obtener información homogénea para todas las variables¹.

El resultado de este procedimiento es un índice que, para cada año, nos ordena las diferentes regiones y nos permite valorar la calidad relativa del mercado de trabajo para cada una de las regiones españolas.

1. Con algunas excepciones que se señalan en el anexo.

Els escenaris establerts a partir de la diferent estructura de ponderacions atorgada a cada una de les vuit dimensions definides són:

- **Base.** Totes les dimensions tenen el mateix pes en la construcció de l'índicador.
- **Tradicional.** La dimensió 1 "Accés i participació en el mercat de treball", i la de "Salaris i productivitat", tenen una ponderació major en la construcció de l'índex agregat. S'ha assignat un 20% a cadascun d'aquests blocs.
- **Intermedi.** En aquest cas es dóna una major ponderació a les dimensions: "Qualificació, habilitats i aprenentatge", "Accés i participació en el mercat de treball", "Igualtat de gènere" i "Salaris i productivitat". Se'ls ha assignat un 15% a cada una d'aquestes dimensions.
- **Innovador.** Es tracta de l'escenari on s'atorga una major importància a les dimensions: "Igualtat de gènere" i "Qualificació, habilitats i aprenentatge". L'assignació percentual que correspon a aquests dos blocs és del 20%.

La taula següent mostra les ponderacions atorgades a cada dimensió segons els quatre escenaris definits. Els indicadors seleccionats per a cada dimensió tenen una importància idèntica en el sí de cada dimensió.

TAULA 2. PONDERACIONS ESTABLERTES EN ELS DIVERSOS ESCENARIS

	% BASE	% TRADICIONAL	% INTERMEDI	% INNOVADOR
Condicions lloc de treball	12,5	10	10	10
Relacions laborals	12,5	10	10	10
Qualificació, habilitats i aprenentatge	12,5	10	15	20
Accés i participació en el mercat de treball	12,5	20	15	10
Igualtat de gènere	12,5	10	15	20
Cohesió social i mercat de treball	12,5	10	10	10
Salaris i productivitat	12,5	20	15	10
Benestar i Protecció Social	12,5	10	10	10

El rànquing ordinal de les comunitats autònomes obtingut per a cadascuna de les vuit dimensions considerades, ponderat segons els escenaris definits, permet identificar, segons els diferents escenaris assenyalats, la posició relativa de la qualitat del mercat de treball de les Illes Balears i la de la resta de les comunitats autònomes.

Los escenarios establecidos a partir de la diferente estructura de ponderaciones otorgada a cada una de las ocho dimensiones definidas son:

- **Base.** Todas las dimensiones tienen el mismo peso en la construcción del indicador.
- **Tradicional.** La dimensión 1 "Acceso y participación en el mercado de trabajo", y la de "Salarios y productividad", tienen una ponderación mayor en la construcción del índice agregado. Se ha asignado un 20% a cada uno de estos bloques.
- **Intermedio.** En este caso se da una mayor ponderación a las dimensiones: "Cualificación, habilidades y aprendizaje", "Acceso y participación en el mercado de trabajo", "Igualdad de género" y "Salarios y productividad". Se les ha asignado un 15% a cada una de estas dimensiones.
- **Innovador.** Se trata del escenario donde se otorga una mayor importancia a las dimensiones: "Igualdad de género" y "Cualificación, habilidades y aprendizaje". La asignación porcentual que corresponde a estos dos bloques es del 20%.

El cuadro siguiente muestra las ponderaciones otorgadas a cada dimensión según los cuatro escenarios definidos. Los indicadores seleccionados para cada dimensión tienen una importancia idéntica en el seno de cada dimensión.

El ranking ordinal de las comunidades autónomas obtenido para cada una de las ocho dimensiones consideradas, ponderado según los escenarios definidos, permite identificar, según los diferentes escenarios señalados, la posición relativa de la calidad del mercado de trabajo de las Islas Baleares y la del resto de las comunidades autónomas.

3. Resultats

A continuació es presenten els resultats obtinguts seguint la metodologia descrita. Si bé és cert que l'objectiu últim del treball és valorar quina és la posició de Balears pel que fa a la qualitat laboral, s'analitza breument a continuació cadascun dels indicadors que s'han utilitzat per obtenir l'índex agregat. Aquesta anàlisi, té una especial utilitat per valorar quins són els punts forts i febles de Balears en relació a la resta de comunitats autònomes. Així, aquesta anàlisi desagregada es converteix en un instrument d'especial rellevància per als gestors de les polítiques relacionades amb el mercat de treball, en la mesura que permet detectar els àmbits on cal destinar més esforços per millorar la qualitat de l'ocupació.

Per a cadascun dels indicadors es presenta el rànquing de les diverses comunitats autònomes els dos anys analitzats, 2001 i 2006. A més d'assenyalar la posició de Balears i els canvis que s'hagin produït, així com els factors que poden tenir alguna incidència en aquest comportament, es remarquen en cada cas els elements més destacables, tant pel que fa a la posició relativa com a canvis significatius de les regions en el període aquí considerat.

L'anàlisi desagregada per a cada indicador es completa amb la mesura sintètica de cadascuna de les vuit dimensions estableertes. Com es veurà, la posició de les regions en aquests vuit àmbits és, en moltes ocasions, clarament diferent, permetent detectar amb una certa facilitat els punts forts i febles del mercat de treball respectiu.

3.1. Condicions del lloc de treball

a) Grau de satisfacció en el lloc de treball

Aquesta variable fa referència a la valoració subjetiva que el propi treballador fa de la seva feina. Aquesta informació, com es pot veure a l'annex, s'obté de l'Enquesta de condicions de treball que elabora el Ministeri de Treball i Inmigració i és, de fet, una mesura sintètica de la qualitat/satisfacció que el treballador obté de la feina que desenvolupa.

L'any 2001 Balears ocupava la segona posició del rànquing amb un índex de satisfacció mitjà del 7,1. L'any 2006 s'han produït canvis notables i Balears ha empitjorat la seva posició en el rànquing i passa a ocupar l'onzena posició. Aquest empitjorament, no obstant, no suposa un descens en el grau de satis-

3. Resultados

A continuación se presentan los resultados obtenidos siguiendo la metodología descrita. Si bien es cierto que el objetivo último del trabajo es valorar cuál es la posición de Baleares en lo referente a la calidad laboral, se analiza brevemente a continuación cada uno de los indicadores que se han utilizado para obtener el índice agregado. Este análisis, tiene una especial utilidad para valorar cuáles son los puntos fuertes y débiles de Baleares en relación al resto de comunidades autónomas. Así, este análisis desagregado se convierte en un instrumento de especial relevancia para los gestores de las políticas relacionadas con el mercado de trabajo, en la medida que permite detectar los ámbitos donde es preciso destinar más esfuerzos para mejorar la calidad de la ocupación.

Para cada uno de los indicadores se presenta el ranking de las diversas comunidades autónomas los dos años analizados, 2001 y 2006. Además de señalar la posición de Baleares y los cambios que se hayan producido, así como los factores que pueden tener alguna incidencia en este comportamiento, se remarcen en cada caso los elementos más destacables, tanto si se refieren a la posición relativa como a los cambios significativos de las regiones en el periodo estudiado.

El análisis desagregado para cada indicador se completa con la medida sintética de cada una de las ocho dimensiones establecidas. Como se verá, la posición de las regiones en estos ocho ámbitos es, en muchas ocasiones, claramente diferente, permitiendo detectar con una cierta facilidad los puntos fuertes y débiles del mercado de trabajo respectivo.

3.1. Condiciones del puesto de trabajo

a) Grado de satisfacción en el puesto de trabajo

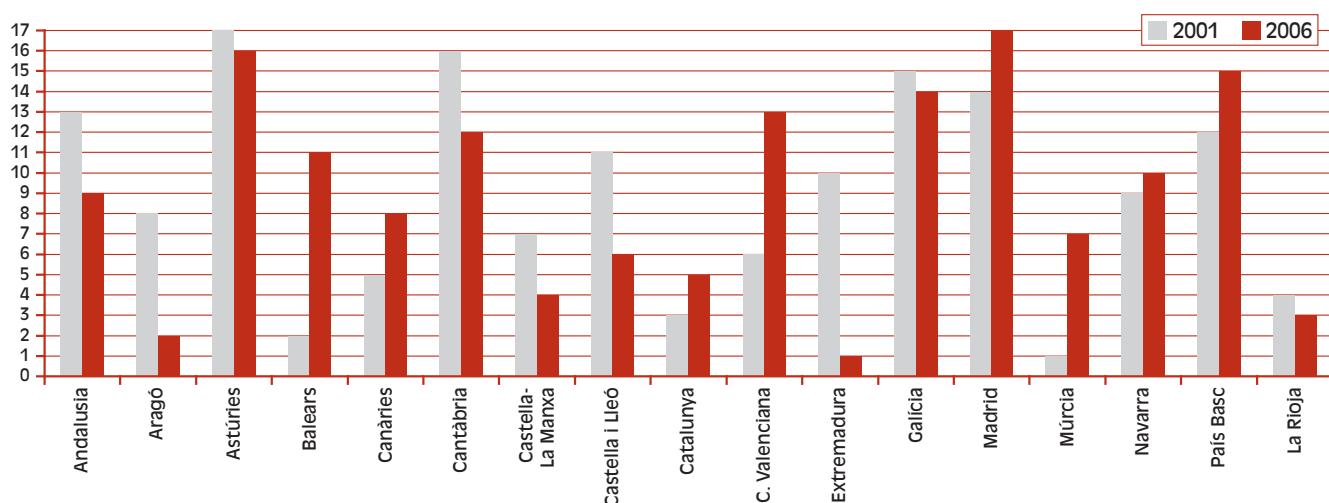
Esta variable hace referencia a la valoración subjetiva que el propio trabajador hace de su trabajo. Esta información, como se puede ver en el anexo, se obtiene de la *Encuesta de Condiciones de Trabajo* que elabora el Ministerio de Trabajo e Inmigración y es, en efecto, una medida sintética de la calidad i/o la satisfacción que el trabajador obtiene del trabajo que desempeña.

El año 2001 Baleares ocupaba la segunda posición del ranking con un índice de satisfacción medio del 7,1. En el año 2006 se han producido cambios notables y Baleares ha empeorado su posición en el ranking y pasa a ocupar la undécima posición. Este empeoramiento, no obstante, no supone un descenso en el grado de satisfacción que se situó en el 7,35, sino que es el

facció que es va situar en el 7,35, sinó que és el resultat de que la resta de comunitats autònomes incrementen el seu grau de satisfacció, molt per sobre del de Balears. Les millors més significatives han tingut lloc a Extremadura i Aragó. Contràriament, cal destacar l'empitjorament en la posició relativa juntament amb Balears, de la Comunitat Valenciana, Múrcia i Canàries. Aquestes són les regions on més ha baixat la valoració que fan els treballadors.

resultado de que el resto de comunidades autónomas incrementan su grado de satisfacción, muy por encima del de Baleares. Las mejoras más significativas se han registrado en Extremadura y Aragón. Contrariamente, cabe destacar el empeoramiento en la posición relativa de Baleares, de la Comunidad Valenciana, Murcia y Canarias. Estas son las regiones donde más ha bajado la valoración que hacen los trabajadores.

GRÀFIC 3.1 A. GRAU DE SATISFACCIÓ EN EL LLOC DE TREBALL

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

b) Índex d'incidència dels accidents de treball

El primer que cal destacar és que aquesta variable està en bona part condicionada per l'estructura productiva de la regió. És evident que la incidència dels accidents laborals és significativament diferent en els diversos sectors productius, destacant el major nombre d'accidents que es detecta, per exemple, en el sector de la construcció.

Balears ocupa històricament un dels darrers llocs pel que fa a accidents laborals. De fet, tant l'any 2001 com el 2006 és la pitjor comunitat pel que fa a aquest indicador. Extremadura, en canvi, és la regió que mostra la millor situació els dos anys.

Les comunitats autònomes de València, Catalunya, Múrcia i Navarra són les que enregistren un descens més accentuat en l'índex d'incidència. Per contra, Andalusia i País Basc experimenten un increment especialment notable. Concretament, en el cas de

b) Índice de incidencia de los accidentes de trabajo

Cabe destacar, en primer lugar, que esta variable se ve condicionada por la estructura productiva de la región. Es evidente que la incidencia de los accidentes laborales es significativamente diferente en los diversos sectores productivos, destacando el mayor número de accidentes que se detecta, por ejemplo, en el sector de la construcción.

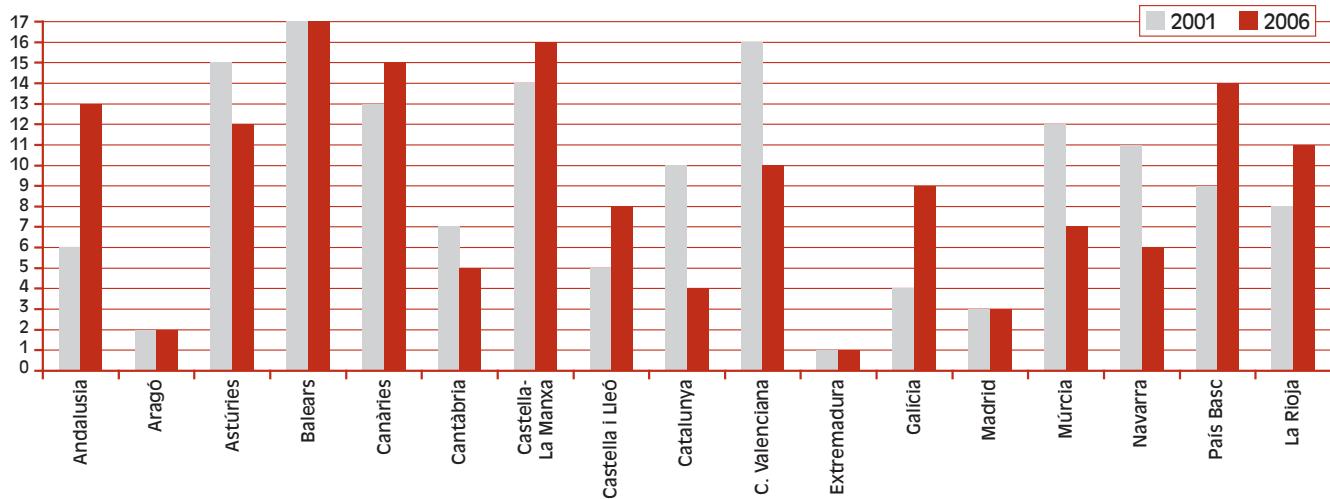
Baleares ocupa históricamente uno de las últimas posiciones con respecto a accidentes laborales. De hecho, tanto en el año 2001 como en el 2006 es la peor comunidad con respecto a este indicador. Extremadura, en cambio, es la región que muestra la mejor situación los dos años.

Las comunidades autónomas de Valencia, Cataluña, Murcia y Navarra son las que registran un descenso más acentuado en el índice de incidencia. Por el contrario, Andalucía y País Vasco experimentan un incre-

Baleares, tot i que l'índex d'incidència ha disminuït, la seva posició respecte a la resta de comunitats autònomes no ha variat i es manté en la darrera posició del rànquing, l'índex d'incidència ha passat de 99,2 accidents per 1.000 treballadors l'any 2001 a 78,8 el 2006.

mento especialmente notable. Concretamente, en el caso de Baleares, aunque el índice de incidencia ha disminuido, su posición respecto al resto de comunidades autónomas no ha variado y se mantiene en la última posición del ranking, el índice de incidencia ha pasado de 99,2 accidentes por 1.000 trabajadores en el año 2001 a 78,8 en el 2006.

GRÀFIC 3.1 B. ÍNDEX D'INCIDÈNCIA D'ACCIDENTS LABORALS

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

c) Jornades perdudes en accidents laborals

Aquest indicador podria mostrar una elevada correlació amb la variable anterior. Es tracta d'avaluar les jornades -i per tant, producció- perdudes per accident de treball. Ara bé, com s'observa, Baleares ocupa ara un dels primers llocs en el rànquing. Aquest fet posa de manifest que, si bé es produeixen molts accidents laborals, la durada de les baixes laborals que aquests impliquen és més petita que en altres regions. De fet, Baleares ocupava la cinquena posició l'any 2001, i atès que la seva situació ha millorat lleugerament el 2006, ha passat a ser la segona.

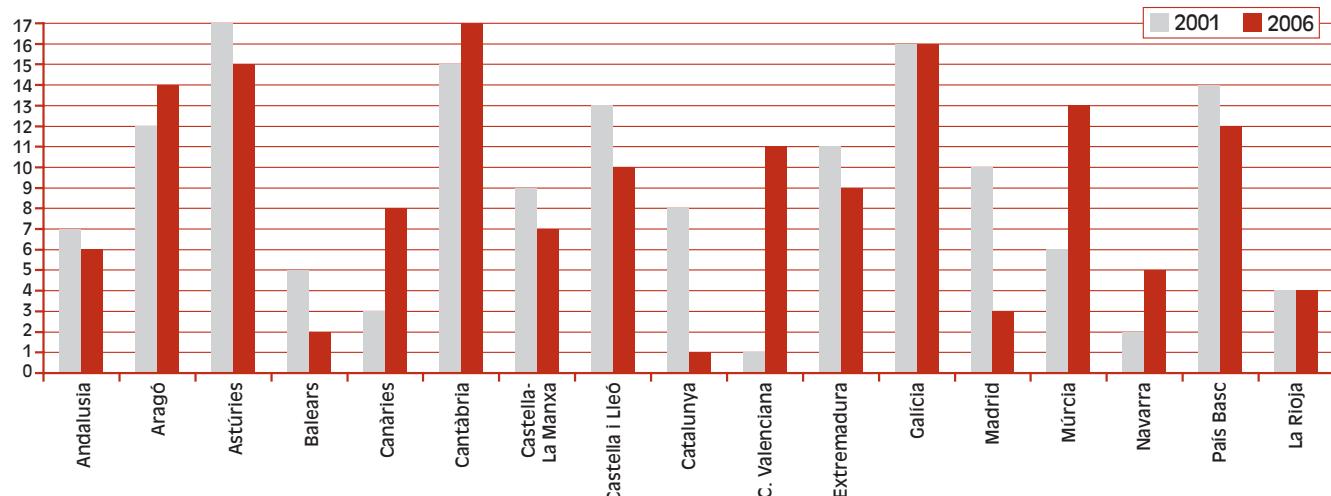
Aquesta evolució respon al descens en el nombre de dies de baixa que s'ha produït en aquest període (de 21,7 a 19,1) a Baleares. En canvi, les regions d'Aragó, Múrcia i Comunitat Valenciana s'han caracteritzat per un augment significatiu de les jornades perdudes per accident de treball.

c) Jornadas perdidas en accidentes laborales

Este indicador podría mostrar una elevada correlación con la variable anterior. Se trata de evaluar las jornadas -y por lo tanto, producción- perdidas por accidente de trabajo. Ahora bien, como se observa, Baleares ocupa ahora uno de los primeros lugares en el ranking. Este rasgo pone de manifiesto que, si bien se producen muchos accidentes laborales, la duración de las bajas laborales que éstos implican es más corta que en otras regiones. De hecho, Baleares ocupaba la quinta posición el año 2001, y dado que su situación ha mejorado ligeramente el 2006, ha pasado a ser la segunda.

Esta evolución responde al descenso en el número de días de baja que se ha producido en este periodo (de 21,7 a 19,1) en Baleares. En cambio, las regiones de Aragón, Murcia y Comunidad Valenciana se han caracterizado por un aumento significativo de las jornadas perdidas por accidente de trabajo.

GRÀFIC 3.1 C. JORNADES PERDUES EN ACCIDENTS LABORALS

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

d) Nivell d'estrès en el lloc de treball

De nou és un indicador de caràcter subjectiu que s'extreu de l'Enquesta de condicions laborals. És aquesta una mesura complementària del grau de satisfacció en el lloc de treball. És cert que un major grau d'estrès en la feina s'hauria de traduir en un menor grau de satisfacció per part del treballador. Però, cal dir que en el grau de satisfacció hi intervenen altres elements. De fet, com s'ha observat, Baleares ha empitjorat notablement la seva posició pel que fa la satisfacció del treballador i així mateix, ho ha fet, tot i que en menor intensitat, en els nivells d'estrès en el lloc de treball.

Al llarg dels anys considerats, s'ha enregistrat una tendència generalitzada a l'augment en el grau d'estrès dels treballadors. Cal destacar els augmentos que es produeixen a Canàries, Navarra i La Rioja. Baleares s'emmarca en la tònica general d'augment passant d'un índex del 4,6 al 5,9. Això li ha suposat perdre quatre posicions en el rànquing de regions. Les comunitats autònomes que milloren amb més intensitat la seva posició relativa en aquest indicador són el País Basc, Astúries, Andalusia i Extremadura.

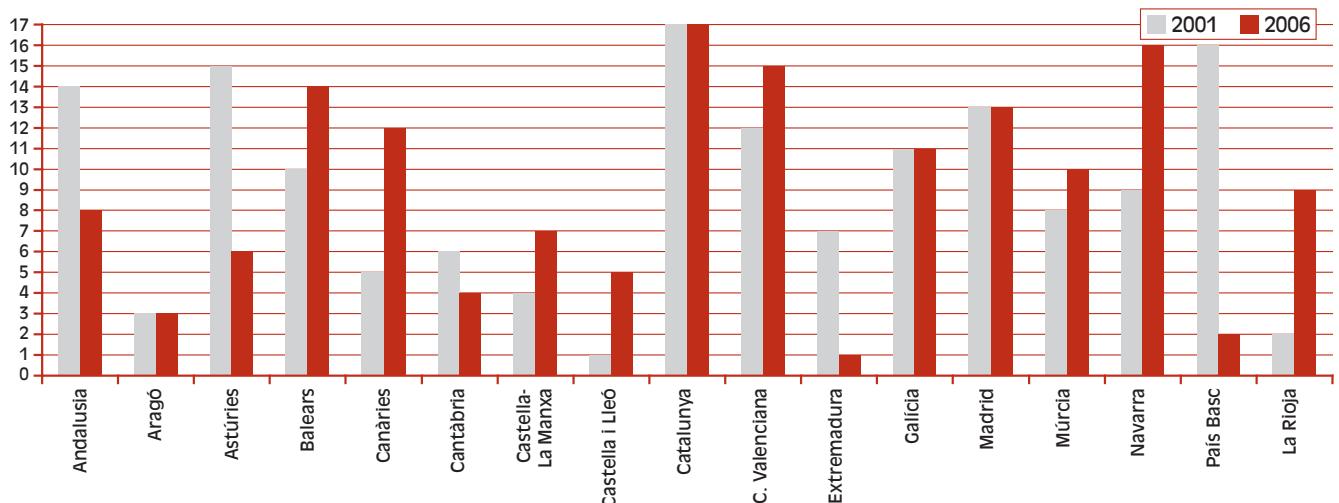
Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

d) Nivel de estrés en el puesto de trabajo

De nuevo es un indicador de carácter subjetivo que se extrae de la Encuesta de condiciones laborales. Es esta una medida complementaria del grado de satisfacción en el puesto de trabajo. Es cierto que un mayor grado de estrés en el trabajo se debería traducir en un menor grado de satisfacción por parte del trabajador. Pero hay que decir que en el grado de satisfacción intervienen otros elementos. De hecho, como se ha observado, Baleares ha empeorado notablemente su posición por lo que se refiere a satisfacción del trabajador y asimismo, lo ha hecho, aunque en menor intensidad, en los niveles de estrés en el puesto de trabajo.

A lo largo de los años considerados, se ha registrado una tendencia generalizada al aumento en el grado de estrés de los trabajadores. Hay que destacar los aumentos que se producen en Canarias, Navarra y La Rioja. Baleares se encuadra en la tónica general de aumento pasando de un índice del 4,6 al 5,9. Esto le ha supuesto perder cuatro posiciones en el ranking de regiones. Las comunidades autónomas que mejoran con más intensidad su posición relativa en este indicador son el País Vasco, Asturias, Andalucía y Extremadura.

GRÀFIC 3.1 D. NIVELL D'ESTRÈS EN EL LLOC DE TREBAL

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

e) Taxa de parcialitat involuntària

El supòsit de partida en la consideració d'aquest indicador ha estat que el treball a temps parcial és una mesura de flexibilitat del mercat laboral i que, sempre que sigui voluntari, millora la qualitat del mercat. Ara bé, quan treballar amb una jornada parcial és una mesura forçada perquè no s'ha trobat feina a jornada completa això empitjora la qualitat laboral. A partir de les dades de l'EPA podem fer una aproximació a la taxa de parcialitat involuntària.

En primer lloc, cal dir que la taxa de parcialitat involuntària, com també la global, assoleix valors molt baixos a la totalitat de regions (entre el tres i el quatre per cent). Extremadura, Andalusia, el País Basc i Castella i Lleó són les regions que mostren una major participació de treballadors amb contractes per jornada parcial de manera involuntària el 2006. En canvi, Baleares, Catalunya o La Rioja enregistren les taxes més baixes.

Baleares, amb un 2,4% dels ocupats treballant a jornada parcial per no haver trobat un treball a jornada completa es situa, com hem dit, en la primera posició del rànquing per comunitats autònombes.

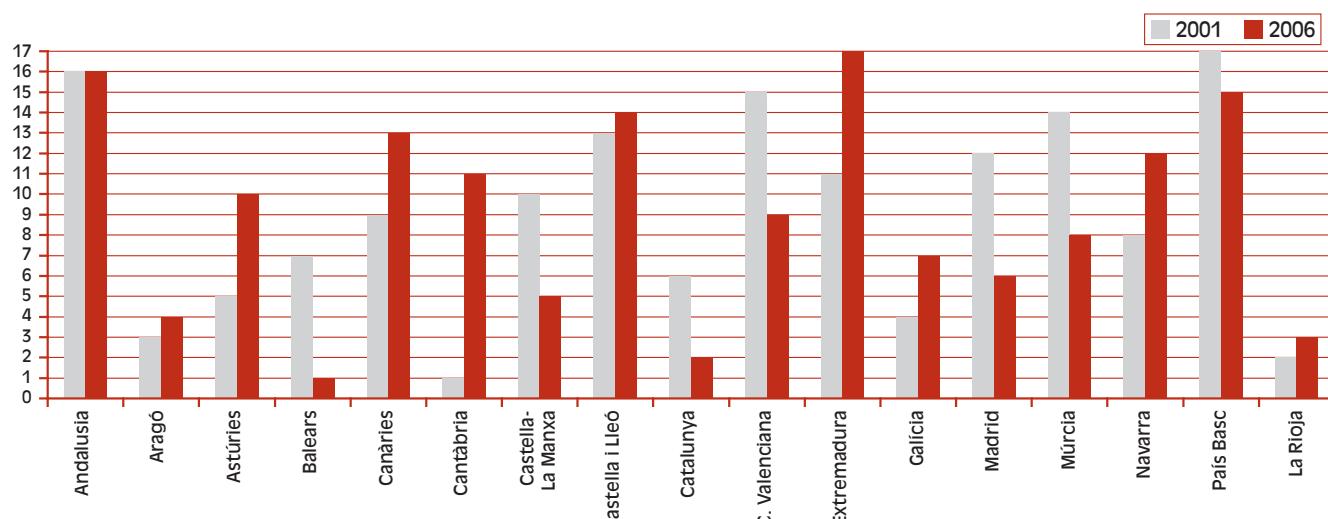
e) Tasa de parcialidad involuntaria

El supuesto de partida para la consideración de este indicador ha sido que el trabajo a tiempo parcial es una medida de flexibilidad del mercado laboral y que, siempre que sea voluntario, mejora la calidad del mercado. Ahora bien, cuando trabajar a jornada parcial es una medida obligada porque no se ha encontrado trabajo a jornada completa esto empeora la calidad laboral. A partir de los datos de la EPA podemos hacer una aproximación a la tasa de parcialidad involuntaria.

En primer lugar, hay que decir que la tasa de parcialidad involuntaria, como también la global, logra valores muy bajos en la totalidad de regiones (entre el tres y el cuatro por ciento). Extremadura, Andalucía, el País Vasco y Castilla y León son las regiones que muestran una mayor participación de trabajadores con contratos a jornada parcial de manera involuntaria el 2006. En cambio, Baleares, Cataluña o La Rioja registran las tasas más bajas.

Baleares, con un 2,4% de los ocupados trabajando a jornada parcial por no haber encontrado un trabajo a jornada completa se sitúa, como hemos dicho, en la primera posición del ranking por comunidades autónomas.

GRÀFIC 3.1 E. TAXA DE PARCIALITAT INVOLUNTÀRIA

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

f) Taxa de temporalitat

El mercat de treball espanyol es caracteritza per una taxa de temporalitat que duplica la de la UE, aquest fet el que provoca és un mercat de treball de caràcter dual. D'aquesta manera, tot i que els contractes temporals haurien de ser considerats una mesura de flexibilitat, s'ha associat una major taxa de temporalitat a una menor qualitat del mercat de treball. La taxa de temporalitat existent està fortemet condicionada per l'estructura productiva. Una economia, com la balear, amb una elevada presència de l'activitat turística, pot mostrar una temporalitat més alta derivada de la necessitat de cobrir llocs de treball que únicament es necessiten en temporada alta. Ara bé, les taxes de temporalitat més elevades es donen a Andalusia, Extremadura i Múrcia, totes elles regions amb una important presència d'activitats agrícoles molt condicionades també per les feines de temporada. Catalunya, La Rioja i el País Basc són les que presenten les taxes més baixes.

En el període considerat, les regions que han millo rat la seva posició relativa respecte a 2001 són: País Basc, Comunitat Valenciana, Castella i Lleó, Múrcia i Canàries. En el cas de Baleares, la taxa ha passat del 31,3% al 33,2%, amb un augment que, en qual sevol cas, no li ha fet variar la seva posició en el rànquing, que és la desena.

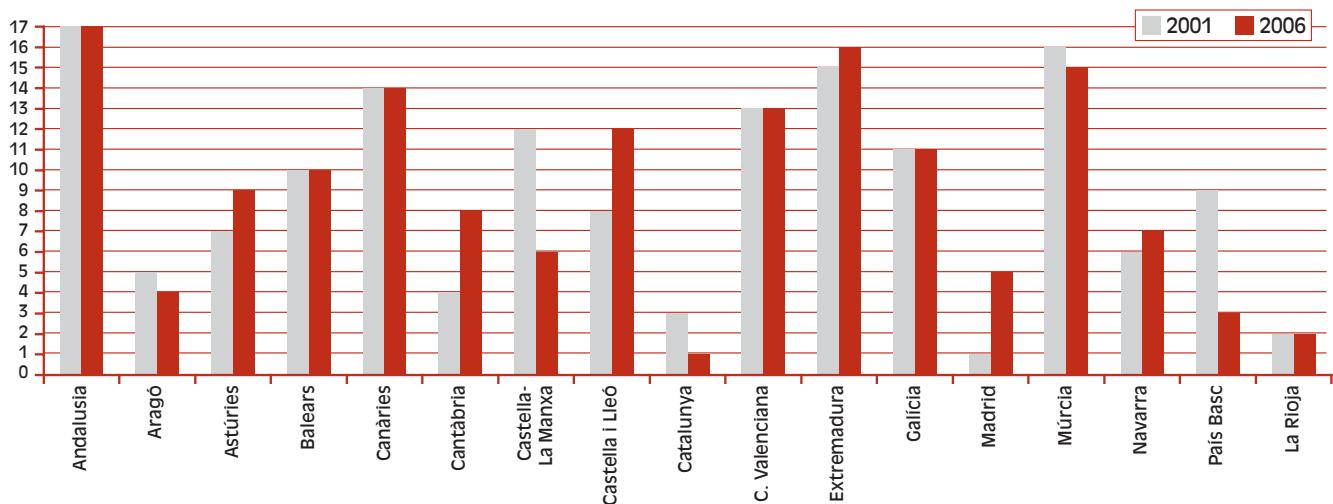
Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

f) Tasa de temporalidad

El mercado de trabajo español se caracteriza por una tasa de temporalidad que duplica la de la UE, este hecho lo que provoca es un mercado de trabajo de carácter dual. De esta manera, aunque los contratos temporales puedan ser considerados una medida de flexibilidad, se ha asociado una mayor tasa de temporalidad a una menor calidad del mercado de trabajo. La tasa de temporalidad existente está fuertemente condicionada por la estructura productiva. Una economía, como la balear, con una elevada presencia de la actividad turística, puede mostrar una temporalidad más alta derivada de la necesidad de cubrir puestos de trabajo que únicamente se necesitan en temporada alta. Ahora bien, las tasas de temporalidad más elevadas se dan en Andalucía, Extremadura y Murcia, todas ellas regiones con una importante presencia de actividades agrícolas muy condicionadas también por los trabajos de temporada. Cataluña, La Rioja y el País Vasco son las que presentan las tasas más bajas.

En el periodo considerado, las regiones que han mejorado su posición relativa respecto a 2001 son: País Vasco, Comunidad Valenciana, Castilla y León, Murcia y Canarias. En el caso de Baleares, la tasa ha pasado del 31,3% al 33,2%, con un aumento que, en cualquier caso, no le ha hecho variar su posición en el ranking, que es la décima.

GRÀFIC 3.1 F. TAXA DE TEMPORALITAT

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

g) Percentatge d'ocupació indefinida discontínuua

Una modalitat de contracte indefinit és l'anomenat contracte fix discontinu, que permet a les empreses relacionades amb activitats econòmiques estacionals contractar a treballadors de forma indefinida, però que sols treballen durant uns mesos a l'any. D'aquesta manera, aquests treballadors inician o reprenen la seva activitat a l'inici de la temporada i acaben el seu contracte quan aquesta finalitza. La resta de l'any aquests treballadors passen a cobrar prestacions o subsidis per atur i romanen a l'espera de que tornin incorporar-se al treball al reinici de la nova temporada.

El contracte indefinit fix discontinu respon a una necessitat de les activitats estacionals, però el fet de treballar únicament durant uns mesos a l'any es pot considerar com un indicador de poca qualitat del mercat de treball. Aleshores, les comunitats autònomes amb major percentatge de treballadors amb contracte indefinit fix discontinu sobre el total de treballadors ocupats amb contracte indefinit són les pitjors situades en el rànquing d'aquest indicador.

L'economia balear, fortament terciaritzada i vinculada a l'activitat turística es caracteritza per tenir un gran nombre de treballadors fixos discontinus, en concret un 9,5% al 2006, segons les dades de l'EPA, i és la comunitat amb el major percentatge i per tant la que

g) Porcentaje de ocupación indefinida discontinua

Una modalidad de contrato indefinido es el denominado contrato fijo discontinuo, que permite a las empresas relacionadas con actividades económicas estacionales contratar a trabajadores de forma indefinida, pero que sólo trabajan unos meses al año. De esta forma, estos trabajadores inician o retoman su actividad al inicio de la temporada y acaban su contrato cuando ésta finaliza. El resto del año estos trabajadores pasan a cobrar prestaciones o subsidios por paro y permanecen a la espera de volver a incorporarse al trabajo al inicio de la nueva temporada.

El contrato indefinido fijo discontinuo responde a una necesidad de las actividades estacionales, pero el hecho de trabajar únicamente durante unos meses al año se puede considerar como un indicador de poca calidad del mercado de trabajo. De esta forma, las comunidades autónomas con mayor porcentaje de trabajadores con contrato indefinido fijo discontinuo sobre el total de trabajadores ocupados con contrato indefinido son las peores situadas en el ranking de este indicador.

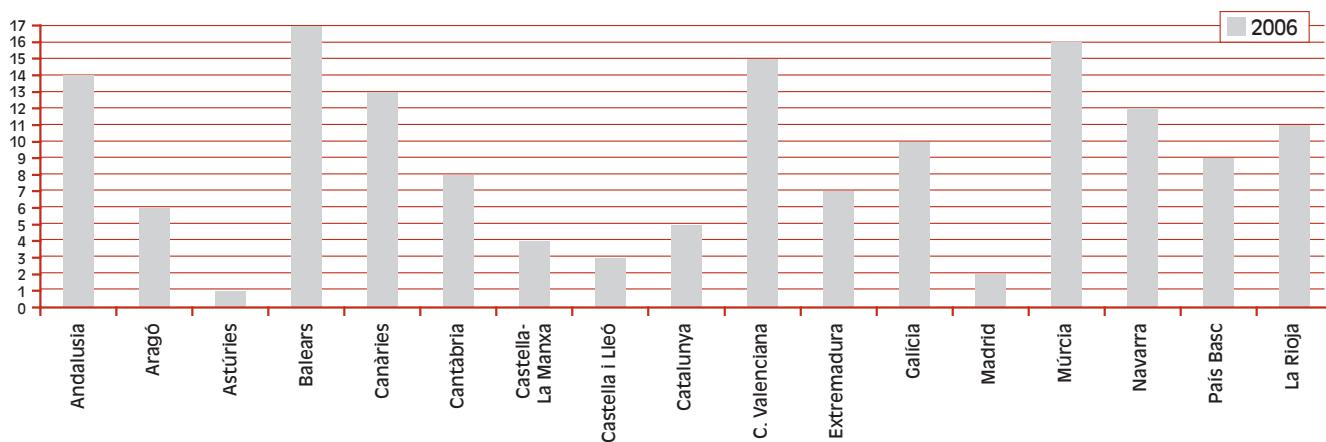
La economía balear, fuertemente terciarizada y vinculada a la actividad turística se caracteriza por tener un gran número de trabajadores fijos discontinuos, en concreto un 9,5% en el 2006, según los datos de la EPA, y es la comunidad con el mayor porcentaje y por lo tanto la que se sitúa en el peor lugar del ranking. Le

se situa en el pitjor lloc del rànquing. Li segueixen Múrcia, la Comunitat Valenciana i Andalusia. D'altra banda, les regions més ben situades són Asturias, Madrid, Castella i Lleó i Castella-la Manxa.

En relació a aquest indicador, el no disposar de dades sobre l'ocupació indefinida discontinua per 2001, no ha fet possible analitzar l'evolució pel període 2001-2006.

siguen Murcia, la Comunidad Valenciana y Andalucía. Por otro lado, las regiones más bien situadas son Asturias, Madrid, Castilla y León y Castilla-La Mancha. En relación con este indicador, el hecho de no disponer de datos sobre la ocupación indefinida discontinua para el año 2001, ha imposibilitado el análisis de la evolución para el periodo 2001-2006.

GRÀFIC 3.1 G. PERCENTATGE D'Ocupació INDEFINIDA DISCONTÍNUA

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

h) Índex de rotació

L'índex de rotació ens ajuda a complementar els indicadors sobre eventualitat i/o temporalitat. Així, el quotient entre el nombre de contractes temporals registrats durant un any i el nombre de persones assalariades temporals ens dóna com a resultat una mitjana teòrica de contractes que cada persona pot haver registrat durant un any. L'índex de rotació laboral s'associa a aspectes com: la temporalitat de la contractació, la inestabilitat laboral o al fet de tenir contractes successius de curta durada. Per aquestes raons, un major índex de rotació laboral s'associa a una pitjor qualitat en el treball.

Les comunitats autònombes que presenten un major índex de rotació laboral són La Rioja, Extremadura i Andalusia. D'altra banda, les regions millor posicionades pel que fa a aquest indicador són Canàries, Castella-la Manxa i Galícia.

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

h) Índice de rotación

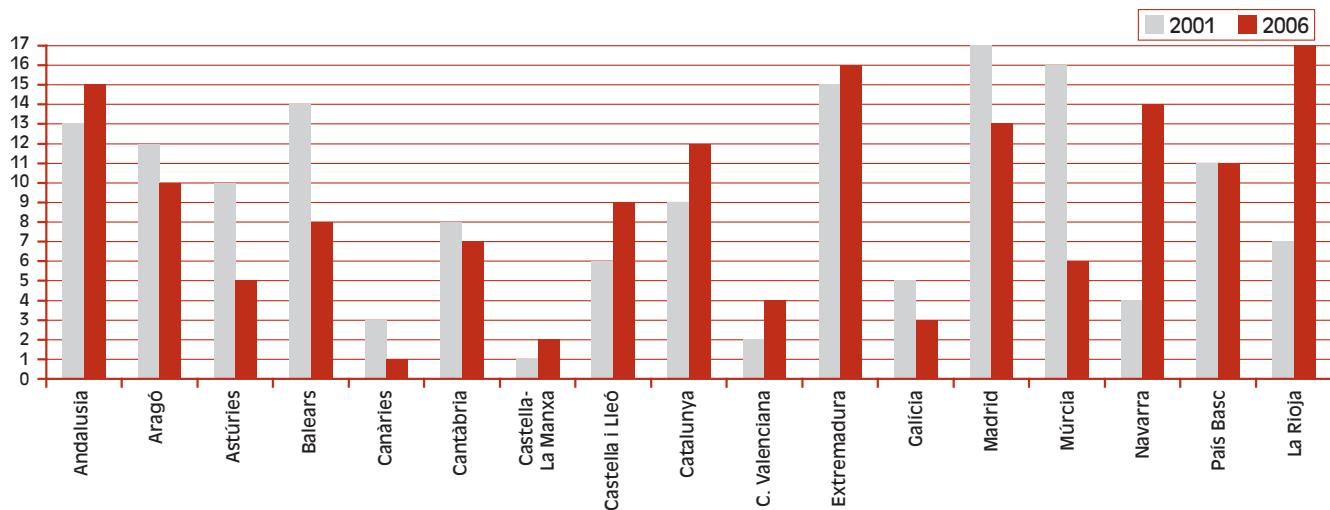
El índice de rotación complementa los indicadores sobre eventualidad y/o temporalidad. Así, el cociente entre el número de contratos temporales registrados durante un año y el número de personas asalariadas temporales nos da como resultado una media teórica de contratos que cada persona puede haber registrado durante un año. El índice de rotación laboral se asocia a aspectos como: la temporalidad de la contratación, la inestabilidad laboral o al hecho de tener contratos sucesivos de corta duración. Por estas razones, un mayor índice de rotación laboral se asocia a una peor calidad en el trabajo.

Las comunidades autónomas que presentan un mayor índice de rotación laboral son La Rioja, Extremadura y Andalucía. Por otra parte, las regiones mejor posicionadas con respecto a este indicador son Canarias, Castilla-La Mancha y Galicia.

Les Illes Balears amb 2,85 contractes de mitjana per persona amb contracte temporal en el 2006, se situa en una posició intermèdia en el rànquing per comunitats autònombes, en concret en vuitè lloc, com ja ho feia quan a taxa de temporalitat (en aquest cas en desè lloc). Respecte a 2001, Balears ha disminuït notablement l'índex de rotació i ha millorat clarament la seva posició en el rànquing, on ha passat del catorzè al vuitè lloc.

Las Islas Baleares con 2,85 contratos de media por persona con contrato temporal en el 2006, se sitúan en una posición intermedia en el ranking por comunidades autónomas, en concreto en octavo lugar, como ya lo hacía en relación a la tasa de temporalidad (en este caso en décimo lugar). Respecto a 2001, Baleares ha disminuido notablemente el índice de rotación y ha mejorado claramente su posición en el ranking, dónde ha pasado del decimocuarto al octavo lugar.

GRÀFIC 3.1 H. ÍNDEX DE ROTACIÓ

■ Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

Dimensió 1. Condicions del lloc de treball. Síntesi

A partir de tots els indicadors d'aquesta primera dimensió es pot obtenir una mesura de síntesi de la posició de les regions en les condicions del lloc de treball. Com s'ha indicat, anteriorment, en aquesta agregació la ponderació és la mateixa per a totes les variables.

Aragó, Catalunya i Castella-la Manxa són les regions amb una millor posició en aquest bloc de variables durant 2006. En el període estudiat s'ha produït un clar empitjorament de Canàries, la Comunitat Valenciana i Navarra, mentre que Asturias, Extremadura, Madrid i El País Basc, entre d'altres, han escalat posicions en el rànquing.

Baleares ocupa la desena posició pel que fa a la qualitat relacionada amb les condicions del lloc de tre-

■ Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

Dimensión 1. Condiciones del puesto de trabajo. Síntesis

En base a los indicadores de esta primera dimensión se puede obtener una medida de síntesis de la posición de las regiones en las condiciones del puesto de trabajo. Como se ha indicado, anteriormente, en esta agregación la ponderación es la misma para todas las variables.

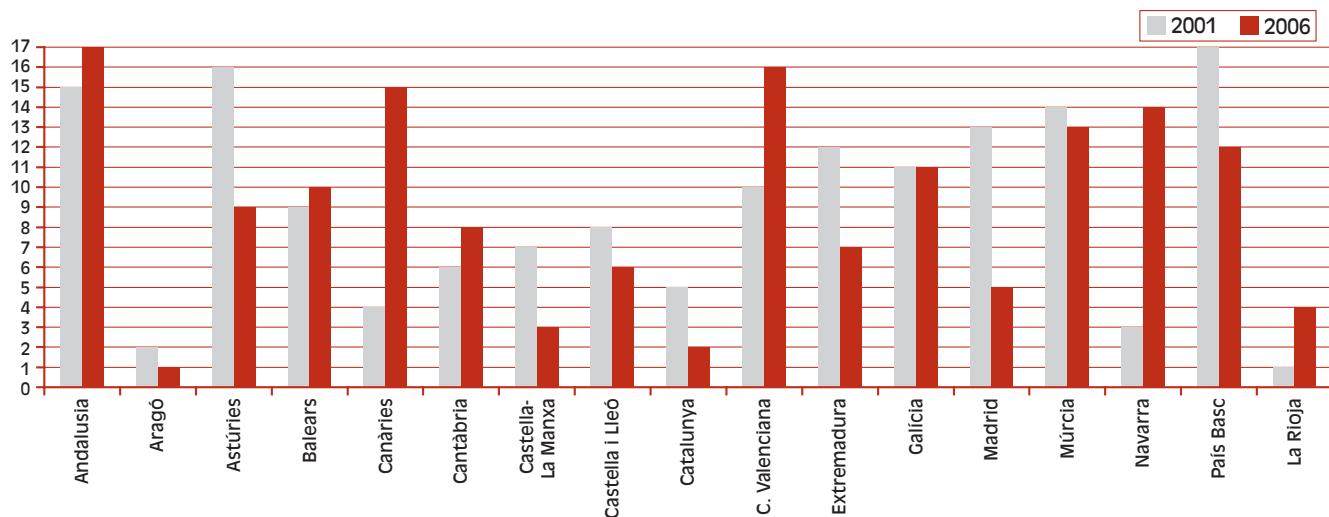
Aragón, Cataluña y Castilla-La Mancha son las regiones con una mejor posición en este bloque de variables durante 2006. En el periodo analizado se ha producido un claro empeoramiento de Canarias, la Comunidad Valenciana y Navarra, mientras que Asturias, Extremadura, Madrid y El País Vasco, entre otras, han escalado posiciones en el ranking.

Baleares ocupa la décima posición con respecto a la calidad relacionada con las condiciones del puesto de

ball. D'altra banda, en aquest darrers anys, la seva posició ha empitjorat, atès que el 2001 ocupava el novè lloc. De fet, en els indicadors que ha perdut posicions són els de caire subjectiu (satisfacció i estrès), mentre que en la resta ha mantingut i fins i tot ha millorat la seva posició.

trabajo. Por otro lado, en estos últimos años, su posición ha empeorado, dado que el 2001 ocupaba el noveno lugar. De hecho, en los indicadores que ha perdido posiciones son los de tipo subjetivo (satisfacción y estrés), mientras que en el resto ha mantenido e incluso ha mejorado su posición.

DIMENSIÓ 1. CONDICIONS DEL LLOC DE TREBALL. SÍNTESI

■ Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

3.2. Relacions laborals

a) Jornades perdudes en vagues sobre total d'ocupats

El número de jornadas perdidas en huelgas es un indicador claro de la conflictividad laboral y de los efectos de la política de concertación social.

Pel que fa a l'evolució temporal, el primer que cal assenyalar és que aquest és un indicador sotmès a una important variabilitat i, per tant, és difícil constatar si la variació experimentada segueix una tendència cap a l'aument o bé, cap a la disminució de la conflictividat. Per la qual cosa, s'ha considerat més pertinente posar en relació el número de jornadas no treballades per incidència de vaga sobre el total de població ocupada de cada comunitat autònoma.

En el període considerat, Extremadura, Cantàbrica, Castella i Lleó, Castilla la Mancha i Madrid són les regions que experimenten una notable millora en la seva posició respecte a l'any 2001. En canvi, La

■ Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

3.2. Relaciones laborales

a) Jornadas perdidas en huelgas sobre total de ocupados

El número de jornadas perdidas en huelgas es un indicador claro de la conflictividad laboral y de los efectos de la política de concertación social.

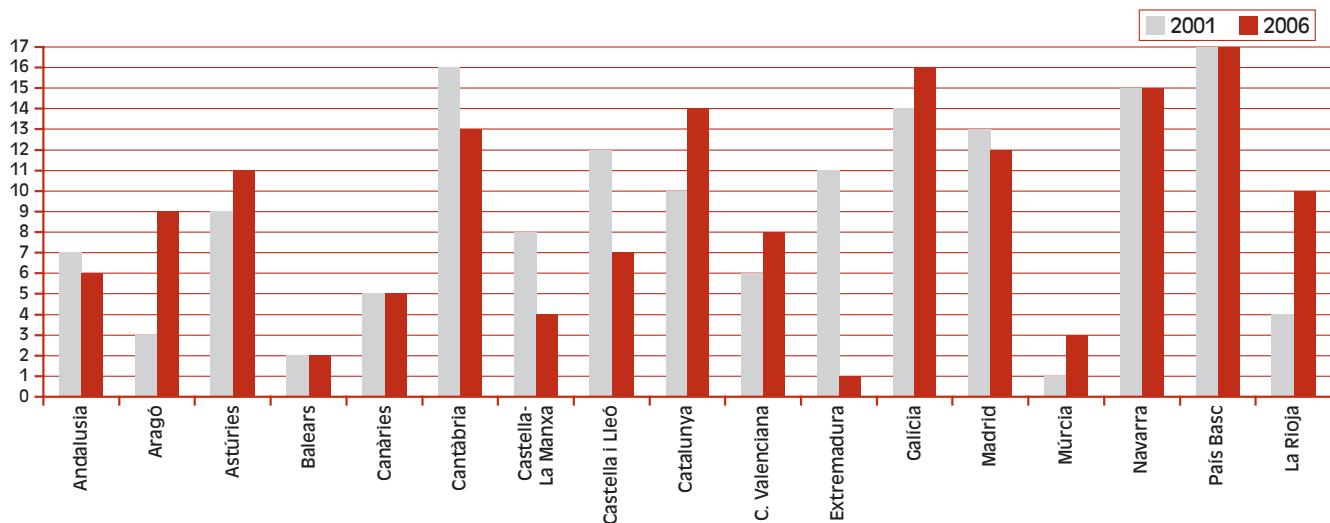
Con respecto a la evolución temporal, lo primero que se ha de señalar es que éste es un indicador sometido a una importante variabilidad y, por lo tanto, es difícil constatar si la variación experimentada sigue una tendencia hacia el aumento o bien, hacia la disminución de la conflictividad. Entonces, se ha considerado más pertinente poner en relación el número de jornadas no trabajadas por incidencia de huelga sobre el total de población ocupada de cada comunidad autónoma.

En el periodo considerado, Extremadura, Cantabria, Castilla y León, Castilla la Mancha y Madrid son las regiones que experimentan una notable mejora en su posición respecto al año 2001. En cambio, La Rioja,

Rioja, Aragó i Catalunya són les regions que experimenten un major increment en el nombre de dies perduts per incidència de vagues, per la qual cosa han perdut posicions en el rànquing. Balears com s'observa en el gràfic, es troba situada en segon lloc en el rànquing per comunitats autònombes – només superada per - Extremadura -, posició que ja ocupava l'any 2001.

Aragón y Cataluña son las regiones que experimentan un mayor incremento en el número de días perdidos por incidencia de huelgas, por lo cual han perdido posiciones en el ranking. Baleares, como se observa en el gráfico, se encuentra situada en segundo lugar en el ranking por comunidades autónomas – sólo superada por - Extremadura -, posición que ya ocupaba el año 2001.

GRÀFIC 3.2 A. JORNADES PERDUES EN VAGUES SOBRE TOTAL OCUPATS

■ Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

■ Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

b) Cobertura dels convenis col·lectius

Les regions espanyoles mostren una variabilitat significativa en les taxes de cobertura dels convenis, oscil·lant de nivells poc per sobre del 20% a valors de més del 85%. En el període analitzat, per regla general, es detecta una tendència cap al creixement d'aquest indicador i així, el nombre de comunitats autònombes que han vist créixer la seva cobertura és de 9.

Baleares es caracteritza per uns nivells elevats de cobertura que se situen en el 48,7% l'any 2001 i el 68,9% l'any 2006. Aquest fet la posiciona, juntament amb Madrid, en una de les primeres posicions.

En el període considerat cal destacar alguns canvis rellevants. D'una banda, la notable millora de Madrid que fa que passi de la dotzena a la primera posició del rànquing, Extremadura que passa de la setzena a la setena posició o de Castella-la Manxa

b) Cobertura de los convenios colectivos

Las regiones españolas muestran una variabilidad significativa en las tasas de cobertura de los convenios, oscilan entre niveles que van del 20% al 85%. En el periodo analizado, por regla general, se detecta una tendencia si cabe al crecimiento de este indicador y así, el número de comunidades autónomas que han visto crecer su cobertura es de 9.

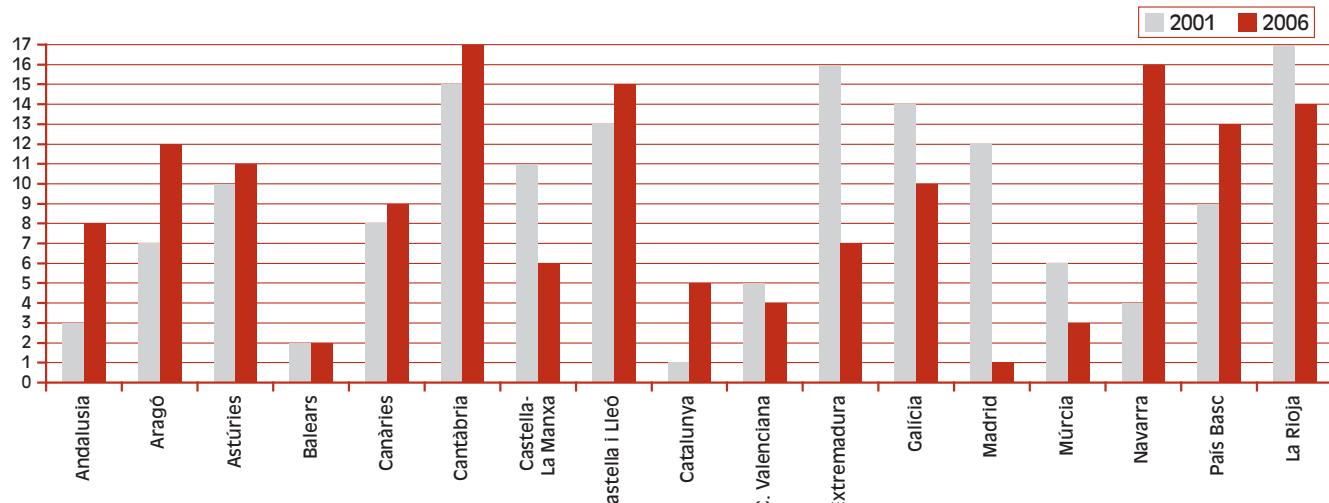
Baleares se caracteriza por unos niveles elevados de cobertura que se sitúan en el 48,7% el año 2001 y el 68,9% el año 2006. Este hecho la posiciona, juntamente con Madrid, en una de las primeras posiciones.

En el periodo analizado cabe destacar algunos cambios relevantes. Por una parte, la notable mejora de Madrid que hace que ascienda de la duodécima a la primera posición del ranking, Extremadura que pasa de la decimosexta a la séptima posición o de Castilla-La Mancha

que passa de l'onzena a la sisena posició. En sentit contrari, els majors descensos en la posició relativa del nivell de cobertura es registren a Navarra (de la quarta a la setzena) i les comunitats d'Andalusia (de la tercera a la vuitena) i Aragó (de la setena a la dotzena).

que pasa de la undécima a la sexta posición. En sentido contrario, los mayores descensos en la posición relativa del nivel de cobertura se registran en Navarra (de la cuarta a la decimosexta) y las comunidades de Andalucía (de la tercera a la octava) y Aragón (de la séptima a la duodécima).

GRÀFIC 3.2 B. COBERTURA DELS CONVENIS COL·LECTIUS

■ Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

Dimensió 2. Relacions laborals. Síntesi

La consideració conjunta dels indicadors d'aquest bloc mostra que Balears, Extremadura i Castella La Manxa són les comunitats autònomes millor posicionades pel que fa a les relacions laborals; mentre que La Rioja, Cantàbria i el País Basc, en canvi, ocupen les darreres posicions del rànquing.

Extremadura, Madrid i Castella La Manxa han experimentat una significativa millora en aquests anys. Contràriament, Aragó, Múrcia i La Rioja han empejorat en termes relatius. Balears es manté com la comunitat autònoma millor posicionada en el rànquing. La raó cal trobar-la en la gran cobertura dels convenis signats durant el 2006 i l'escassa incidència de les vagues a la nostra comunitat.

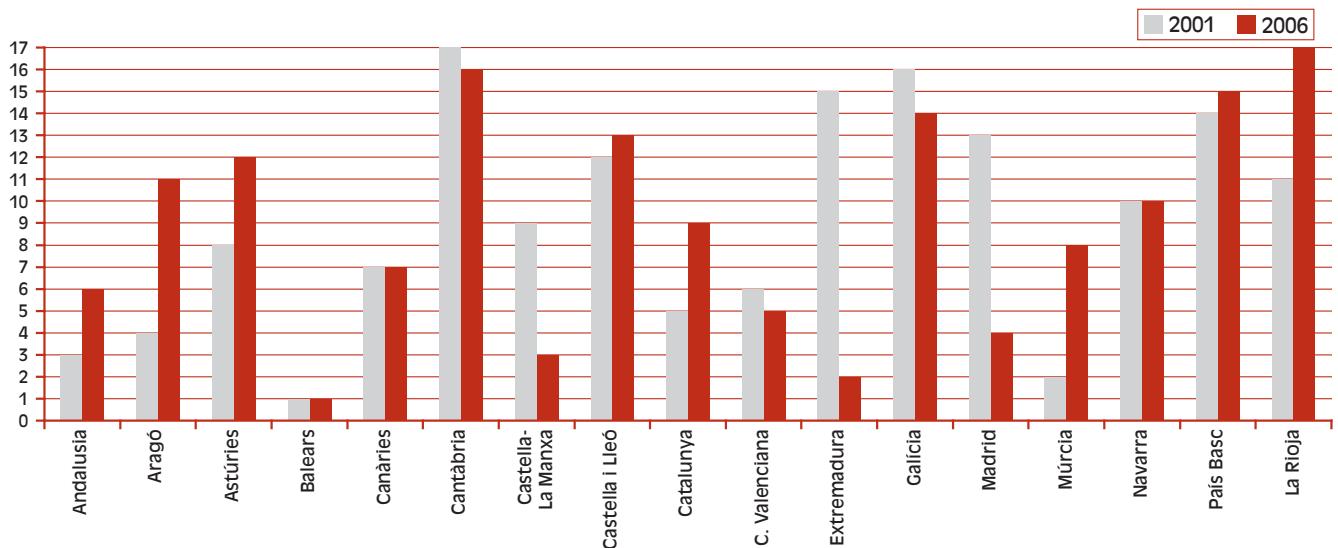
■ Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

Dimensión 2. Relaciones laborales. Síntesis

La consideración conjunta de los indicadores de este bloque muestra que Baleares, Extremadura y Castilla La Mancha son las comunidades autónomas mejor posicionadas con respecto a las relaciones laborales; mientras que La Rioja, Cantabria y el País Vasco, en cambio, ocupan las últimas posiciones del ranking.

Extremadura, Madrid y Castilla La Mancha han experimentado una mejora significativa en estos años. Contrariamente, Aragón, Murcia y La Rioja han empeorado en términos relativos. Baleares se mantiene como la comunidad autónoma mejor posicionada en el ranking. El motivo se encuentra en la gran cobertura de los convenios firmados durante el 2006 y la escasa incidencia de las huelgas en nuestra comunidad.

DIMENSIÓ 2. RELACIONS LABORALS. SÍNTESI

■ Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

■ Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

3.3. Qualificació, habilitats i aprenentatge

a) Ocupats amb estudis superiors

El País Basc, Navarra i Madrid són les regions que es caracteritzen per una major proporció de treballadors ocupats amb una formació d'estudis superiors. Contràriament, les Illes Balears, Castella-la Manxa i Múrcia tenen la proporció més baixa. Les diferències entre les comunitats autònomes capdavanteres i les que ocupen les darreres posicions són molt notables, així en el País Basc un 47,8% dels ocupats han assolit estudis superiors, mentre que a les Balears el percentatge es redueix a un 24,6%.

En el període 2001-2006 totes les regions han mostrat un increment de la proporció de treballadors formats, tret de la comunitat de Madrid on es produeix un petit descens. En el cas de les Balears, cal destacar que segueix ocupant la darrera posició del rànquing, tot i passar del 20,1% l'any 2001 a un 24,6% durant 2006.

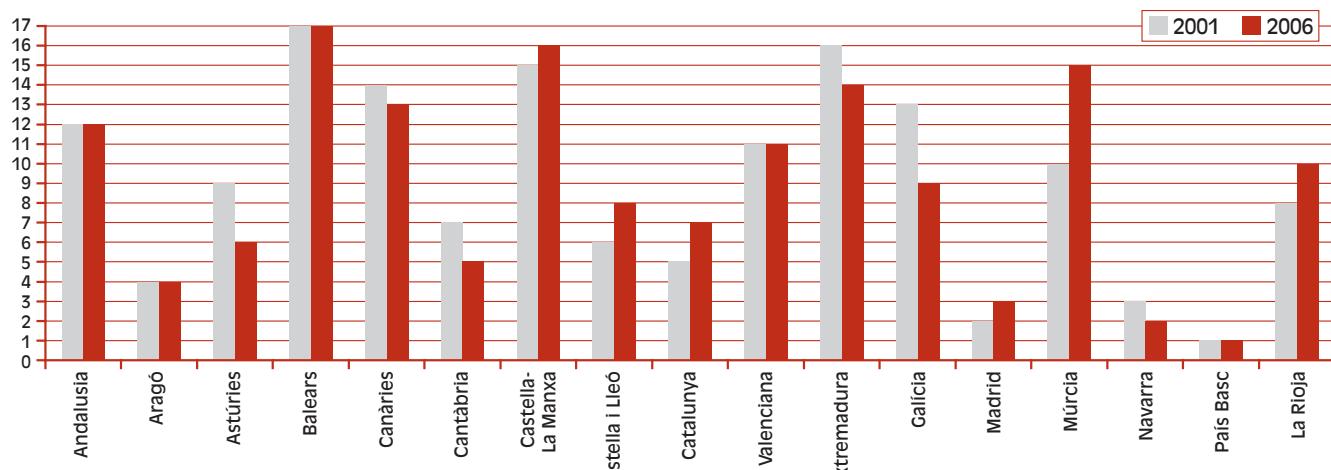
3.3. Cualificación, habilidades y aprendizaje

a) Ocupados con estudios superiores

El País Vasco, Navarra y Madrid son las regiones que se caracterizan por una mayor proporción de trabajadores ocupados con una formación de estudios superiores. Contrariamente, las Islas Baleares, Castilla-La Mancha y Murcia tienen la proporción más baja. Las diferencias entre las comunidades autónomas líderes y las que ocupan las últimas posiciones son muy notables, así en el País Vasco un 47,8% de los ocupados han logrado estudios superiores, mientras que en las Baleares el porcentaje se reduce a un 24,6%.

En el periodo 2001-2006 todas las regiones han mostrado un incremento de la proporción de trabajadores formados, a excepción de la comunidad de Madrid donde se produce un pequeño descenso. En el caso de las Baleares, cabe destacar que sigue ocupando la última posición del ranking, incluso pasando del 20,1% el año 2001 al 24,6% durante el 2006.

GRÀFIC 3.3 A. OCUPATS AMB ESTUDIS SUPERIORS

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

b) Índex de desajustament

Es tracta de la mesura, tot i que aproximada, de desajustament entre les qualificacions de que disposen els treballadors i la formació associada al lloc de treball que ocupen. Un major nombre d'ocupats amb estudis superiors es considera un indicador de millor qualitat. Ara bé, si aquests ocupats formats desenvolupen feines sense qualificació es produeix un desajustament laboral que resta qualitat. Tot i que de manera aproximada, la ràtio entre els ocupats en llocs de treball que no requereixen una formació d'estudis superiors i el total d'ocupats amb estudis superiors, pot ser una mesura d'aquest desajustament.

Els majors desajustos es detecten a Castella-la Manxa, Comunitat Valenciana, Aragó i Múrcia, mentre que els menors es donen a Catalunya, Baleares, Galícia, i Extremadura.

Baleares es caracteritza, com hem vist, per tenir un baix percentatge d'ocupats amb estudis superiors. D'altra banda, presenten un mercat de treball poc qualificat o que requereix baixa qualificació. És per això que tot i ser la comunitat autònoma amb menys ocupats qualificats, el seu índex de desajustament és dels més baixos de l'Estat.

Durant el període estudiat hi ha hagut un procés d'augment generalitzat del desajustament a totes

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

b) Índice de desajuste

Se trata de la medida, aunque aproximada, del desajuste entre las cualificaciones de las cuales disponen los trabajadores y la formación asociada al puesto de trabajo que ocupan. Un mayor número de ocupados con estudios superiores se considera un indicador de mejor calidad. Ahora bien, si estos ocupados formados desarrollan trabajos sin cualificación se produce un desajuste laboral que disminuye la calidad del mercado del trabajo. Aunque de forma aproximada, la ratio entre los ocupados en puestos de trabajo que no requieren una formación de estudios superiores y el total de ocupados con estudios superiores, puede ser una medida de este desajuste.

Los mayores desajustes se detectan en Castilla-La Mancha, Comunidad Valenciana, Aragón y Murcia, mientras que los menores se dan en Cataluña, Baleares, Galicia, y Extremadura.

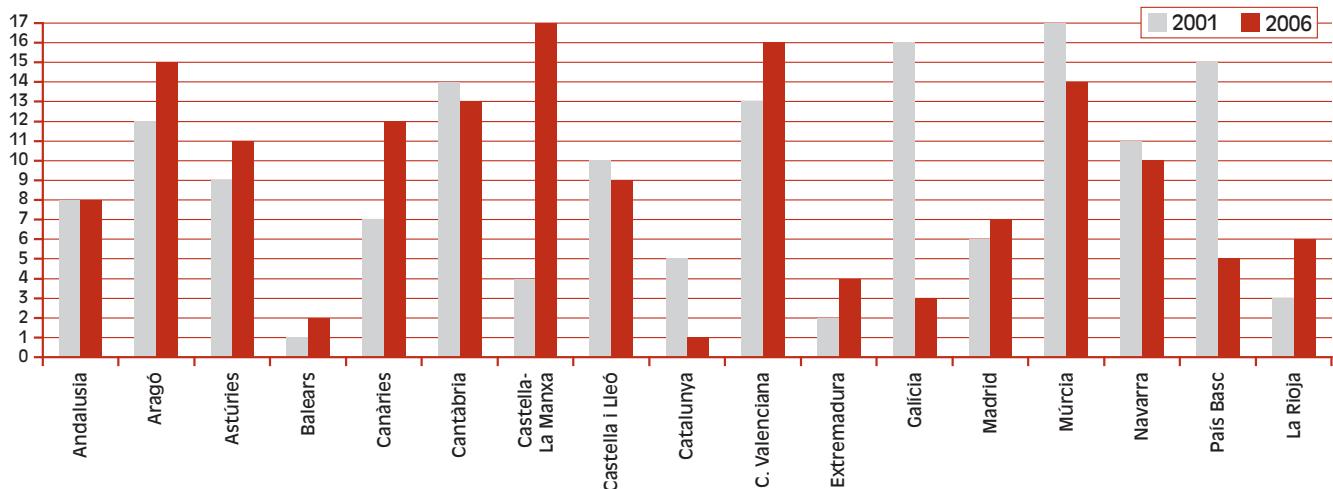
Baleares se caracteriza, como hemos visto, por tener un bajo porcentaje de ocupados con estudios superiores. Por otra parte, presenta un mercado de trabajo poco cualificado o que requiere baja cualificación. Por este motivo, siendo una de las comunidades autónomas con menos ocupados cualificados, su índice de desajuste es de los más bajos del Estado.

Durante el período investigado ha habido un proceso de aumento generalizado del desajuste a todas las regio-

les regions. Solament Galícia i el País Basc han disminuït aquest índex de desajustament, fet que s'ha traduït en una escalada de posicions en el rànquing. Les regions que més han empitjorat la seva posició relativa respecte a 2001 són Castella-la Manxa i Canàries.

nes. Solamente Galicia y el País Vasco han disminuido este índice de desajuste, hecho que se ha traducido en una escalada de posiciones en el ranking. Las regiones que más han empeorado su posición relativa respecto a 2001 son Castilla-La Mancha y Canarias.

GRÀFIC 3.3 B. ÍNDEX DE DESAJUSTAMENT

■ Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

■ Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

c) Ocupats que segueixen algun tipus de formació

Tan rellevant com el nivell formatiu assolit per la població és el fet de que els treballadors mantinguin i actualitzin la seva formació. El percentatge de treballadors ocupats que segueixen algun tipus de formació és, en general, molt baix. Navarra, País Basc i Astúries són les regions amb un major percentatge d'ocupats que segueixen formació, mentre que Astúries, Castella-la Manxa i Cantàbria es troben en l'extrem oposat.

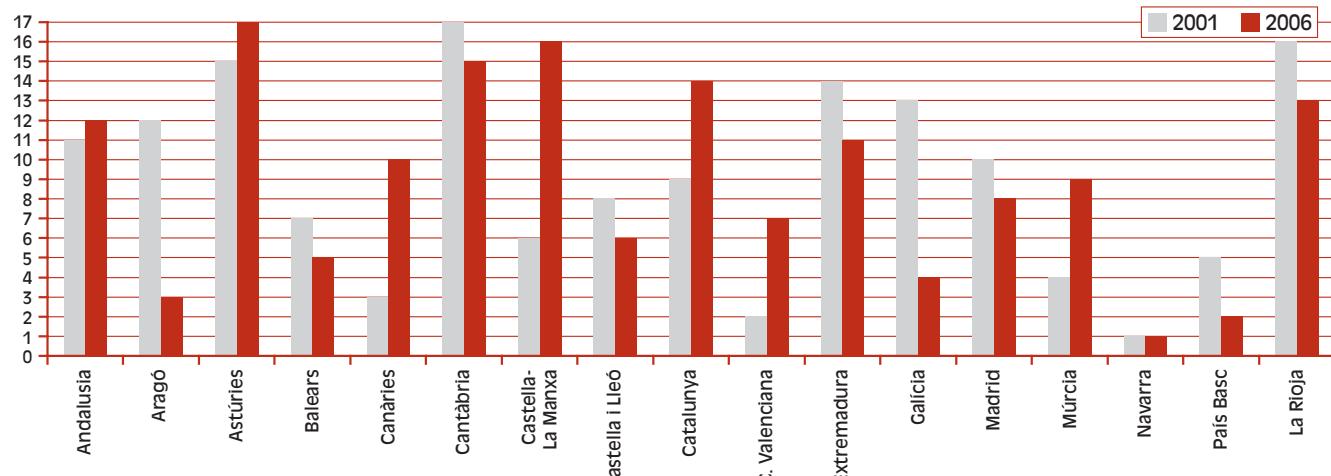
Baleares ocupa la cinquena posició en l'ordenació de comunitats autònomes amb un 9,2% dels ocupats que segueixen formació no reglada; cal destacar que ha millorat de manera significativa en aquest aspecte, ja que ocupava la setena posició l'any 2001. Aragó i Galícia han experimentat també una millora substancial en aquesta mesura de qualitat, mentre que, s'ha detectat un empitjorament significatiu a Castella-la Manxa, Catalunya, la Comunitat Valenciana i Múrcia.

c) Ocupados que siguen algún tipo de formación

El nivel formativo logrado por la población es tan importante como el hecho de que los trabajadores mantengan y actualicen su formación. El porcentaje de trabajadores ocupados que siguen algún tipo de formación es, en general, muy bajo. Navarra, País Vasco y Asturias son las regiones con un mayor porcentaje de ocupados que siguen formación, mientras que Asturias, Castilla-La Mancha y Cantabria se encuentran en el extremo contrario.

Baleares ocupa la quinta posición en la ordenación de comunidades autónomas con un 9,2% de los ocupados que siguen formación no reglada; cabe reseñar que ha mejorado de manera significativa en este aspecto, ya que el año 2001 ocupaba la séptima posición. Aragón y Galicia han experimentado también una mejora substancial en esta medida de calidad, mientras que, se ha detectado un empeoramiento significativo en Castilla-La Mancha, Cataluña, la Comunidad Valenciana y Murcia

GRÀFIC 3.3 C. OCUPATS QUE SEQUEIXEN ALGUN TIPUS DE FORMACIÓ

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

d) Persones que han abandonat l'ensenyament prematurament

En les societats avançades cada vegada cobra major importància que els joves continuïn amb la seva formació més enllà de les etapes obligatòries, ja que es considera fonamental pels efectes positius per al progrés de la persona i de la societat en la què es troba. Es considera, abandonament prematur al fet de que els joves entre 18 i 24 anys que hagin assolit com a màxim l'ensenyança secundària obligatòria i no continuïn amb estudis posteriors.

Des de l'any 2001 al 2006, la tendència general de l'abandonament prematur ha estat descendente. Les comunitats autònombes que més han vist reduir aquest percentatge de persones que han abandonat prematurament el sistema educatiu són, la Comunitat Valenciana, Navarra i Baleares. Com s'observa, en el cas concret de Baleares estam parlant d'una taxa d'abandonament per a l'any 2001 del 38,9% a una del 34,9% per a l'any 2006. Per contra, les regions, que han vist empitjarar aquest indicador durant el període analitzat són Aragó, Madrid i Asturias.

En relació a la posició de Baleares, respecte a la resta de comunitats autònombes es passa del lloc dissetè (l'últim en el rànquing) durant l'any 2001 al tretzè per a l'any 2006. La regió de Múrcia és la que ocupa la darrera posició l'any 2006.

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

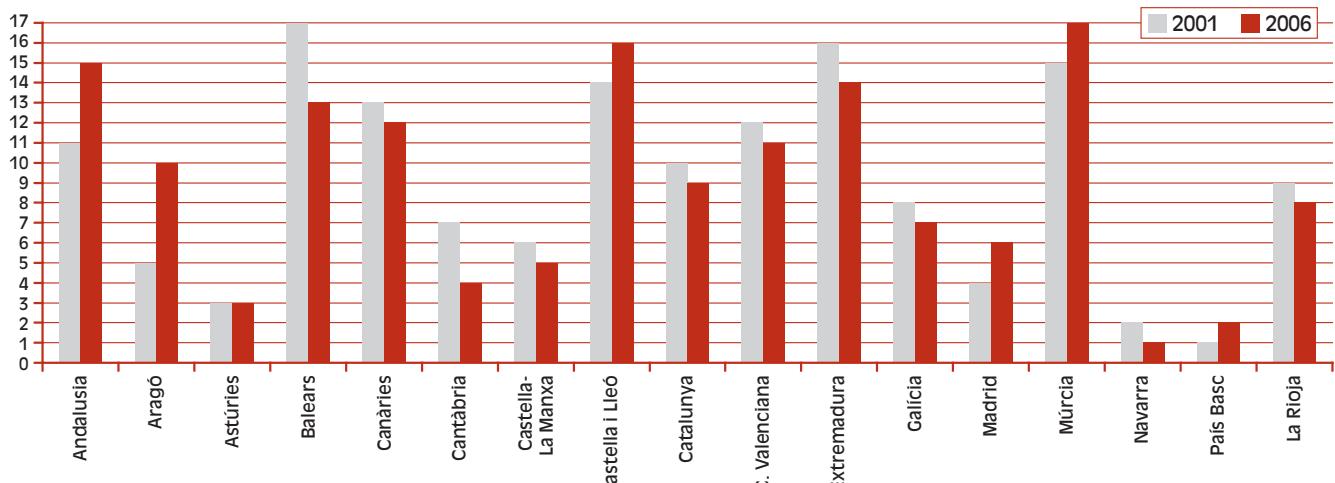
d) Personas que han abandonado el sistema educativo prematuramente

En las sociedades avanzadas cada vez cobra mayor importancia el hecho que los jóvenes continúen con su formación más allá de las etapas obligatorias, ya que se considera fundamental para el progreso de la persona y de la sociedad en la que vive. Se considera abandono prematuro al hecho de que los jóvenes entre 18 y 24 años que hayan logrado como máximo la enseñanza secundaria obligatoria no continúen con estudios posteriores.

Desde el año 2001 al 2006, la tendencia general del abandono prematuro ha sido descendente. Las comunidades autónomas que más han visto reducir este porcentaje de personas que han abandonado prematuramente el sistema educativo son, la Comunidad Valenciana, Navarra y Baleares. Como se observa, en el caso concreto de Baleares estamos hablando de una tasa de abandono para el año 2001 del 38,9% a una del 34,9% para el año 2006. Por el contrario, las regiones, que han visto empeorar este indicador durante el periodo analizado son Aragón, Madrid y Asturias.

En relación a la posición de Baleares, respecto al resto de comunidades autónomas se pasa de la decimoséptima posición (la última en el ranking) durante el año 2001 a la decimotercera para el año 2006. La región de Murcia es la que ocupa la última posición en el año 2006.

GRÀFIC 3.3 D. PERSONES QUE HAN ABANDONAT L'ENSENYAMENT PREMATURAMENT

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

Dimensió 3. Qualificació, habilitats i aprenentatge. Síntesi

Aquesta dimensió fa referència a la formació de la població, i així ho hem vist en cada un dels indicadors analitzats. El País Basc, Navarra i Galícia encapçalen el rànquing per comunitats autònombes agregant cadascun dels indicadors d'aquesta dimensió. Madrid ha perdut posicions respecte a 2001 i es situa en quarta posició.

Baleares, com hem vist es situa a la darrera posició quan a ocupats amb estudis superiors, tot i que pel que fa a l'índex de desajustament es troba a les posicions capdavanteres. D'altra banda, ha millorat substancialment respecte a l'índex d'abandonament prematur i també a l'indicador sobre la formació contínua. Tot això es tradueix en que passi d'ocupar la tretzena posició, a la vuitena en el rànquing per comunitats autònombes.

Han empitjorat clarament la seva posició Castella-la Manxa i Canàries, mentre que l'han millorat notablement Galícia, Cantària i Baleares, com ja hem comentat.

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

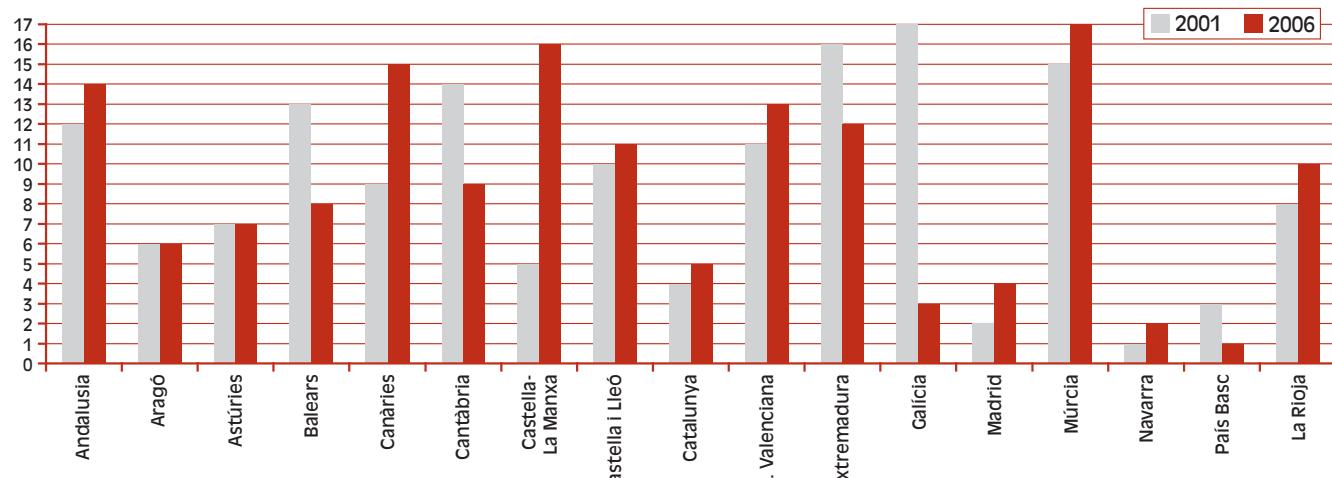
Dimensión 3. Cualificación, habilidades y aprendizaje. Síntesis

Esta dimensión se refiere a la formación de la población, y así lo hemos visto en cada uno de los indicadores analizados. El País Vasco, Navarra y Galicia encabezan el ranking por comunidades autónomas agregando cada uno de los indicadores de esta dimensión. Madrid ha perdido posiciones respecto a 2001 y se sitúa en cuarta posición.

Baleares, como hemos visto se sitúa en la última posición en relación al número de población ocupada con estudios superiores, aunque con respecto al índice de desajuste se encuentra en las posiciones líderes. Por otra parte, ha mejorado substancialmente respecto al índice de abandono prematuro y también en relación al indicador sobre la formación continua. Todo esto se traduce en que pase de ocupar la decimotercera posición, a la octava en el ranking por comunidades autónomas.

Han empeorado claramente su posición Castilla-La Mancha y Canarias, mientras que la han mejorado notablemente Galicia, Cantabria y Baleares, como ya hemos comentado.

DIMENSIÓ 3. QUALIFICACIÓ, HABILITATS I APRENENTATGE. SÍNTESI

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

3.4. Accés i participació en el mercat de treball

a) Aturats que no han treballat abans

Astúries, Cantàbria, Extremadura i el País Basc són les regions que mostren una major proporció de població aturada que no ha treballat amb anterioritat durant l'any 2006 i, per tant, presenten més dificultats per a l'accés al mercat de treball. En canvi, Navarra, Baleares, o La Rioja són les regions millor posicionades.

En el període aquí considerat, s'ha produït un descens generalitzat del percentatge de persones aturades que no han treballat anteriorment. La creació d'ocupació en aquest període ha tingut, així, una incidència positiva. El més destacable és la significativa millora d'aquest indicador que, en termes relatius, ha tingut lloc a La Rioja. També Madrid i Galícia mostren notables millors en les seves posicions relatives. En sentit contrari, les regions que han perdut més posicions en el rànquing són Extremadura i Castella i Lleó.

A les Baleares, un 6,5% de la població aturada no ha treballat amb anterioritat, percentatge menor que en el 2001 que fou del 8%. Durant el període estudiat les Illes han passat d'ocupar la primera posició a la segona, cedint el primer lloc del rànquing a Navarra.

3.4. Acceso y participación en el mercado de trabajo

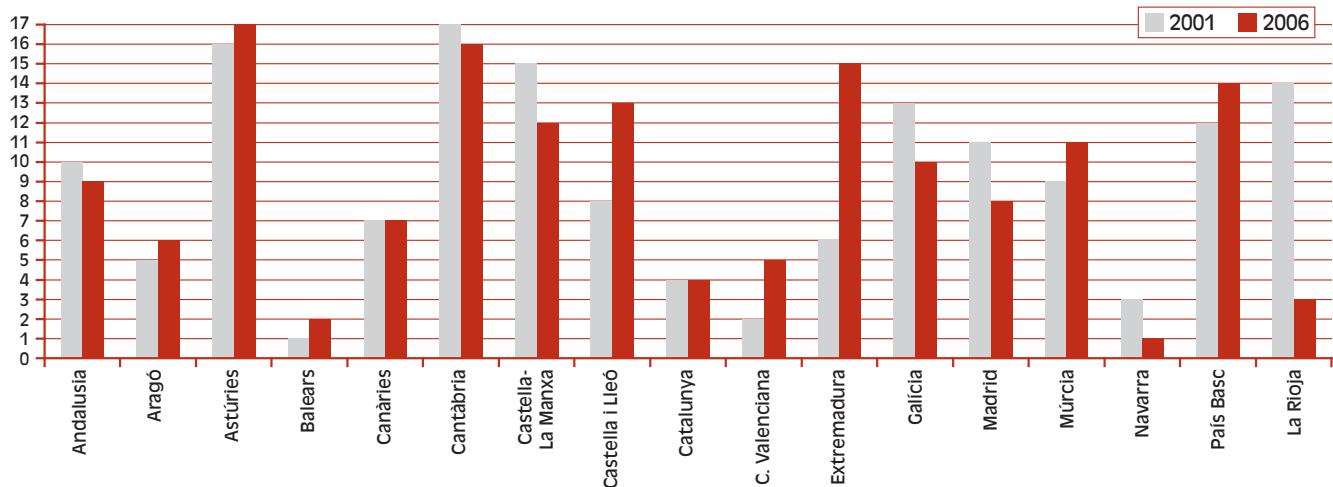
a) Desempleados que no han trabajado antes

Asturias, Cantabria, Extremadura y el País Vasco son las regiones que presentan una mayor proporción de población parada que no ha trabajado anteriormente en el 2006 y, por lo tanto, presentan más dificultades para el acceso al mercado de trabajo. En cambio, Navarra, Baleares, o La Rioja son las regiones mejor posicionadas.

En el periodo analizado, se ha producido un descenso generalizado del porcentaje de personas paradas que no han trabajado anteriormente. La creación de empleo en este periodo ha tenido, así, una incidencia positiva. Lo más destacable es la mejora significativa de este indicador que, en términos relativos, se ha registrado en La Rioja. También Madrid y Galicia muestran mejoras notables en sus posiciones relativas. En sentido contrario, las regiones que han perdido más posiciones en el ranking son Extremadura y Castilla-León.

En las Baleares, un 6,5% de la población parada no ha trabajado con anterioridad, porcentaje menor que en el 2001 que fue del 8%. Durante el periodo estudiado las Islas han pasado de ocupar la primera posición a la segunda, cediendo el primer lugar del ranking a Navarra.

GRÀFIC 3.4 A. ATURATS QUE NO HAN TREBALLAT ABANS

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

b) Taxa d'activitat 16-64 anys

La taxa d'activitat mostra, en totes les regions, una tendència a l'augment aquests darrers anys, tot i continuar estant, en gran part de les comunitats autònombes, situada per sota de la mitjana europea. Les regions que més han vist augmentar les seves taxes, i també la seva posició en el rànquing són La Rioja i Madrid.

Catalunya segueix amb la taxa d'activitat més elevada de l'Estat, i Madrid que el 2001 ocupava la quarta posició es situa durant 2006 amb la segona taxa més alta.

Baleares es trobava l'any 2001 en segona posició i en el 2006, tot i haver augmentat la taxa en 5,5 punts i tenir una taxa del 76%, per damunt de la mitjana europea, passa a la tercera posició, cedint el segon lloc, com s'ha assenyalat, a Madrid.

Les comunitats autònombes amb els pitjors llocs del rànquing, són les mateixes que el 2001, Astúries, tot i haver augmentat en gairebé 10 punts la seva taxa, Andalusia i Extremadura.

b) Tasa de actividad 16-64 años

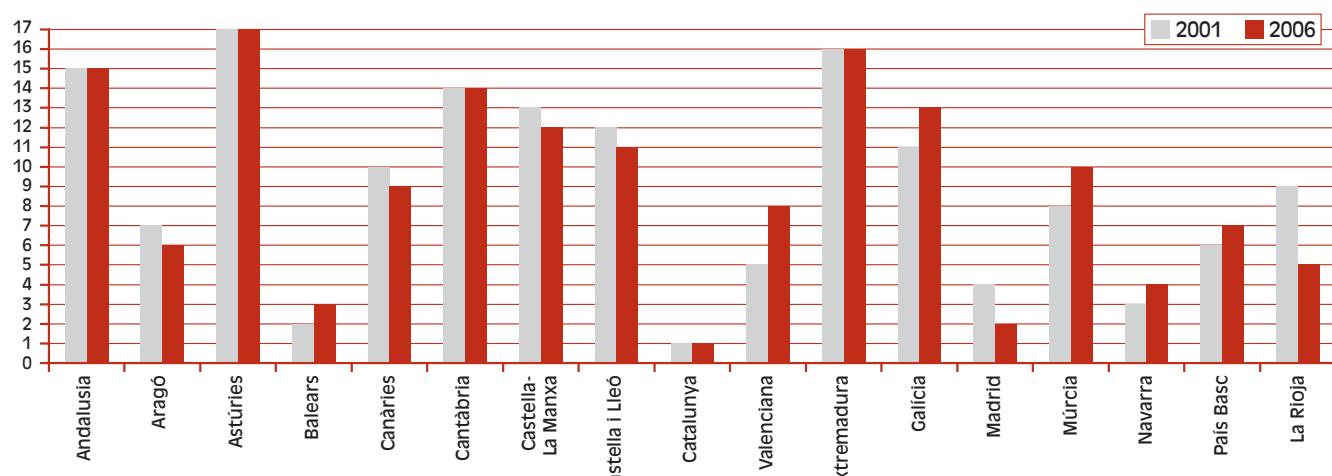
La tasa de actividad muestra, en todas las regiones, una tendencia al aumento estos últimos años, a pesar de continuar estando, en gran parte de las comunidades autónomas, situada por debajo de la media europea. Las regiones que más han visto aumentar sus tasas, y también su posición en el ranking son La Rioja y Madrid.

Cataluña sigue con la tasa de actividad más elevada del Estado, y Madrid que el 2001 ocupaba la cuarta posición se sitúa durante 2006 con la segunda tasa más alta.

Baleares se encontraba el año 2001 en segunda posición y en el 2006, a pesar de haber aumentado la tasa en 5,5 puntos y tener una tasa del 76%, en la media europea, pasa a la tercera posición, cediendo el segundo lugar, como se ha señalado, a Madrid.

Las comunidades autónomas pero situadas en el ranking, son las mismas que el 2001, Asturias (a pesar de haber aumentado en casi 10 puntos su tasa), Andalucía y Extremadura.

GRÀFIC 3.4 B. TAXA D'ACTIVITAT 16-64 ANYS

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

c) Taxa d'ocupació 30-54 anys

Aquesta franja d'edat correspon al grup central d'edats i els indicadors referits a aquest col·lectiu poden ser considerats com una bona imatge del funcionament del mercat de treball. La millora en la situació laboral dels darrers anys s'ha traduït en un augment generalitzat de la taxa d'ocupació.

Navarra es manté com la comunitat autònoma amb la major taxa d'ocupació per aquest interval d'edat. No obstant és interessant observar, tot i l'aument de la taxa en totes les regions, els canvis que s'han produït en les posicions del rànquing en el període 2006-2001. D'aquesta manera han millorat de forma notable la seva posició relativa, La Rioja que passa del vuitè al tercer lloc, Madrid, Cantàbria i Múrcia. En canvi perden clarament posicions Baleares, Canàries, Catalunya i la Comunitat Valenciana.

Les Illes Balears amb una taxa d'ocupació del 79,1%, 4,1 punts per sobre la de 2001, ha passat d'ocupar el segon lloc a situar-se en setena posició; és juntament amb la Comunitat Valenciana la regió que més llocs del rànquing ha perdut en aquest indicador.

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

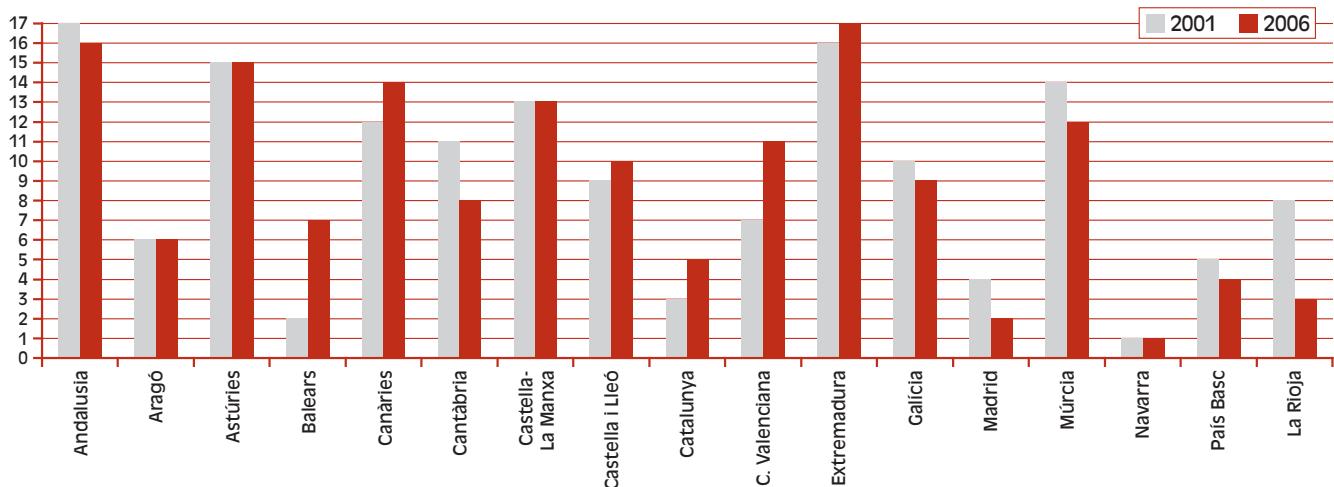
c) Tasa de empleo 30-54 años

Esta franja de edad corresponde al grupo central de edades y los indicadores referidos a este colectivo pueden ser considerados como una buena imagen del funcionamiento del mercado de trabajo. La mejora en la situación laboral de los últimos años se ha traducido en un aumento generalizado de la tasa de empleo.

Navarra se mantiene como la comunidad autónoma con la mayor tasa de empleo para este intervalo de edad. No obstante es interesante observar, a pesar del aumento de la tasa en todas las regiones, los cambios que se han producido en las posiciones del ranking en el periodo 2006-2001. De esta manera han mejorado de forma notable su posición relativa, La Rioja que pasa del octavo al tercer lugar, Madrid, Cantabria y Murcia. En cambio pierden claramente posiciones Baleares, Canarias, Cataluña y la Comunidad Valenciana.

Las Islas Baleares con una tasa de empleo del 79,1%, 4,1 puntos por encima de la del 2001, ha pasado de ocupar el segundo lugar a situarse en la séptima posición; es junto con la Comunidad Valenciana la región que más posiciones del ranking ha perdido en relación a este indicador.

GRÀFIC 3.4 C. TAXA D'OCUPACIÓ 30-54 ANYS

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

d) Taxa d'atur 30-54 anys

Aquest indicador complementa l'anterior i fa referència també a la franja d'edat central. La taxa d'atur s'ha reduït de manera notable en algunes de les regions en el període considerat. No obstant, s'aprecien increments a Astúries, La Rioja, Aragó, Canàries, Baleares i Navarra.

L'any 2006, Navarra, Aragó, La Rioja, i Madrid són les regions amb una taxa d'atur més baixa en aquest col·lectiu d'edats. En canvi, Andalusia, Extremadura i Canàries mostren els pitjors resultats pel que fa a aquest indicador.

El País Basc, Galícia, Múrcia, Madrid i Navarra han estat les regions que han mostrat una millora en termes relatius més important. En canvi, Astúries, Baleares, i la Comunitat Valenciana són les que han perdut més posicions. Concretament, Baleares ha perdut tres llocs en el rànquing; la seva taxa d'atur ha passat del 4,9% al 5,5%.

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

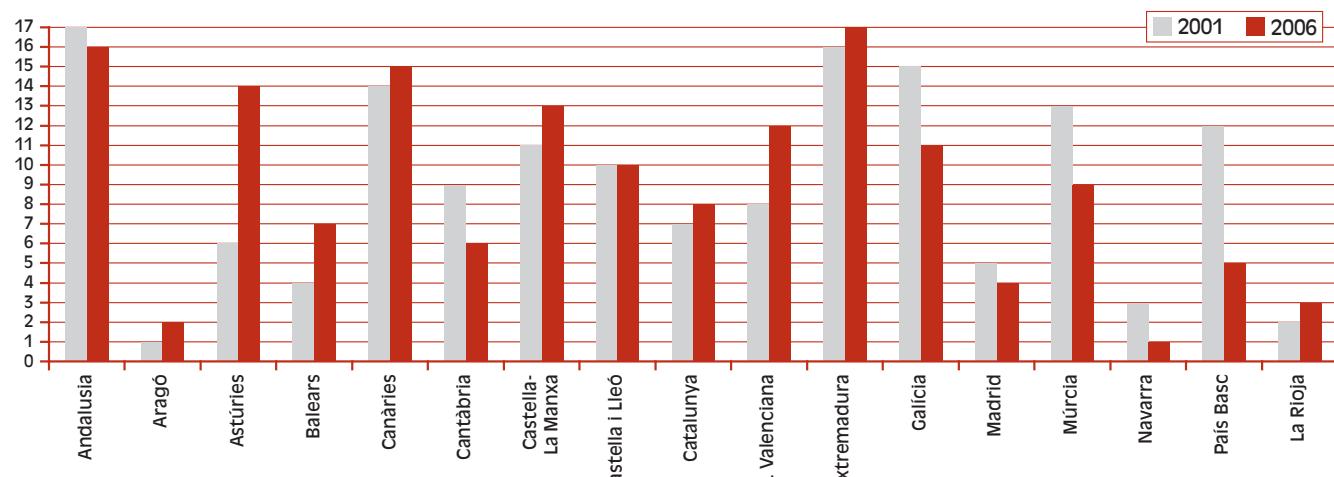
d) Tasa de paro 30-54 años

Este indicador complementa el anterior y se refiere también a la franja de edad central. La tasa de paro se ha reducido de manera notable en algunas de las regiones en el periodo analizado. No obstante, se aprecian incrementos en Asturias, La Rioja, Aragón, Canarias, Baleares y Navarra.

El año 2006, Navarra, Aragón, La Rioja, y Madrid son las regiones con una tasa de paro más baja en este colectivo de edades. En cambio, Andalucía, Extremadura y Canarias muestran los peores resultados con respecto a este indicador.

El País Vasco, Galicia, Murcia, Madrid y Navarra han sido las regiones que han mostrado una mejora en términos relativos más importante. En cambio, Asturias, Baleares, y la Comunidad Valenciana son las que han perdido más posiciones. Concretamente, Baleares ha perdido tres posiciones en el ranking; su tasa de paro ha pasado del 4,9% al 5,5%.

GRÀFIC 3.4 D. TAXA D'ATUR 30-54 ANYS

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

Dimensió 4. Accés i participació en el mercat de treball. Síntesi

Considerant de manera global els indicadors relacionats amb el millor o pitjor accés i participació en el mercat de treball, i tenint en compte que a tots ells se'ls hi atorga la mateixa ponderació, Baleares ha deixat d'ocupar el primer lloc que tenia el 2001, per passar a la cinquena posició durant 2006, empitjorant així les condicions d'accés al mercat de treball. Baleares ha perdut posicions en el rànquing en cada un dels indicadors estudiats, sobretot en la taxa d'ocupació de la població de 30 a 54 anys, i en la taxa d'atur del mateix grup d'edat.

Navarra, La Rioja, Madrid i Catalunya són les comunitats autònomes situades en les primeres posicions. Exceptuant Catalunya, totes elles han experimentat una millora relativa entre 2001 i 2006.

Extremadura, Astúries, Andalusia, o Castella-la Manxa, en canvi, són les regions situades en les darreres posicions. Canàries, la Comunitat Valenciana, i Castella-la Manxa, juntament amb Baleares, són les regions que han patit una major pèrdua de la posició relativa en els anys aquí considerats.

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

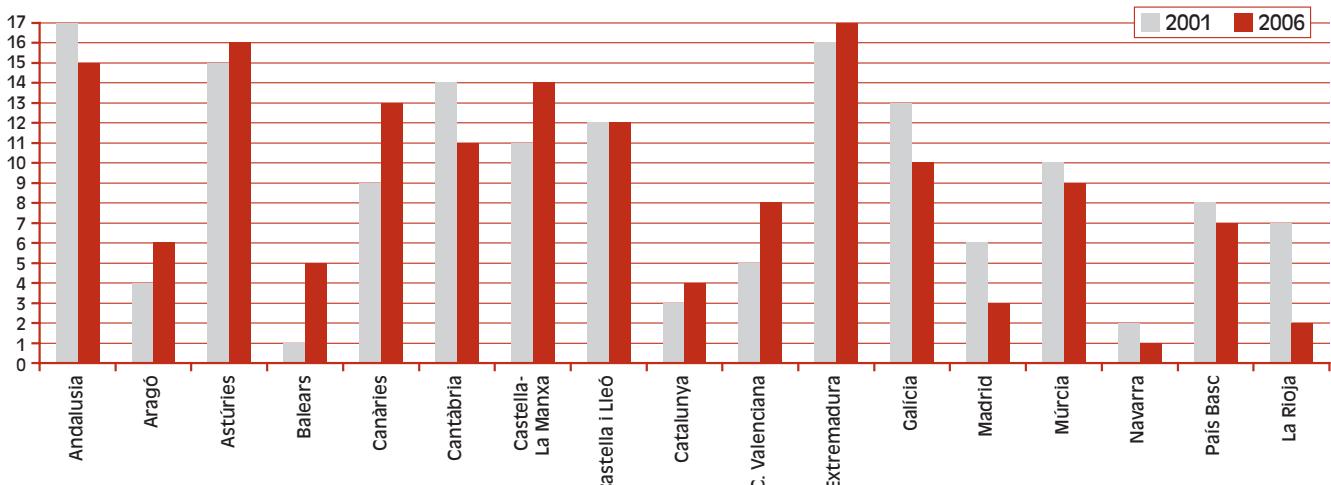
Dimensión 4. Acceso y participación en el mercado de trabajo. Síntesis

Considerando de manera global los indicadores relacionados con el acceso y participación en el mercado de trabajo, y teniendo en cuenta que a todos ellos se les otorga la misma ponderación, Baleares ha dejado de ocupar el primer lugar que tenía el 2001, para pasar a la quinta posición durante 2006, empeorando así las condiciones de acceso al mercado de trabajo. Baleares ha perdido posiciones en el ranking en cada uno de los indicadores analizados, sobre todo la tasa de ocupación de la población de 30 a 54 años, y la tasa de paro del mismo grupo de edad.

Navarra, La Rioja, Madrid y Cataluña son las comunidades autónomas situadas en las primeras posiciones. Exceptuando Cataluña, todas ellas han experimentado una mejora relativa entre 2001 y 2006.

Extremadura, Asturias, Andalucía, o Castilla-La Mancha, en cambio, son las regiones situadas en las últimas posiciones. Canarias, la Comunidad Valenciana, y Castilla-La Mancha, en Baleares, son las regiones que han sufrido una mayor pérdida de la posición relativa en los años aquí considerados.

DIMENSIÓ 4. ACCÉS I PARTICIPACIÓ EN EL MERCAT DE TREBALL. SÍNTESI

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

3.5. Igualtat de gènere

a) Desigualtat salarial

A partir d'aquesta variable es mesuren les diferències en el salari mitjà segons sexe. Cal tenir present que aquesta ràtio està recollint també les diferències en la tipologia dels llocs de treball ocupats per dones i homes.

Extremadura, Canàries i les Baleares són les comunitats que mostren una major igualtat salarial entre homes i dones. En canvi, la desigualtat és especialment accentuada en els casos d'Astúries, Aragó i Madrid. En el cas de Baleares el salari rebut com a mitjana en el cas de les dones és el 79% del que reben els homes.

Múrcia i Castella-la Manxa, són les dues regions que registren un empitjorament més significatiu pel que fa a la desigualtat salarial segons sexe. Contràriament, Castella i Lleó i la Comunitat Valenciana experimenten una millora important en les seves posicions durant l'any 2005².

3.5. Igualdad de género

a) Desigualdad salarial

A partir de esta variable se calculan las diferencias del salario medio según sexo. Hay que tener en cuenta que esta ratio recoge también las diferencias en la tipología de los puestos de trabajo ocupados por mujeres y hombres.

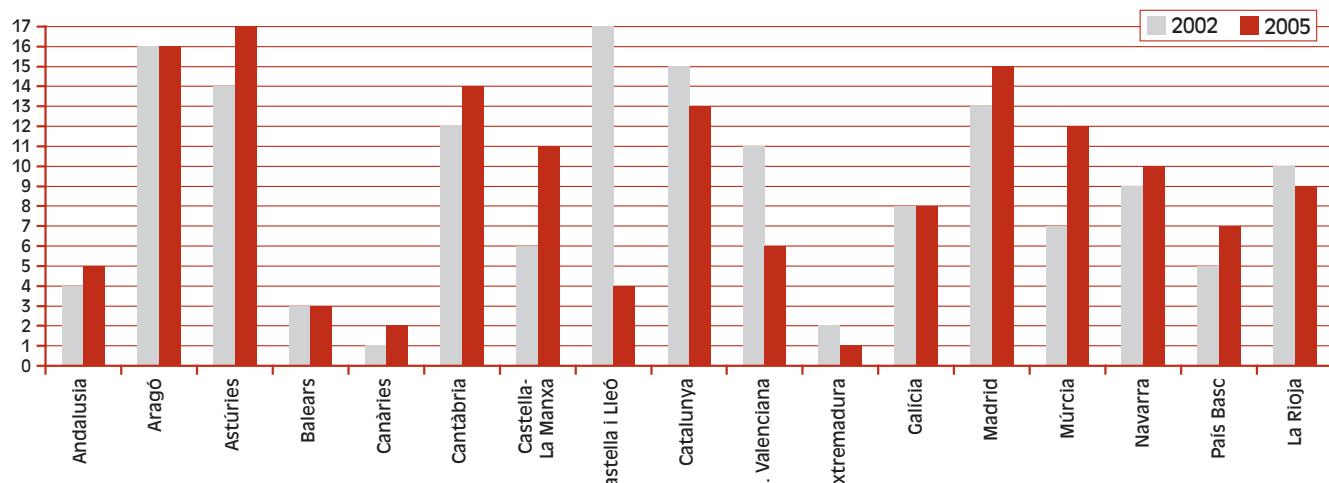
Extremadura, Canarias y las Baleares son las comunidades que muestran una mayor igualdad salarial entre hombres y mujeres. En cambio, la desigualdad es especialmente acentuada en los casos de Asturias, Aragón y Madrid. En el caso de Baleares el salario medio de las mujeres es el 79% del que reciben los hombres.

Murcia y Castilla-La Mancha, son las dos regiones que registran un empeoramiento más significativo con respecto a la desigualdad salarial según sexo. Contrariamente, Castilla y León y la Comunidad Valenciana experimentan una mejora importante en sus posiciones durante el año 2005².

2. La darrera informació disponible de l'Enquesta Anual d'Estructura Salarial de l'INE és de l'any 2005 i la comparativa que es realitzà és amb l'any 2002, donat que és una operació estadística de periodicitat quadriennal.

2. La última información disponible de la Encuesta Anual de Estructura Salarial del INE es del año 2005 y la comparativa que se realiza es con el año 2002, dado que es una operación estadística de periodicidad cuatrienal.

GRÀFIC 3.5 A. DESIGUALTAT SALARIAL SEGONS SEXE

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

b) Ràtio parcialitat involuntària

Es tracta de valorar si la parcialitat involuntària (per no haver trobat una feina a temps complet) recau de manera diferent en homes i dones. En tots els casos, i per als dos anys considerats, la taxa de parcialitat és més elevada en el cas de les dones que en els homes. En aquest sentit, és a dir, amb una major desigualtat, cal destacar Extremadura, Andalusia, i Castella i Lleó. En canvi, Balears és la comunitat autònoma que experimenta una major igualtat i que es manté en la primera posició els dos anys considerats.

Entre 2001 i 2006 hi ha una tendència majoritària cap a la disminució d'aquesta ràtio, és a dir, cap a una major igualtat en la incidència de la parcialitat involuntària. Únicament Andalusia, Galícia, Madrid, Múrcia i Navarra han mostrat un increment de la ràtio.

Les regions d'Aragó, Canàries, Catalunya, País Basc i La Rioja són les que han mostrat una major millora relativa en la seva posició.

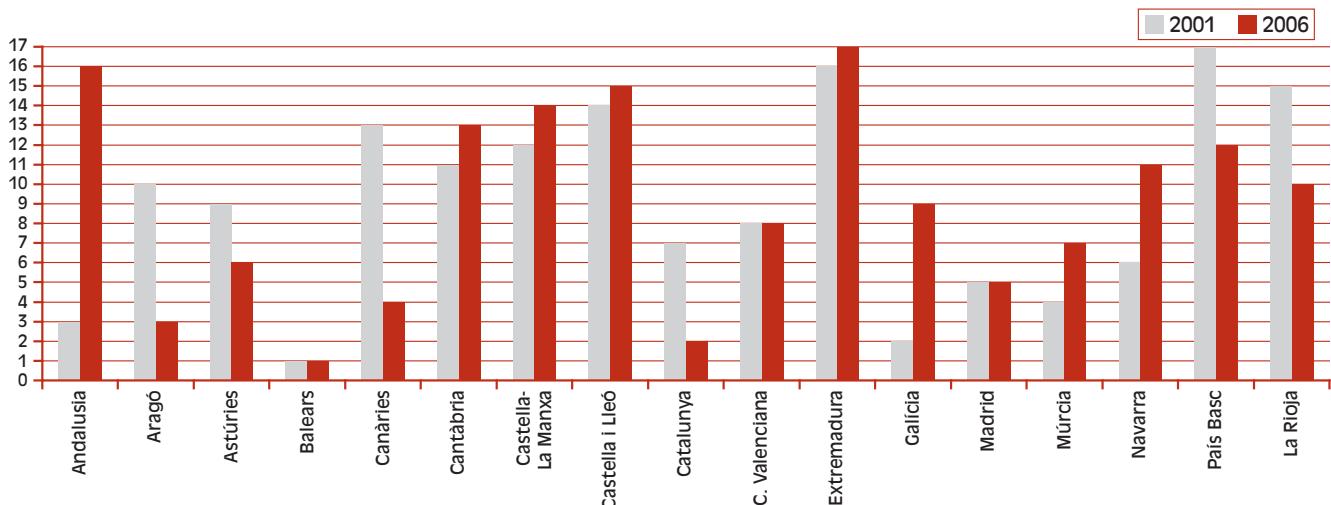
b) Ratio parcialidad involuntaria

Se trata de valorar si la parcialidad involuntaria (por no haber encontrado un trabajo a tiempo completo) recae de manera diferente en hombres y mujeres. En todos los casos, y para los dos años considerados, la tasa de parcialidad es más elevada en el caso de las mujeres que en los hombres. En este sentido, es decir, con una mayor desigualdad, cabe destacar Extremadura, Andalucía, y Castilla y León. En cambio, Baleares es la comunidad autónoma que experimenta una mayor igualdad y que se mantiene en la primera posición los dos años considerados.

Entre 2001 y 2006 hay una tendencia mayoritaria hacia la disminución de esta ratio, es decir, hacia una mayor igualdad en la incidencia de la parcialidad involuntaria. Únicamente Andalucía, Galicia, Madrid, Murcia y Navarra han mostrado un incremento de la ratio.

Las regiones de Aragón, Canarias, Cataluña, País Vasco y La Rioja son las que muestran una mayor mejora relativa en su posición.

GRÀFIC 3.5 B. RÀTIO TAXA DE PARCIALITAT INVOLUNTÀRIA

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

c) Ràtio taxes d'ocupació

Tot i que els darrers anys s'ha enregistrat una creació notable d'ocupació femenina, les taxes d'ocupació segons sexe mantenen encara un diferencial significatiu i la taxa de les dones es manté clarament per sota de la dels homes a totes les regions. Les majors diferències s'enregistren a Castella-la Manxa, Extremadura i Andalusia, mentre que Madrid, Baleares, Catalunya, i Navarra mostren un menor diferencial en taxes d'ocupació.

En els anys aquí contemplats es detecta una millora de l'indicador a totes les comunitats autònombes. La Comunitat Valenciana, Catalunya, i Galícia són les regions que més han empitjorat la seva posició relativa arrel de l'escàs augment, molt inferior a la mitjana, de la ràtio. En canvi, La Rioja, Madrid i Navarra l'han millorat sensiblement.

A Baleares la taxa d'ocupació femenina equival al 71% de la dels homes, i manté la segona posició del rànquing que ja ocupava en el 2001.

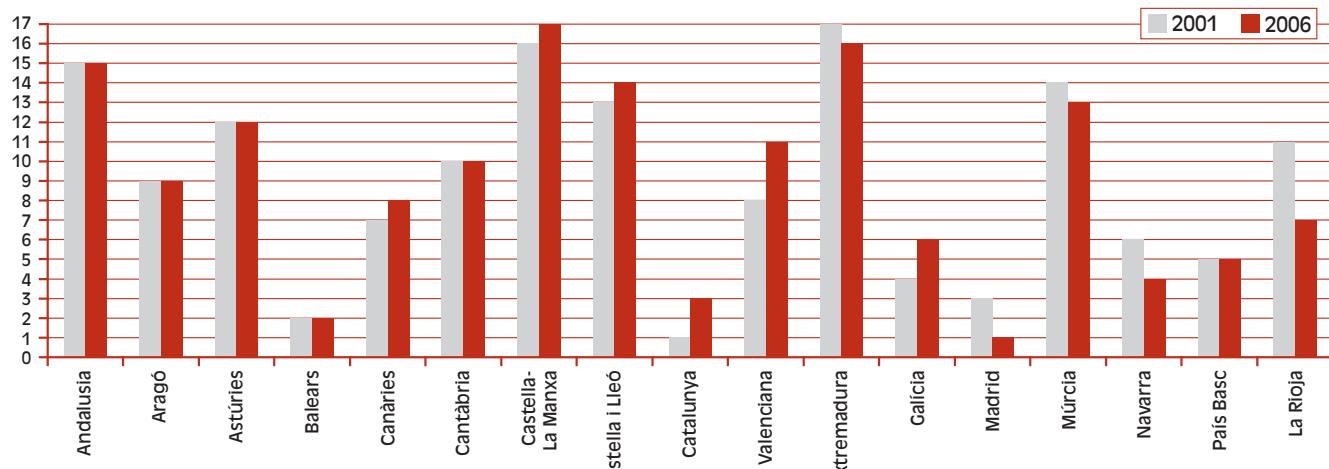
c) Ratio tasa de empleo

A pesar de que en los últimos años se ha registrado una notable creación de empleo femenino, las tasas de empleo según sexo mantienen todavía una diferencia significativa y la tasa de ocupación de las mujeres se mantiene claramente por debajo de la de los hombres en todas las regiones. Las mayores diferencias se registran en Castilla-La Mancha, Extremadura y Andalucía, mientras que Madrid, Baleares, Cataluña, y Navarra muestran un menor diferencial en las tasas de ocupación.

En los años analizados se detecta una mejora del indicador en todas las comunidades autónomas. La Comunidad Valenciana, Cataluña, y Galicia son las regiones que más han empeorado su posición relativa debido al escaso aumento de la ratio, muy inferior a la media. En cambio, La Rioja, Madrid y Navarra la han mejorado sensiblemente.

En Baleares la tasa de ocupación femenina equivale al 71% de la de los hombres, y mantiene la segunda posición del ranking que ya ocupaba en el 2001.

GRÀFIC 3.5 C. RÀTIO TAXA D'Ocupació

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

d) Ràtio taxes d'atur

La menor taxa d'ocupació femenina té la seva contrapartida en una incidència més gran de l'atur en les dones que els homes. D'aquesta manera, en totes les comunitats autònombes la taxa d'atur femenina és notablement superior a la masculina. Les diferències més accentuades es donen a Castella-la Manxa, Castilla i Lleó, Cantàbria i Aragó. Les menors diferències s'assoleixen a La Rioja, Canàries, Catalunya i Baleares.

En aquests anys, però, hi ha hagut canvis rellevants. El primer que cal dir és que majoritàriament hi ha hagut una disminució de les diferències en les taxes d'atur segons sexes. Només Castilla-Lleó, La Rioja i Andalusia han augmentat el diferencial. De totes formes, La Rioja segueix essent la comunitat autònoma amb el menor diferencial d'atur segons sexe.

Així mateix, Andalusia, Madrid i Galícia han experimentat una pèrdua notable de posicions en el rànquing d'aquest índex. D'altra banda, Astúries, País Basc i Múrcia són les regions que més posicions han escalat.

En el 2006 la taxa d'atur femenina de les Balears es va situar en el 8,3% mentre que la masculina ho va fer en el 5,1%, amb una ràtio de l'1,62, les Illes se situen en quarta posició escalant dues posicions respecte a 2001.

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

d) Ratio tasas de paro

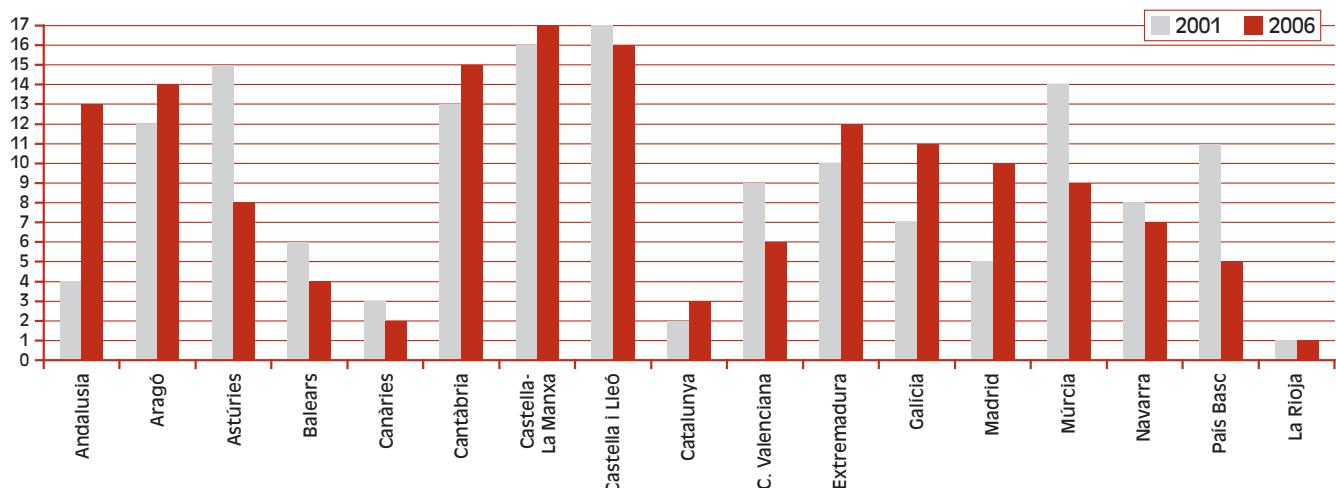
La menor tasa de empleo femenino tiene su contrapartida en una incidencia más elevada del paro en las mujeres que los hombres. De esta manera, en todas las comunidades autónomas la tasa de paro femenina es notablemente superior a la masculina. Las diferencias más acentuadas se dan en Castilla-La Mancha, Castilla y León, Cantabria y Aragón. Las menores diferencias se logran en La Rioja, Canarias, Cataluña y Baleares.

En estos años, pero, ha habido cambios importantes. En primer lugar, cabe señalar que mayoritariamente ha habido una disminución de las diferencias en las tasas de paro según sexos. Sólo Castilla-León, La Rioja y Andalucía han aumentado el diferencial. De todas formas, La Rioja sigue siendo la comunidad autónoma con el menor diferencial de paro según sexo.

Asimismo, Andalucía, Madrid y Galicia han experimentado una pérdida notable de posiciones en el ranking de este índice. Por otra parte, Asturias, País Vasco y Murcia son las regiones que más posiciones han escalado.

En el 2006 la tasa de paro femenino de las Baleares se situó en el 8,3% mientras que la masculina lo hizo en el 5,1%, con una ratio del 1,62, las Islas se sitúan en cuarta posición escalando dos posiciones respecto a 2001.

GRÀFIC 3.5 D. RÀTIO TAXES D'ATUR

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

e) Ràtio aturats que no han treballat abans

La major igualtat en aquest índex és una proxy d'una major igualtat de condicions en l'accés al mercat de treball entre homes i dones. L'any 2001 en totes les comunitats la ràtio era major que 1, el que pot ser considerat com una major dificultat d'accés al mercat de treball de les dones. No obstant, el 2006 hi ha cinc regions on aquesta ràtio s'ha invertit, és a dir hi ha major nombre d'homes aturats que no han treballat abans que no dones. Aquestes comunitats són: Madrid, Navarra, Cantàbria, Astúries i Múrcia. D'altra banda, Catalunya, Extremadura i Andalusia es troben en les darreres posicions del rànquing regional.

A Baleares hi ha un 5,2% d'homes aturats que no han treballat anteriorment per un 7,5% en el cas de les dones. Aquesta ràtio situa a les Illes en tretzena posició del rànquing, i li fa perdre dotze posicions respecte a 2001, quan ocupava el primer lloc del rànquing.

Les comunitats autònomes que milloren més la seva posició relativa són: Navarra, Astúries, Cantàbria i Castella-la Manxa. En canvi, empitjoren notablement la seva posició, juntament amb les Baleares, Catalunya, Andalusia, Castella i Lleó, Galícia i La Rioja.

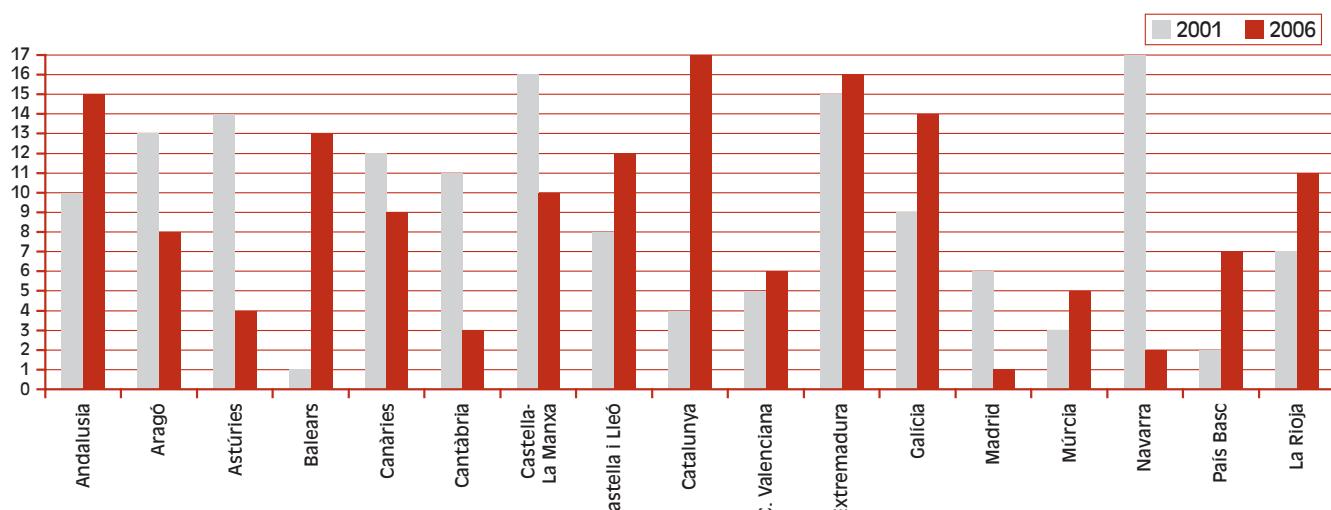
e) Ratio parados que no han trabajado antes

La mayor igualdad en este índice es una proxy de una mayor igualdad de condiciones en el acceso al mercado de trabajo entre hombres y mujeres. El año 2001 en todas las comunidades la ratio era mayor que 1, lo que puede ser considerado como una mayor dificultad de acceso al mercado de trabajo de las mujeres. No obstante, en el 2006 hay cinco regiones donde esta ratio se ha invertido, es decir hay mayor número de hombres parados que no han trabajado antes que no mujeres. Estas comunidades son: Madrid, Navarra, Cantabria, Asturias y Murcia. Por otro lado, Cataluña, Extremadura y Andalucía se encuentran en las últimas posiciones del ranking regional.

En Baleares hay un 5,2% de hombres parados que no han trabajado anteriormente por un 7,5% de mujeres. Esta ratio sitúa a las Islas en decimotercera posición del ranking, y pierde doce posiciones respecto a 2001, cuando ocupaba el primer lugar del ranking.

Las comunidades autónomas que mejoran de forma más clara su posición relativa son: Navarra, Asturias, Cantabria y Castilla-La Mancha. En cambio, empeoran notablemente su posición, junto con las Baleares, Cataluña, Andalucía, Castilla y León, Galicia y La Rioja.

GRÀFIC 3.5 E. RÀTIO ATURATS QUE NO HAN TREBALLAT ABANS

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

f) Ràtio de taxa de temporalitat

En primer lloc, cal destacar que la major presència de dones en activitats terciàries pot esbiaixar cap a l'alça la taxa de temporalitat d'aquestes i, així, donar lloc a una major desigualtat provocada per la diferent participació en l'ocupació sectorial. Tot i aquesta consideració, totes les regions mostren una taxa de temporalitat més alta en el cas de les dones durant l'any 2006. El 2001, només a les Illes el col·lectiu masculí presentava una major taxa de temporalitat que les dones.

Astúries, La Rioja i El País Basc són les comunitats amb majors diferències entre taxes de temporalitat segons sexe, mentre que Múrcia, Baleares, Comunitat Valenciana i Catalunya ocupen les primeres posicions. La rellevància del turisme i les activitats agrícoles de temporada poden fer que les activitats de caire estacional -tant per homes com dones- tinguin un pes molt important i contribueixin a una major semblaença de l'indicador.

Entre 2001 i 2006 ha tingut lloc una evolució a l'alça de la ràtio en gran part de les regions, indicant pel que fa a aquest indicador una major desigualtat entre sexes. Només Aragó, Cantàbria, Catalunya, Madrid, Múrcia, i el País Basc han disminuït la ràtio. Aquestes tendències s'han traduït en una clara millora d'aquestes comunitats en el rànquing d'aquest indicador.

f) Ratio de tasa de temporalidad

En primer lugar, hay que destacar que la mayor presencia de mujeres en actividades terciarias puede presentar un sesgo hacia la elevada tasa de temporalidad de éstas y, de esta forma, dar lugar a una mayor desigualdad provocada por la diferente participación en la ocupación sectorial. Aún así, todas las regiones muestran una tasa de temporalidad más elevada en el caso de las mujeres durante el año 2006. En el año 2001, sólo en las Islas el colectivo masculino presentaba una mayor tasa de temporalidad que las mujeres.

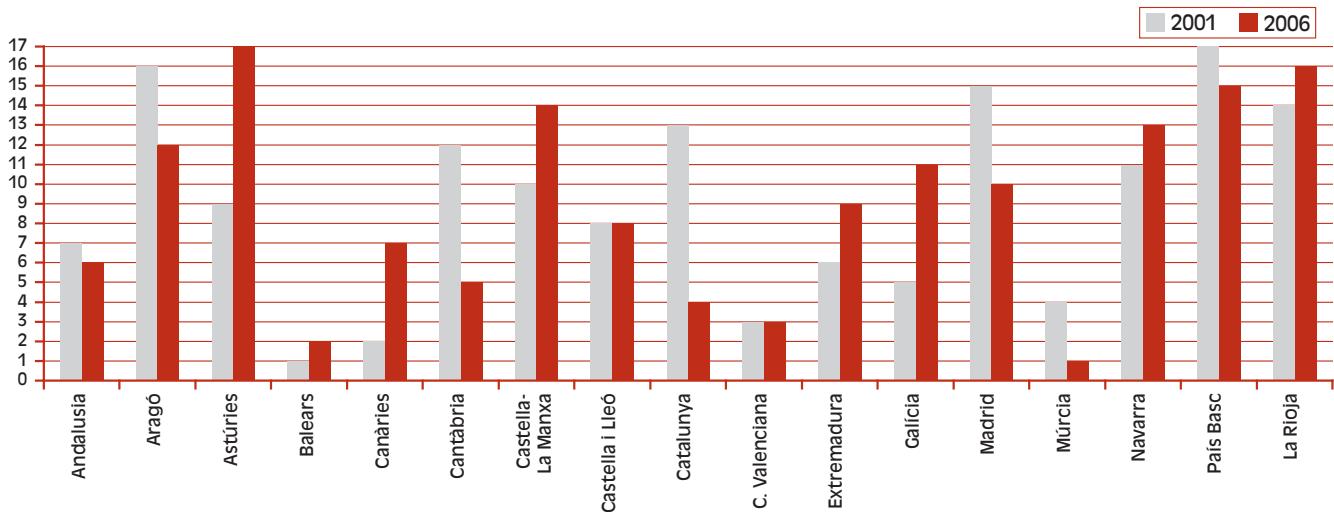
Asturias, La Rioja y El País Vasco son las comunidades con mayores diferencias entre tasas de temporalidad según sexo, mientras que Murcia, Baleares, Comunidad Valenciana y Cataluña ocupan las primeras posiciones. La preeminencia del turismo y las actividades agrícolas de temporada inciden en que las actividades de tipo estacional -tanto para hombres como mujeres- tengan un peso muy importante y contribuyan a una mayor similitud del indicador.

Entre 2001 y 2006 se ha registrado una evolución al alza de la ratio en la mayoría de regiones, indicando al respecto una mayor desigualdad entre sexos. Sólo Aragón, Cantabria, Cataluña, Madrid, Murcia, y el País Vasco han disminuido la ratio. Estas tendencias se han traducido en una clara mejora de estas comunidades en el ranking de este indicador.

Les Balears han passat d'ocupar la primera posició en el 2001, amb una ràtio, com hem dit inferior a 1, a ocupar durant 2006 el segon lloc del rànquing.

Las Baleares han pasado de ocupar la primera posición en el 2001, con una ratio, como hemos dicho inferior a 1, a ocupar durante 2006 el segundo lugar del ranking.

GRÀFIC 3.5 F. RÀTIO TAXA DE TEMPORALITAT

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

g) Ràtio d'aturats de llarga durada

Les dificultats per sortir de la situació d'atur un cop s'ha entrat en ella s'han traduït en una elevada proporció d'aturats de llarga durada (per un any o més). Una millor qualitat del treball ha d'estar associada no tant sols a la disminució de l'atur de llarga durada sinó a una creixent igualtat en la possibilitat d'abandonament de l'atur per homes i dones. Per a totes les regions la ràtio mostra valors superiors a 1. Cantàbria i les Illes Balears mostren els millors resultats, mentre que Navarra, Múrcia i Extremadura es caracteritzen per un diferencial significatiu en les possibilitats d'abandonament de l'atur de llarga durada segons sexe.

Entre 2001 i 2006 s'ha detectat una tendència generalitzada a l'augment d'aquesta ràtio. Tret d'Astúries, totes les regions han vist incrementar el diferencial entre homes i dones. Com podem veure al gràfic, s'han produït canvis significatius en les posicions que ocupaven les comunitats respecte a 2001. Així, han millorat notablement la seva posició Cantàbria, que ha passat del vuitè al primer lloc del rànquing, Astúries o Castella-La Manxa. D'altra banda,

g) Ratio de desempleados de larga duración

Las dificultades para salir de la situación de paro se traducen en una elevada proporción de desempleados de larga duración (un año o más). Una mejor calidad del trabajo está asociada no sólo a la disminución del paro de larga duración sino, también, a una creciente igualdad en la posibilidad de abandono del paro tanto para los hombres como para las mujeres. Para todas las regiones la ratio muestra valores superiores a 1. Cantabria y las Islas Baleares muestran los mejores resultados, mientras que Navarra, Murcia y Extremadura se caracterizan por un diferencial significativo en las posibilidades de abandono del paro de larga duración según sexo.

Entre 2001 y 2006 se ha detectado una tendencia generalizada al aumento de esta ratio. A excepción de Asturias, todas las regiones han visto incrementar el diferencial entre hombres y mujeres. Como se puede ver en el gráfico, se han producido cambios significativos en las posiciones que ocupaban las comunidades respecto a 2001. Así, han mejorado notablemente su posición Cantabria, que ha pasado de la octava a la primera posición del ranking, Asturias o Castilla-La

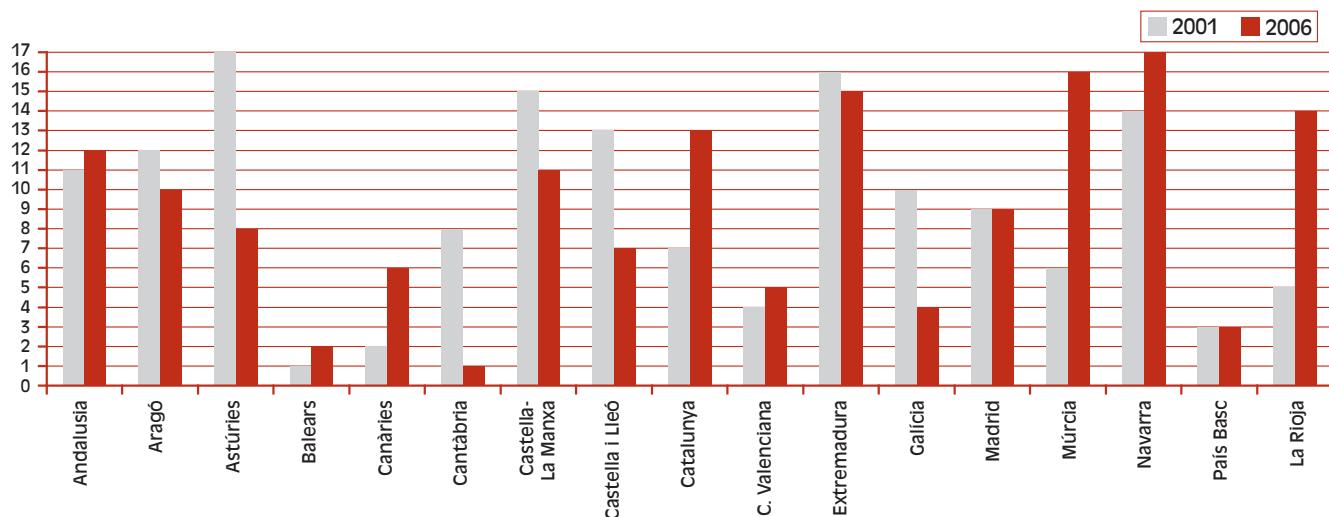
da han empitjorat la situació sobretot les regions de Catalunya, Múrcia, i La Rioja.

Les Balears es caracteritzen per tenir baixos percentatges d'aturats de llarga durada, el dinamisme del seu mercat de treball fa que aquest generi oportunitats per sortir de la situació d'atur. De totes formes, les dones pateixen de forma més accentuada aquestes situacions i el 2006 ha deixat d'ocupar el primer lloc del rànquing per passar al segon.

Mancha. Por otra parte, han empeorado su situación las regiones de Cataluña, Murcia, y La Rioja.

Baleares se caracteriza por tener bajos porcentajes de desempleados de larga duración, el dinamismo de su mercado de trabajo hace que éste genere oportunidades que contribuyen en mayor medida a que el acceso a un empleo se realice en un periodo de tiempo más breve que la media nacional. De todas formas, las mujeres sufren de forma más accentuada estas situaciones y en el año 2006 ha dejado de ocupar la primera posición del ranking para pasar a la segunda.

GRÀFIC 3.5 G. RÀTIO ATURATS DE LLARGA DURADA

■ Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

■ Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

h) Índex de Duncan

Aquest indicador ens permet mesurar la segregació sectorial (també anomenada horizontal en contraposició a la vertical que fa referència a les ocupacions ocupades per un i altre sexe i que veurem en el proper indicador). Si prenem com a referència la distribució dels homes ocupats segons activitats econòmiques (CNAE-93 a 2 díigits), aquest índex ens indica la proporció de dones ocupades que seria necessari moure d'activitat per aconseguir la perfecta integració.

L'índex de Duncan pren valors entre 0 i 1, el mínim s'assoleix amb la perfecta distribució entre homes i dones per activitats econòmiques i el valor màxim es dóna quan totes les activitats són o

h) Índice de Duncan

Este indicador nos permite medir la segregación sectorial (también denominada horizontal en contraposición a la vertical que hace referencia a las ocupaciones ocupadas por uno y otro sexo y que se analiza en el próximo indicador). Si tomamos como referencia la distribución de los hombres ocupados según actividades económicas (CNAE-93 en 2 dígitos), este índice nos indica la proporción de mujeres ocupadas que sería necesario integrar en otro tipo de actividad para lograr la perfecta integración sectorial.

El índice de Duncan toma valores entre 0 y 1, el mínimo se logra con la perfecta distribución entre hombres y mujeres según actividades económicas y el valor máximo se registra cuando todas las actividades son o

bé completament masculines o bé completament femenines.

L'any 2006 Madrid, Balears i Canàries són les regions que presenten els menors nivells de segregació sectorial, mentre que Astúries, Cantàbria i Castella i Lleó és on es detecta una pitjor integració paritària entre homes i dones per activitats en el mercat de treball. Respecte a 2001, s'ha produït un augment de la ràtio en gran part de les regions, no obstant ha baixat a Aragó, Balears, Castella-la Manxa, Navarra i El País Basc.

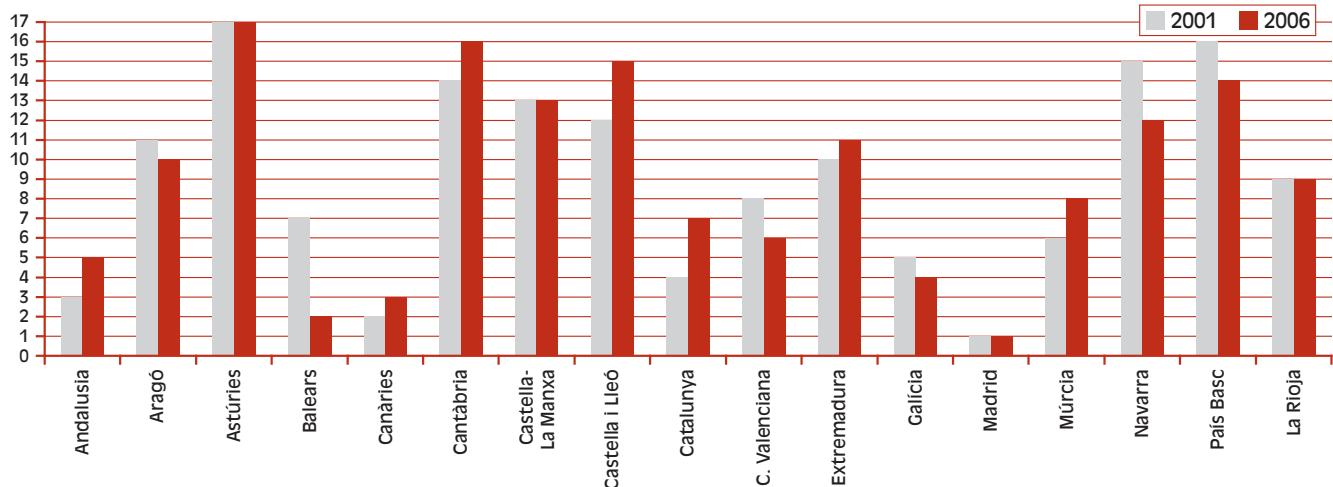
Les Illes han passat d'ocupar la setena posició del rànquing el 2001 a ocupar la segona durant 2006.

bien completamente masculinas o bien completamente femeninas.

El año 2006 Madrid, Baleares y Canarias son las regiones que presentan los menores niveles de segregación sectorial, mientras que Asturias, Cantabria y Castilla y León es donde se detecta una peor integración paritaria entre hombres y mujeres por actividades en el mercado de trabajo. Respecto a 2001, se ha producido un aumento de la ratio en gran parte de las regiones, no obstante ha disminuido en Aragón, Baleares, Castilla-La Mancha, Navarra y El País Vasco.

Las Islas han pasado de ocupar la séptima posición del ranking el 2001 a ocupar la segunda durante 2006.

GRÀFIC 3.5 H. ÍNDEX DE DUNCAN

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

i) Ràtio ocupats en grup de directius

Aquest indicador complementa, en certa manera l'Índex de Duncan, i en aquest cas pretén mesurar la segregació vertical que es dona en el mercat laboral entre homes i dones. Es tracta de veure quin percentatge d'homes i de dones ocupen llocs de treball en el grup de "Direcció de les empreses i de les Administracions Públiques".

Els resultats d'aquesta ràtio mostra una situació desavantatjosa per les dones, doncs a totes les regions hi ha un major percentatge d'homes ocupats en ocupacions de direcció. Els majors diferencials es

i) Ratio ocupados en grupo de directivos

Este indicador complementa, en cierto modo el índice de Duncan, y en este caso pretende evaluar la segregación vertical que se da en el mercado laboral entre hombres y mujeres. Se trata de analizar qué porcentaje de hombres y de mujeres ocupan puestos de trabajo en el grupo de "Dirección de las empresas y de las Administraciones Públicas".

Los resultados de esta ratio muestran una situación desventajosa para las mujeres, pues en todas las regiones hay un mayor porcentaje de hombres ocupados en ocupaciones de dirección. Los mayores diferenciales

donen a Madrid, Balears, Cantàbria i la Comunitat Valenciana, mentre que es dóna una major similitud a regions com Astúries, Galícia i Extremadura.

Respecte a 2001 es dóna un empitjorament generalitzat de les ràtios tret de Canàries, Extremadura, Madrid i Múrcia. De fet, el 2001 a dues regions hi havia major proporció de dones en càrrecs de direcció que homes, era el cas d'Astúries i Aragó.

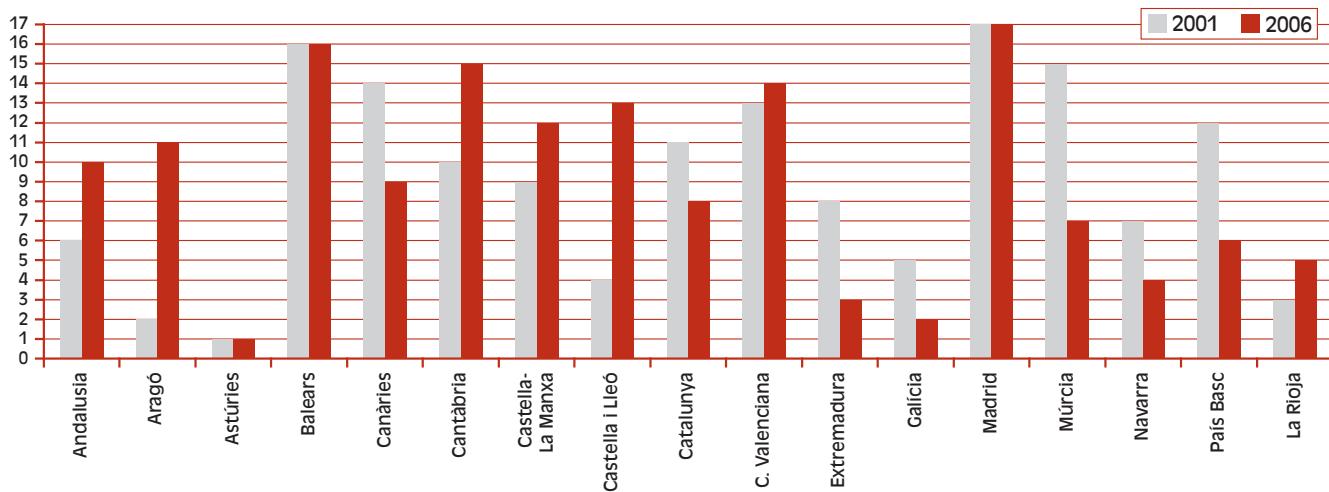
A les Balears hi ha un 11,6% d'homes en ocupacions de direcció per un 6,7% en el cas de les dones, amb una ràtio del 0,58 ocupa la penúltima posició del rànquing, lloc que ja ocupava en el 2001.

se dan en Madrid, Baleares, Cantabria y la Comunidad Valenciana, mientras que se da una mayor similitud en regiones como Asturias, Galicia y Extremadura.

Respecto a 2001 se da un empeoramiento generalizado de las ratios excepto en Canarias, Extremadura, Madrid y Murcia. De hecho, el 2001 en dos regiones había mayor proporción de mujeres en cargos de dirección que hombres, era el caso de Asturias y Aragón.

En las Baleares hay un 11,6% de hombres en ocupaciones de dirección por un 6,7% en el caso de las mujeres, con una ratio del 0,58 ocupa la penúltima posición del ranking, lugar que ya ocupaba en el 2001.

GRÀFIC 3.5 I. RÀTIO OCUPATS EN GRUPS DE DIRECCIÓ

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

Dimensió 5. Igualtat de gènere. Síntesi

Considerant de manera global totes les variables relacionades amb la major o menor igualtat de gènere, i tenint en compte que a totes elles se'ls hi atorga la mateixa ponderació, Balears ocupa el primer lloc tant el 2001 com l'any 2006. Canàries, Comunitat Valenciana, Galícia i Madrid són les altres comunitats autònomes situades en les primeres posicions.

Castella-la Manxa, Castella i Lleó, i Extremadura, en canvi, són les regions situades en les darreres posicions. Destaca, a més, el notable empitjorament de la posició relativa d'Andalusia, en els anys aquí considerats. El notable empitjorament en taxa d'atur, en la ràtio de la taxa de parcialitat involuntària i

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

Dimensión 5. Igualdad de género. Síntesis

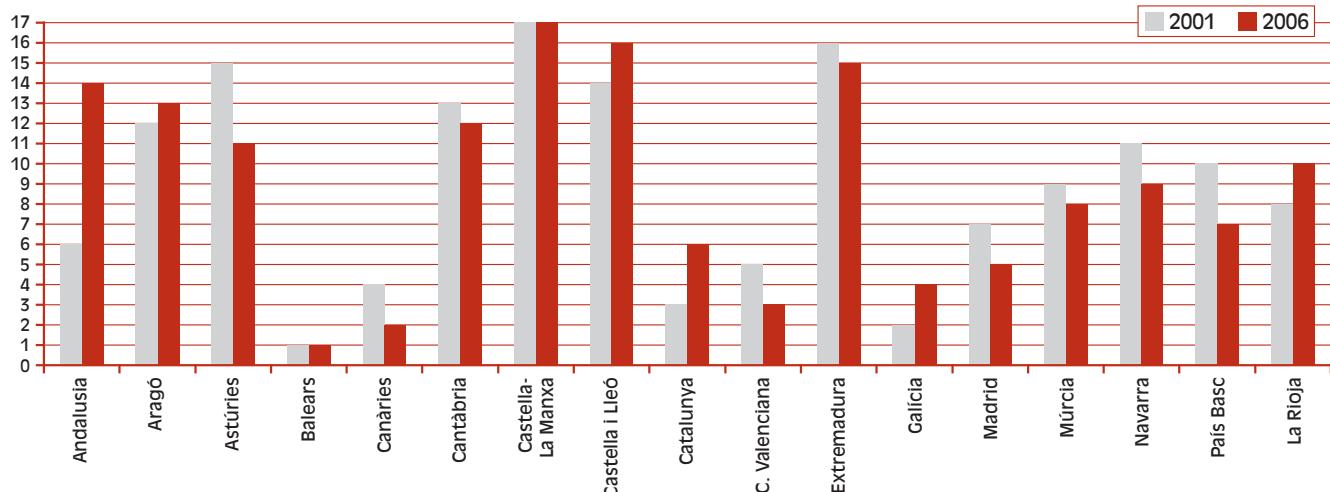
Considerando de manera global todas las variables relacionadas con la mayor o menor igualdad de género, y teniendo en cuenta que a todas ellas se les otorga la misma ponderación, Baleares ocupa la primera posición tanto en el 2001 como en el año 2006. Canarias, Comunidad Valenciana, Galicia y Madrid son las otras comunidades autónomas situadas en las primeras posiciones.

Castilla-La Mancha, Castilla y León, y Extremadura, en cambio, son las regiones situadas en las últimas posiciones. Destaca, además, el notable empeoramiento de la posición relativa de Andalucía, en los años aquí considerados. El notable empeoramiento en la tasa de

la dels aturats que no han treballat abans explica aquesta evolució. En sentit contrari, cal remarcar la millora en aquesta dimensió que s'ha produït a Astúries i el País Basc.

paro, en la ratio de la tasa de parcialidad involuntaria y la de los desempleados que no han trabajado antes explica esta evolución. En sentido contrario, se ha de subrayar la mejora en esta dimensión que se ha producido en Asturias y el País Vasco.

DIMENSIÓ. IGUALTAT DE GÈNERE. SÍNTESI

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

3.6. Cohesió social i mercat de treball

a) Taxa d'atur població estrangera

La importància creixent del col·lectiu de població immigrant és un fet innegable durant aquests darrers anys. L'arribada de població estrangera en edat de treballar i que s'ha incorporat activament en el mercat de treball espanyol ha provocat canvis profunds en les estructures laborals i demogràfiques de les regions espanyoles.

Un indicador que permet acotar la incidència d'aquest col·lectiu en la qualitat del treball és la seva taxa d'atur. Així durant el 2006 els immigrants presenten taxes d'atur per damunt del col·lectiu nacional, tot i que s'observen descensos en gran part de les regions respecte a 2001.

Les majors taxes d'atur de la població estrangera es donen a Extremadura, País Basc, Astúries i Galícia, mentre que presenten les més baixes les regions de Madrid, Múrcia, Baleares o Aragó.

3.6. Cohesión social y mercado de trabajo

a) Tasa de paro en población extranjera

La importancia creciente del colectivo de población inmigrante es un hecho innegable durante estos últimos años. La llegada de población extranjera en edad de trabajar y que se ha incorporado activamente al mercado de trabajo español ha provocado cambios profundos en las estructuras laborales y demográficas de las regiones españolas.

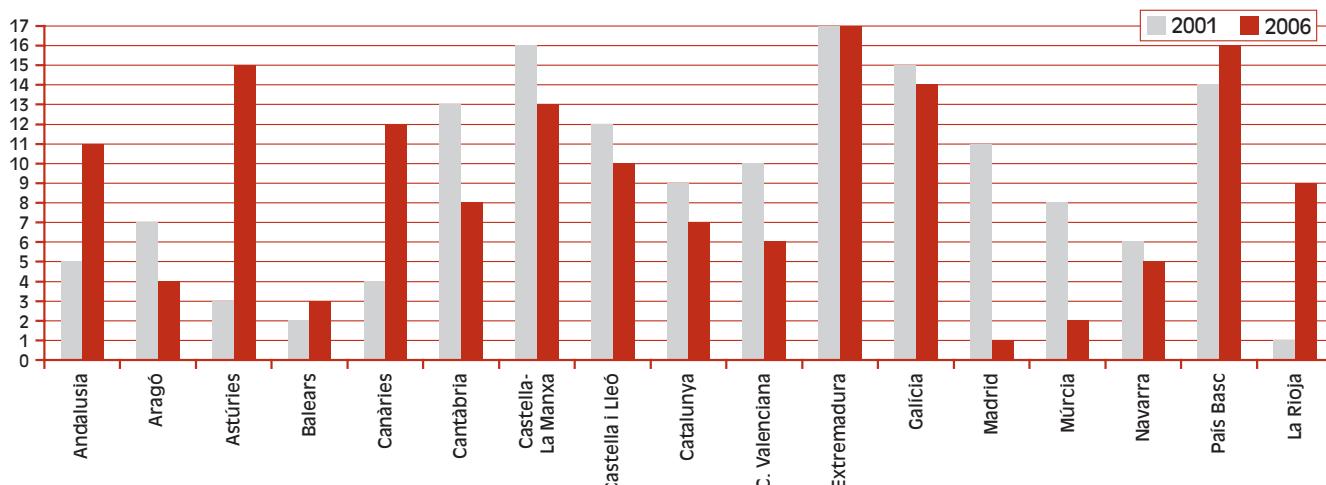
Un indicador que permite delimitar la incidencia de este colectivo en la calidad del trabajo es su tasa de paro. Así, durante el 2006 los inmigrantes registran mayores tasas de paro en relación al colectivo nacional, aunque se observan descensos en la mayoría de regiones respecto al 2001.

Las mayores tasas de paro de la población extranjera se dan en Extremadura, País Vasco, Asturias y Galicia, mientras que presentan las más bajas las regiones de Madrid, Murcia, Baleares o Aragón.

La població immigrant resident a les Balears ha passat de tenir una taxa d'atur del 7,7% el 2001 al 9,7% el 2006, fet que ha representat perdre un posició del rànquing per comunitats autònomes.

La población inmigrante residente en las Baleares ha pasado de tener una tasa de paro del 7,7% en 2001 al 9,7% en 2006, hecho que ha representado perder una posición del ranking por comunidades autónomas.

GRÀFIC 3.6 A. TAXA D'ATUR POBLACIÓ ESTRANGERA

■ Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

b) Taxa d'atur menors de 30 anys

La població d'edat més jove és un dels col·lectius més intensament afectat pel problema de l'atur. La taxa d'atur dels joves menors de 30 anys presenta valors superiors al 20% a diverses regions. Aragó, Balears, Navarra i Madrid són les que tenen una taxa d'atur juvenil més baixa. En canvi, a Extremadura, Canàries, Astúries i Andalusia és on la incidència és més greu.

Respecte a 2001 s'ha produït un increment de les taxes d'atur entre els joves, en concordança a l'augment de l'atur global. Andalusia, Castella i Lleó i Galícia han estat les úniques comunitats autònomes on s'ha donat un descens de les taxes d'atur entre els joves, per la qual cosa han millorat la seva posició relativa.

Pel que fa a Balears, la taxa d'atur juvenil s'ha incrementat de manera notable durant el període estudiat (del 8,7% al 13,4%) però, tot i així, per sota de la mitjana, de manera que ha guanyat un lloc en el rànquing i se situa com la segona comunitat autònoma amb la taxa d'atur juvenil més baixa.

■ Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

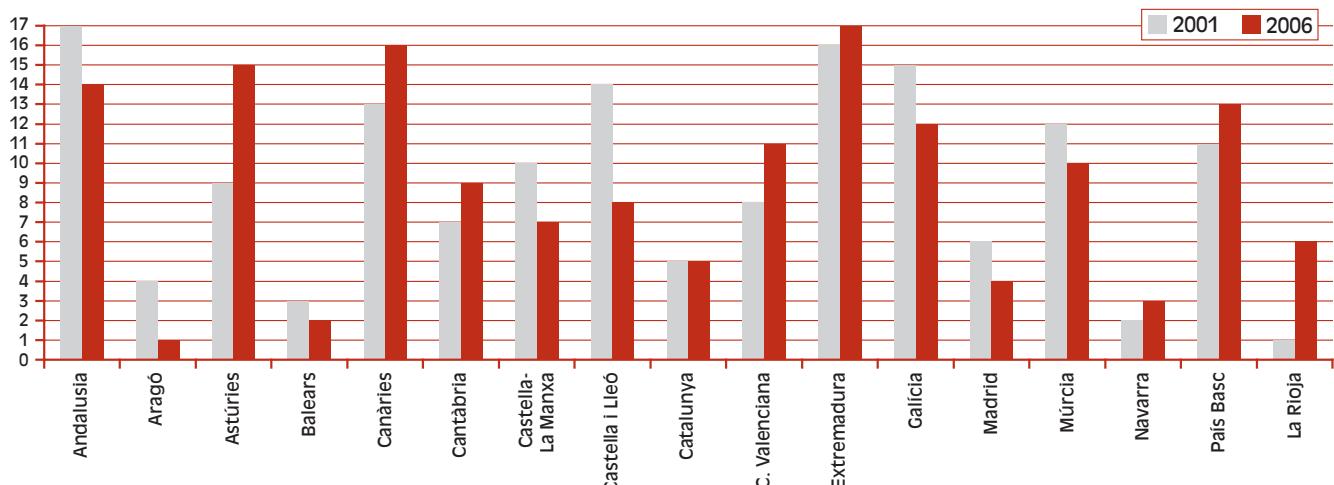
b) Tasa de paro en los menores de 30 años

La población de edad más joven es uno de los colectivos más intensamente afectado por el problema del paro. La tasa de paro de los jóvenes menores de 30 años presenta valores superiores al 20% en varias regiones. Aragón, Baleares, Navarra y Madrid son las que tienen una tasa de paro juvenil más baja. En cambio, en Extremadura, Canarias, Asturias y Andalucía es donde la incidencia es más grave.

Respecto a 2001 se ha producido un incremento de las tasas de paro entre los jóvenes, en concordancia con el aumento del paro global. Andalucía, Castilla y León y Galicia han sido las únicas comunidades autónomas donde se ha dado un descenso de las tasas de paro entre los jóvenes, lo que supone que hayan mejorado su posición relativa.

En Baleares, la tasa de paro juvenil se ha incrementado de manera notable durante el periodo analizado (del 8,7% al 13,4%) pero, aún así, por debajo de la media, de forma que ha ganado una posición en el ranking y se sitúa como la segunda comunidad autónoma con la tasa de paro juvenil más baja.

GRÀFIC 3.6 B. TAXA D'ATUR MENORS DE 30 ANYS

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

c) Taxa d'ocupació menors de 30 anys

La taxa d'ocupació està directament relacionada amb la taxa d'atur, així l'augment de l'atur entre el col·lectiu jove ha fet que l'ocupació s'hagi vist afec-tada, fonamentalment, per les dificultats d'aquest col·lectiu per trobar un lloc de treball. En aquests darrers anys la creació de llocs de treball ha afectat negativament als més joves, enregistrant-se un notable descens en la taxa a totes les regions.

Baleares, Catalunya i València són les comunitats mi-lor posicionades pel que fa a aquest indicador. As-túries, Extremadura i País Basc, en canvi, se situen en l'extrem oposat.

El País Basc ha estat la comunitat autònoma que en aquest període ha mostrat un empitjorament relatiu més important, passant de la novena a la quinzena posició. En canvi, Andalusia ha escalat sis posicions en el rànquing. Baleares, on la taxa d'ocupació juvenil ha passat del 60,9% al 51,6% ha passat de la segona a la primera posició, i esde-vé la comunitat autònoma amb la taxa d'ocupació juvenil més alta.

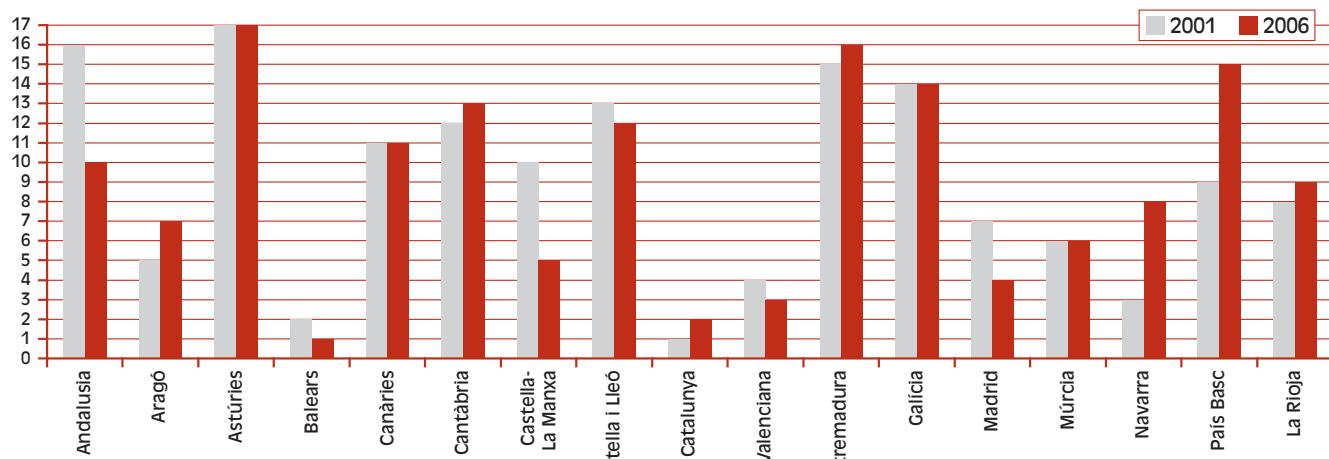
c) Tasa de empleo menores de 30 años

La tasa de empleo está directamente relacionada con la tasa de paro, así el aumento del paro entre el colectivo joven ha hecho que la ocupación se haya visto afectada, fundamentalmente, por las dificultades de este colectivo para encontrar un puesto de trabajo. En estos últimos años la creación de puestos de trabajo ha afectado negativamente a los más jóvenes, registrándose un notable descenso de la tasa en todas las regiones.

Baleares, Cataluña y Valencia son las comunidades mejor posicionadas con respecto a este indicador. Asturias, Extremadura y País Vasco, en cambio, se sitúan en el extremo opuesto.

El País Vasco ha sido la comunidad autónoma que en este periodo ha mostrado un empeoramiento relativo más importante, pasando de la novena a la decimo-quinta posición. En cambio, Andalucía ha escalado seis posiciones en el ranking. En Baleares la tasa de empleo juvenil ha pasado del 60,9% al 51,6%, pasando de la segunda a la primera posición, y se convierte, así, en la comunidad autónoma con la tasa de empleo juvenil más alta.

GRÀFIC 3.6 C. TAXA D'Ocupació MENORS DE 30 ANYS

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

d) Taxa d'ocupació dels majors de 55 anys

L'altre gran grup que també presenta problemes pel que fa a les possibilitats d'ocupació és el d'edat més avançada. Les taxes d'ocupació d'aquest grup són molt baixes, només Baleares, Madrid, Catalunya, Canàries i Navarra superen taxes del vint per cent. A l'altre extrem, amb les taxes més baixes, se situen regions com Extremadura, Astúries, Andalusia, Castella-la Manxa o Castella i Lleó, regions totes elles amb problemes laborals.

L'any 2006 totes les regions han mostrat un augment de la taxa d'ocupació dels majors de 55 anys respecte 2001, tret de Galícia. Catalunya, El País Basc i Baleares són les comunitats on més ha incrementat aquest indicador, i totes elles han escalat posicions en el rànquing.

Baleares, amb un augment de la taxa del 19% al 23,3%, ha passat de la segona a la primera posició.

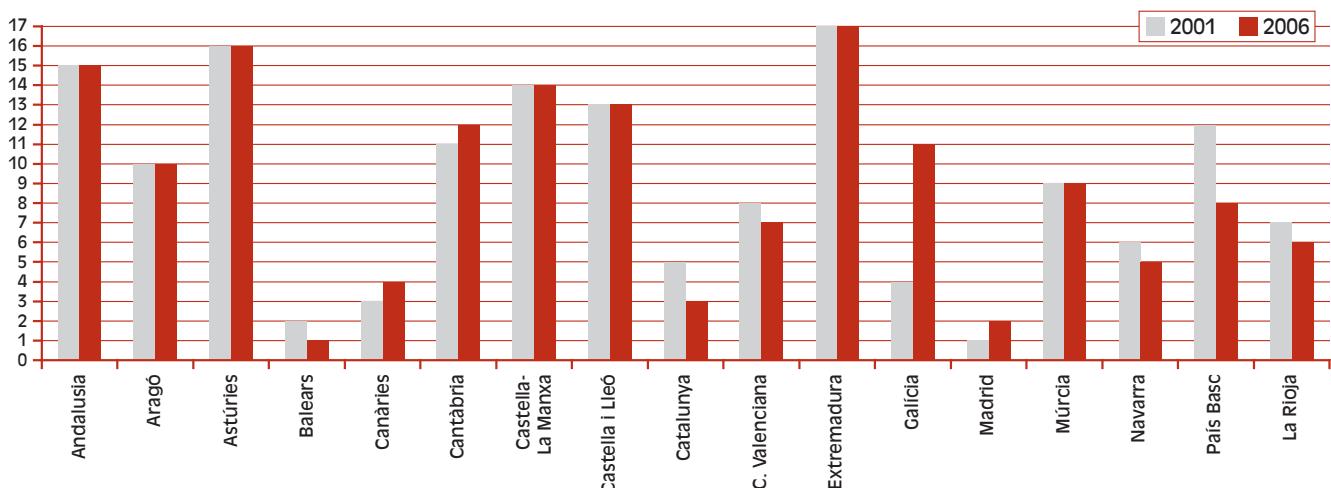
d) Tasa de empleo de los mayores de 55 años

El otro gran grupo que también presenta problemas con respecto a las posibilidades de ocupación es el de edad más avanzada. Las tasas de ocupación de este grupo son muy bajas, sólo Baleares, Madrid, Cataluña, Canarias y Navarra superan tasas del veinte por ciento. Al otro extremo, con las tasas más bajas, se sitúan regiones como Extremadura, Asturias, Andalucía, Castilla-La Mancha o Castilla y León, regiones todas ellas con problemas laborales.

En el año 2006 todas las regiones han mostrado un aumento de la tasa de ocupación de los mayores de 55 años respecto a 2001, excepto Galicia. Cataluña, El País Vasco y Baleares son las comunidades donde más ha incrementado este indicador, y todas ellas han escalado posiciones en el ranking.

Baleares, con un aumento de la tasa del 19% al 23,3%, ha pasado de la segunda a la primera posición.

GRÀFIC 3.6 D. TAXA D'Ocupació DELS MAJORS DE 55 ANYS

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

Dimensió 6. Cohesió social i mercat de treball. Síntesi

L'objecte d'aquesta dimensió és l'anàlisi de la integració dels col·lectius amb majors dificultats en el mercat de treball, transició dels joves a la vida activa, ocupació de la gent d'edat avançada, així com també l'impacte de la població estrangera en els registres d'atur. El treball de més qualitat ha d'assegurar la no discriminació per motius d'edat, discapacitat, zona de procedència, etc.

Les Illes Balears se situen durant 2006, com ja ho feren en el 2001, en la primera posició del rànquing pel conjunt de la dimensió. En aquest període ha millorat la seva posició en tots els indicadors, tret de la taxa d'atur de la població immigrante, on ha passat de la segona a la tercera posició.

En aquest període, les regions que han mostrat un pitjor comportament d'aquest bloc d'indicadors, amb una pèrdua de posicions en el rànquing, són Astúries, La Rioja, Canàries i País Basc. En canvi, les que han mostrat una millor evolució en aquest mateix període són Castilla-la Manxa, Andalusia i Castilla i Lleó.

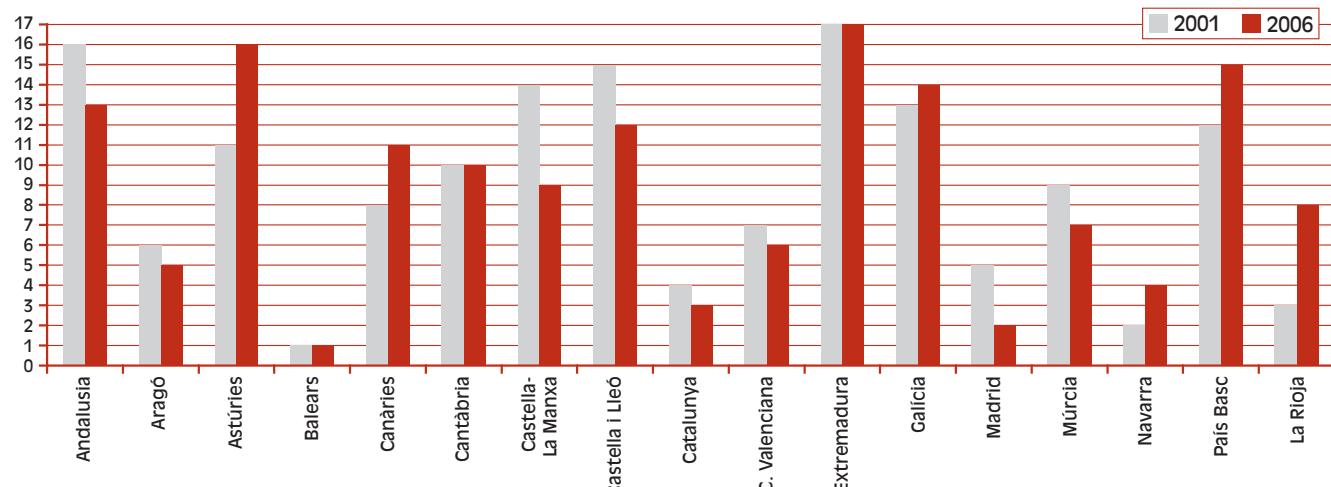
Dimensión 6. Cohesión social y mercado de trabajo. Síntesis

El objetivo de esta dimensión es el análisis de la integración de los colectivos con mayores dificultades de inserción en el mercado de trabajo, transición de los jóvenes a la vida activa, empleabilidad de la población de edad avanzada, así como también el impacto de la población extranjera en los registros de paro. El trabajo de más calidad debe asegurar la no discriminación por motivos de edad, discapacidad, zona de procedencia, etc.

Las Islas Baleares se sitúan durante 2006, como ya hicieron en el 2001, en la primera posición del ranking para el conjunto de la dimensión. En este periodo ha mejorado su posición en todos los indicadores, excepto en el de la tasa de paro de la población inmigrante, donde ha pasado de la segunda a la tercera posición.

En este periodo, las regiones que han mostrado un peor comportamiento de este bloque de indicadores, con una pérdida de posiciones en el ranking, son Asturias, La Rioja, Canarias y País Vasco. En cambio, las regiones que han mostrado una mejor evolución en este mismo periodo son Castilla-La Mancha, Andalucía y Castilla y León.

DIMENSIÓ 6. COHESIÓ SOCIAL I MERCAT DE TREBALL. SÍNTESI

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

3.7. Salaris i productivitat

a) Remuneració salarial

En aquest cas es tracta d'analitzar el valor i l'evolució de les retribucions. S'ha considerat el cost salarial per hora treballada com a indicador, per evitar les possibles distorsions que pugui provocar l'existència de jornades diferents, per exemple, arrel de la incidència diferent del treball a temps parcial.

Les regions amb un nivell salarial més elevat i, així, amb més qualitat del treball, són el País Basc, Madrid i Navarra. Els nivells salariais més baixos s'enregistren a Canàries, Extremadura i Castella i Lleó. Baleares ocupa una posició intermitja (la novena) amb uns nivells salariais no excessivament alts que s'expliquen per la tipologia d'ocupacions majoritàries, molt lligades al sector turístic.

Els canvis tampoc han estat especialment significatius en aquests anys. Castella-la Manxa i Múrcia són les que han mostrat una relativa millora, mentre que Castella i Lleó i Cantàbria han empitjorat la seva posició relativa.

3.7. Salarios y productividad

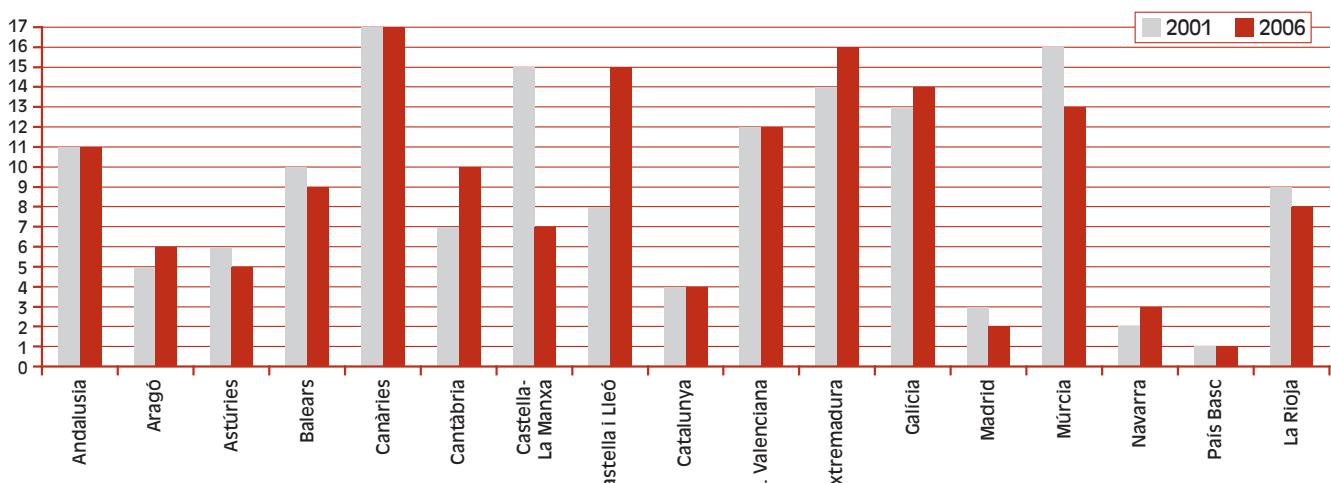
a) Remuneración salarial

En este caso se trata de analizar el valor y la evolución de las retribuciones. Se ha considerado el coste salarial por hora trabajada como indicador, para evitar las posibles distorsiones que pueda provocar la existencia de jornadas diferentes, por ejemplo, como consecuencia de la diferente incidencia del trabajo a tiempo parcial.

Las regiones con un nivel salarial más elevado y, a la vez, con más calidad del trabajo, son el País Vasco, Madrid y Navarra. Los niveles salariales más bajos se agravan en Canarias, Extremadura y Castilla y León. Baleares ocupa una posición intermedia (la novena) con unos niveles salariales no excesivamente altos que se explican por la tipología de ocupaciones mayoritarias, muy relacionadas con el sector turístico.

Los cambios tampoco han sido especialmente significativos en estos años. Castilla-La Mancha y Murcia son las que han mostrado una relativa mejora, mientras que Castilla y León y Cantabria han empeorado su posición relativa.

GRÀFIC 3.7 A. REMUNERACIÓ SALARIAL

■ Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

■ Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

b) PIB per ocupat

Un altre indicador rellevant són els nivells de productivitat del treball i la seva variació en el temps. Amb independència del sector que es tracti, una major productivitat pot estar associada a uns majors nivells formatius de la població ocupada i pot permetre un major increment salarial, ambdós expressió d'una major qualitat del treball.

Madrid, País Basc i Navarra són les regions amb uns nivells de productivitat per persona ocupada més alts. Extremadura, Andalusia i Castella i Lleó es troben a l'altre extrem, tant en termes de productivitat com de salari.

Baleares ocupa actualment la cinquena posició. De fet, l'any 2001 ja ocupava aquesta posició, per tant, es pot dir, que tot i tenir un major volum de població ocupada l'any 2006 la productivitat de la nostra comunitat es manté al mateix nivell que fa 5 anys. Les regions que experimenten una major davallada en els seus nivells de productivitat són la Comunitat Valenciana, Castella i Lleó i Andalusia.

Els majors increments s'han traduït en una clara millora de la posició relativa de Castella-La Manxa, Galícia i Múrcia.

b) PIB por ocupado

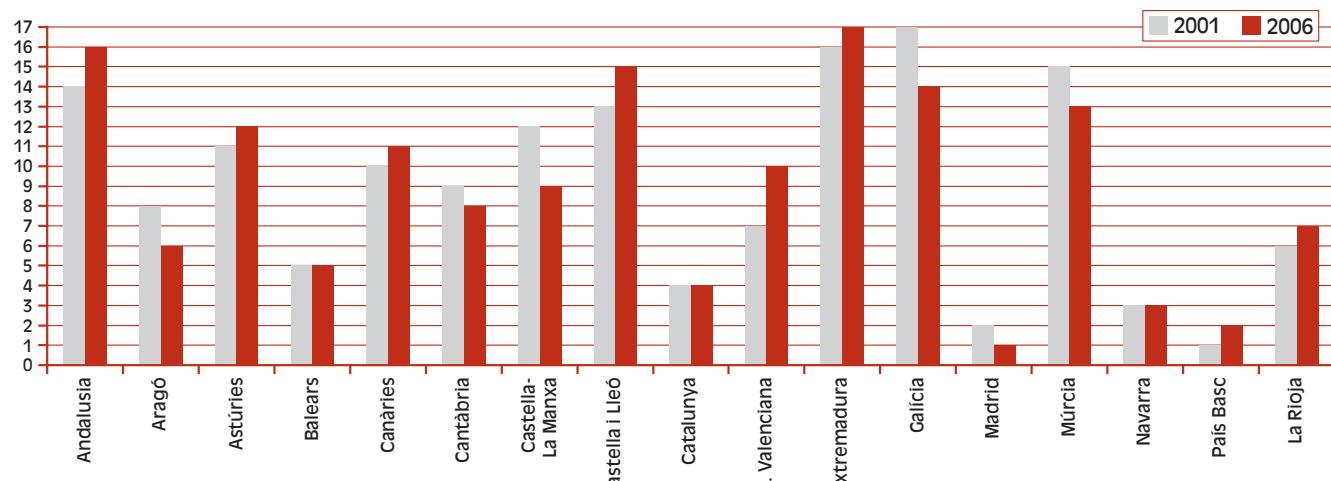
Otro indicador relevante son los niveles de productividad del trabajo y su variación en el tiempo. Con independencia del sector que se trate, una mayor productividad puede estar asociada a unos mayores niveles formativos de la población ocupada y puede permitir un mayor incremento salarial, ambos son expresión de una mayor calidad del trabajo.

Madrid, País Vasco y Navarra son las regiones con unos niveles de productividad por persona ocupada más elevados. Extremadura, Andalucía y Castilla-León se encuentran en el otro extremo, tanto en términos de productividad como de salarios.

Baleares ocupa actualmente la quinta posición. De hecho, en el año 2001 ya ocupaba esta posición, por lo tanto, se puede decir, que aunque disponga de un mayor volumen de población ocupada en el año 2006 la productividad de nuestra comunidad se mantiene al mismo nivel que hace 5 años. Las regiones que experimentan una mayor bajada en sus niveles de productividad son la Comunidad Valenciana, Castilla-León y Andalucía.

Los mayores incrementos se han traducido en una clara mejora de la posición relativa de Castilla La Mancha, Galicia y Murcia.

GRÀFIC 3.7 B. PIB PER OCUPAT

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

c) Ocupats en sectors d'alta tecnologia

Es tracta de mesurar la importància dels llocs de treball que es creen en els sectors d'alta tecnologia, considerant la tecnologia com l'estoc de coneixements necessaris per produir nous productes i processos. L'alta tecnologia es caracteritza per una ràpida renovació de coneixements, molt superior a altres tecnologies. Un major nombre de personnes ocupades en sectors d'alta tecnologia es considera un indicador de millor qualitat i major formació del capital humà.

La millor posició l'ocupen País Basc, Navarra i Catalunya, mentre que la proporció més baixa de persones ocupades en sectors d'alta tecnologia es detecta a Canàries, Extremadura i Balears.

Aquest és un indicador que no presenta una gran variabilitat durant el període analitzat, donat que es vincula de manera clara amb l'estructura productiva de les regions. Així i tot, les regions que han vist millorar les seves posicions de forma més notable han estat País Basc i Múrcia. Contràriament, Balears juntament amb Canàries, Andalusia i Castella i Lleó han empitjorat la seva posició i a més ocupen les darreres posicions del rànquing per comunitats autònomes.

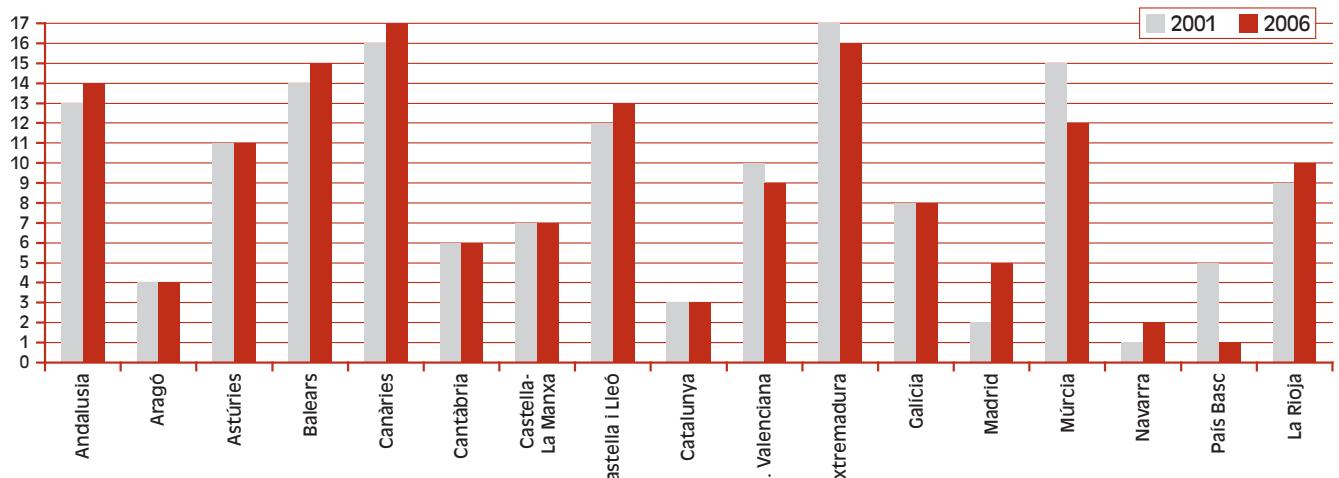
c) Ocupados en sectores de alta tecnología

Se trata de medir la importancia de los puestos de trabajo que se crean en los sectores de alta tecnología, considerando la tecnología como el stock de conocimientos necesarios para producir nuevos productos y procesos. La alta tecnología se caracteriza por una rápida renovación de conocimientos, muy superior a otras tecnologías. Un mayor número de personas ocupadas en sectores de alta tecnología se considera un indicador de mejor calidad y mayor formación del capital humano.

La mejor posición la ocupan País Vasco, Navarra y Cataluña, mientras que la proporción más baja de personas ocupadas en sectores de alta tecnología se detecta en Canarias, Extremadura y Baleares.

Este es un indicador que no presenta una gran variabilidad durante el periodo analizado, ya que se vincula de manera clara con la estructura productiva de las regiones. Aún así, las regiones que han visto mejorar sus posiciones de forma más notable han sido País Vasco y Murcia. Contrariamente, Baleares, Canarias, Andalucía y Castilla y León han empeorado su posición y además ocupan las últimas posiciones del ranking por comunidades autónomas.

GRÀFIC 3.7 C. OCUPATS EN SECTORS D'ALTA TECNOLOGIA

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

d) Augment salarial pactat (deflactat per l'IPC)

Tant rellevant com la retribució salarial que rep el treballador és el fet de l'augment salarial pactat a través dels convenis col·lectius.

Entre 2001 i 2006 hi ha una tendència majoritària cap a la disminució d'aquest indicador. Concretament, les Baleares és la comunitat autònoma que registra la major disminució en relació a l'augment salarial pactat, seguida d'Aragó i Cantàbria. En canvi, el País Basc, Canàries i Navarra milloren les seves posicions relatives, ja que mostren un increment d'aquest indicador.

Així doncs; el País Basc, Múrcia i Galícia es situen en les primeres posicions del rànquing per comunitats autònomes durant el 2006. Mentre que Cantàbria, Castella i Lleó i la Comunitat Valenciana ocupen les darreres.

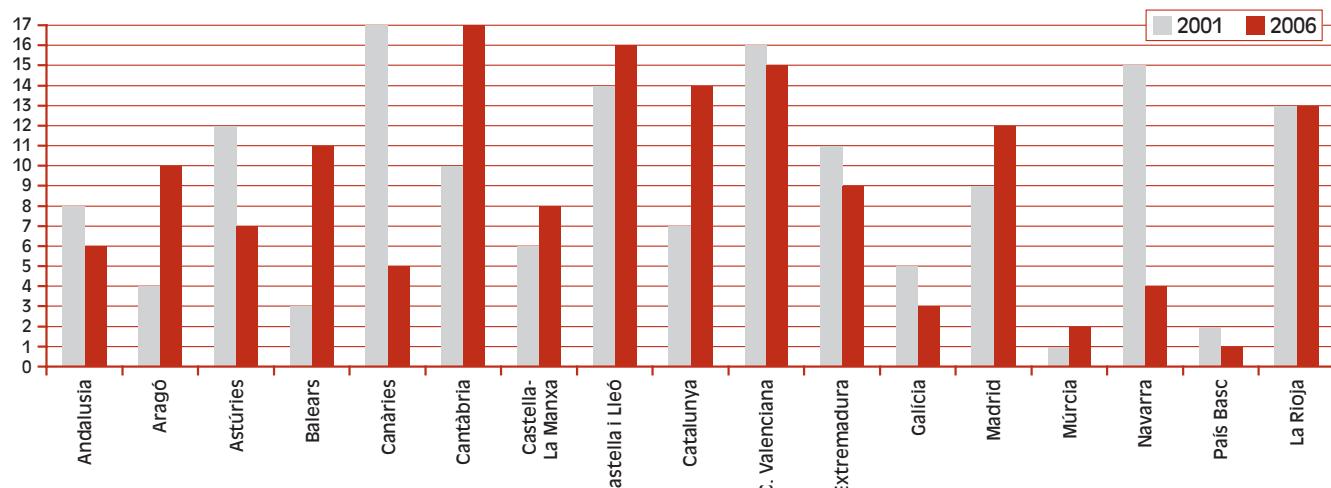
d) Aumento salarial pactado (deflactado por el IPC)

Tan importante como la retribución salarial que percibe el trabajador es el hecho del aumento salarial pactado a través de los convenios colectivos.

Entre 2001 y 2006 hay una tendencia mayoritaria hacia la disminución de este indicador. Concretamente, Baleares es la comunidad autónoma que registra la mayor disminución en relación al aumento salarial pactado, seguida de Aragón y Cantabria. En cambio, el País Vasco, Canarias y Navarra mejoran sus posiciones relativas, puesto que muestran un incremento de este indicador.

Así pues; el País Vasco, Murcia y Galicia se sitúan en las primeras posiciones del ranking por comunidades autónomas durante el 2006. Mientras que Cantabria, Castilla y León y la Comunidad Valenciana ocupan las últimas.

GRÀFIC 3.7 D. AUGMENT SALARIAL PACTAT (DEFLACTAT PER L'IPC)

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

Dimensió 7. Salaris i productivitat. Síntesi

La conjunció de la situació relativa en termes de retribució salarial i de productivitat pot observar-se en el gràfic següent. El País Basc, Navarra i Madrid són les regions que ocupen els primers llocs. En canvi, Castella i Lleó, Extremadura i Canàries queden situades en les darreres posicions.

Les Illes Balears se situen durant 2006 en la desena posició i perden quatre llocs en el rànquing respecte a 2001; és a dir, ha empitjorat la seva posició relativa en els indicadors referents a salari i productivitat. Com s'ha vist, l'evolució que ha experimentat Baleares en relació a l'aument salarial pactat ha estat notablement negativa durant el període analitzat. Així també ocupa una de les darreres posicions pel que fa a la proporció d'ocupats en sectors d'alta tecnologia.

En aquest període, juntament amb Baleares, les regions que han mostrat un pitjor comportament d'aquest bloc d'indicadors, amb una pèrdua de posicions en el rànquing, són Cantàbria i Castella i Lleó. Castella-la Manxa i Múrcia, en canvi, són les que més han millorat en aquest mateix període.

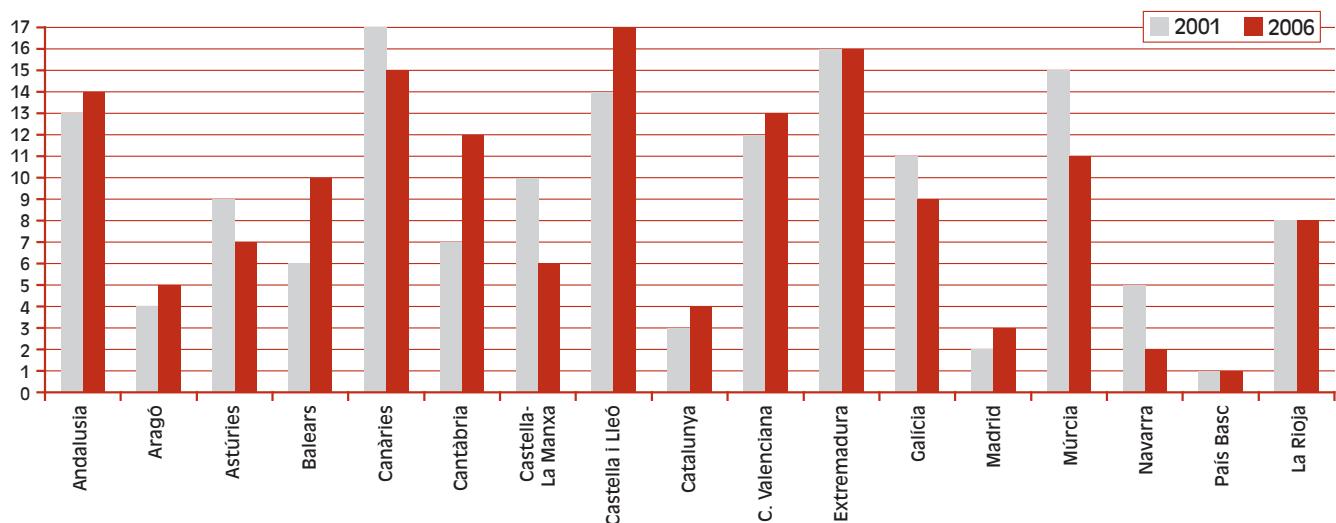
Dimensión 7. Salarios y productividad. Síntesis

La conjunción de la situación relativa en términos de retribución salarial y de productividad puede observarse en el gráfico siguiente. El País Vasco, Navarra y Madrid son las regiones que ocupan las primeras posiciones. En cambio, Castilla y León, Extremadura y Canarias se sitúan en las últimas posiciones.

Las Islas Baleares se sitúan durante 2006 en el décimo lugar y pierden cuatro posiciones en el ranking respecto a 2001; es decir, ha empeorado su posición relativa en los indicadores relacionados a salarios y productividad. Como se ha visto, la evolución que ha experimentado Baleares en relación al aumento salarial pactado ha sido notablemente negativa durante el periodo analizado. Así, también ocupa una de las últimas posiciones con respecto a la proporción de ocupados en sectores de alta tecnología.

En este periodo, a parte de Baleares, las regiones que han mostrado un peor comportamiento de este bloque de indicadores, con una pérdida de posiciones en el ranking, son Cantabria y Castilla y León. Castilla-La Mancha y Murcia, en cambio, son las que más han mejorado en este mismo periodo.

DIMENSIÓ 7. SALARIS I PRODUCTIVITAT. SÍNTESI

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

3.8. Benestar i protecció social

a) PIB per càpita

El nivell de renda per càpita pot tenir una influència positiva en la qualitat del treball. En aquest sentit, Balears és la regió millor posicionada amb l'índex de PIB per càpita més alt d'Espanya en els dos anys considerats. Madrid, Navarra i Catalunya ocupen també els primers llocs. Extremadura, Andalusia i Múrcia es troben situades a les darreres posicions pel que fa a aquest indicador.

En el període 2001-2006 no hi ha hagut grans canvis, la situació de 2006 és idèntica pel que fa a les posicions relatives que ocupaven les regions el 2001. S'ha de destacar que totes les comunitats autònombes veuen augmentar el seu nivell de renda durant aquest 5 anys. La regió que experimenta el creixement més elevat és Baleares seguida de Navarra. Per altra banda, les regions que registren el creixement més baix són Andalusia i Extremadura.

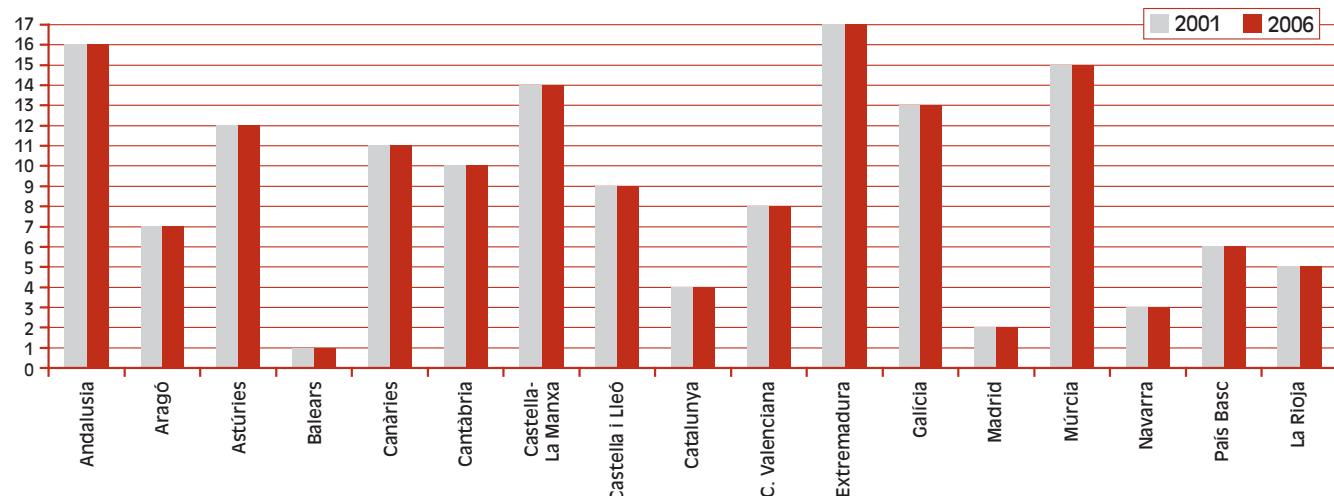
3.8. Bienestar y protección social

a) PIB per cápita

El nivel de renta per cápita puede tener una influencia positiva en la calidad del trabajo. En este sentido, Baleares es la región mejor posicionada con el índice de PIB per cápita más alto de España en el período analizado. Madrid, Navarra y Cataluña ocupan también las primeras posiciones. Extremadura, Andalucía y Murcia se encuentran situadas a las últimas posiciones con respecto a este indicador.

En el periodo 2001-2006 no ha habido grandes cambios, la situación de 2006 es idéntica con respecto a las posiciones relativas que ocupaban las regiones en el año 2001. Cabe destacar que todas las comunidades autónomas ven aumentar su nivel de renta durante estos 5 años. La región que experimenta el crecimiento más elevado es Baleares seguida de Navarra. Por otra parte, las regiones que registran el crecimiento más bajo son Andalucía y Extremadura.

GRÀFIC 3.8 A. PIB PER CÀPITA

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

b) Ràtio de dependència

D'entre els indicadors de benestar global de la regió en qüestió pot considerar-se també l'anomenada ràtio de dependència en l'àmbit laboral. Aquesta pren en consideració la relació existent entre el nombre de persones que, tot i poder treballar, no ho fan, bé perquè estan aturats o bé perquè es mantenen com inactius, i el nombre d'ocupats a la regió.

Les millores en l'ocupació dels darrers anys s'ha traduït en una disminució generalitzada d'aquesta ràtio. Així, mentre el 2001 quatre regions se situaven per sota de la unitat, l'any 2006, en canvi, gran part de les regions mostren ja un valor de la ràtio per sota d'1.

Baleares, Madrid, Catalunya, i Navarra ocupen les millors posicions en ambdós anys. La regió, però, que ha experimentat una millora relativa més notable ha estat La Rioja, que ha escalat quatre posicions en el rànquing, mentre que Canàries ha mostrat una pèrdua de posicions important.

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

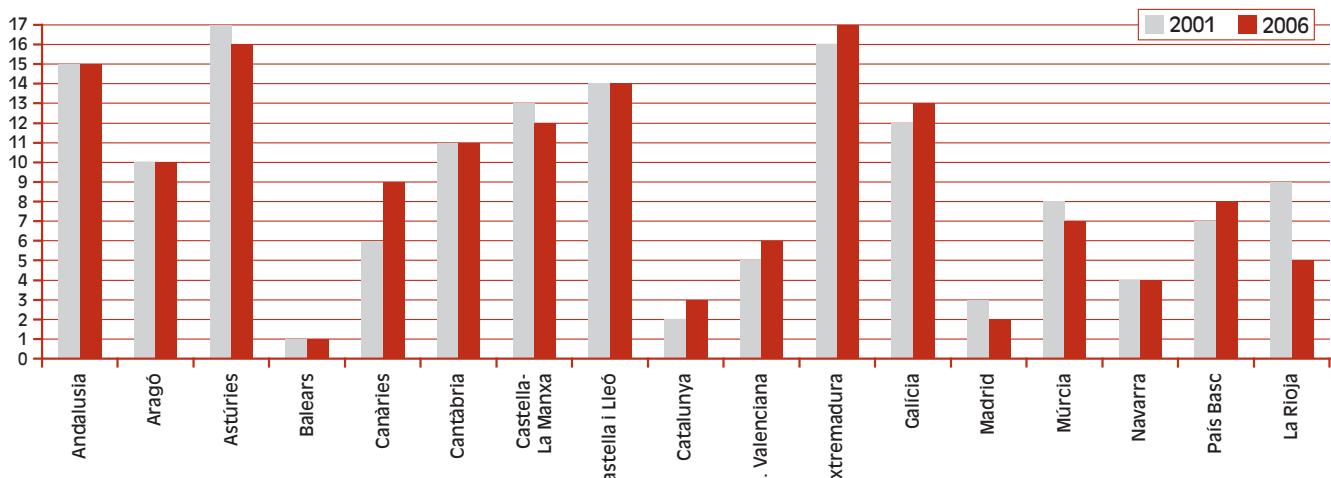
b) Ratio de dependencia

Entre los indicadores de bienestar global de la región se puede considerar también la denominada ratio de dependencia en el ámbito laboral. Ésta toma en consideración la relación existente entre el número de personas que, pudiendo trabajar, no lo hacen, bien porque están desempleados o bien porque se mantienen como inactivos, y el número de ocupados de la región.

Las mejoras en el empleo de los últimos años se han traducido en una disminución generalizada de esta ratio. Así, mientras en el 2001 cuatro regiones se situaban por debajo de la unidad, en el año 2006, en cambio, gran parte de las regiones muestran ya un valor de la ratio por debajo de 1.

Baleares, Madrid, Cataluña, y Navarra ocupan las mejores posiciones en los dos años analizados. La región, que ha experimentado, sin embargo, una mejora relativa más notable ha sido La Rioja, que ha escalado cuatro posiciones en el ranking, mientras que Canarias registra una pérdida de posiciones importante.

GRÀFIC 3.8 B. RÀTIO DE DEPENDÈNCIA

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

c) Taxa neta de cobertura de les prestacions d'atur

Aquest indicador pretén valorar la possibilitat de rebre alguna prestació econòmica en cas de trobar-se en situació d'atur. S'entén que com més alta sigui aquesta taxa més elevat és l'índex de qualitat laboral. Baleares ocupa els dos anys considerats el primer lloc del rànquing. Catalunya i Aragó també es troben situades en les primeres posicions. Castella i Lleó, Castella-la Manxa i Galícia, en canvi, es troben situades en les darreres posicions de la classificació.

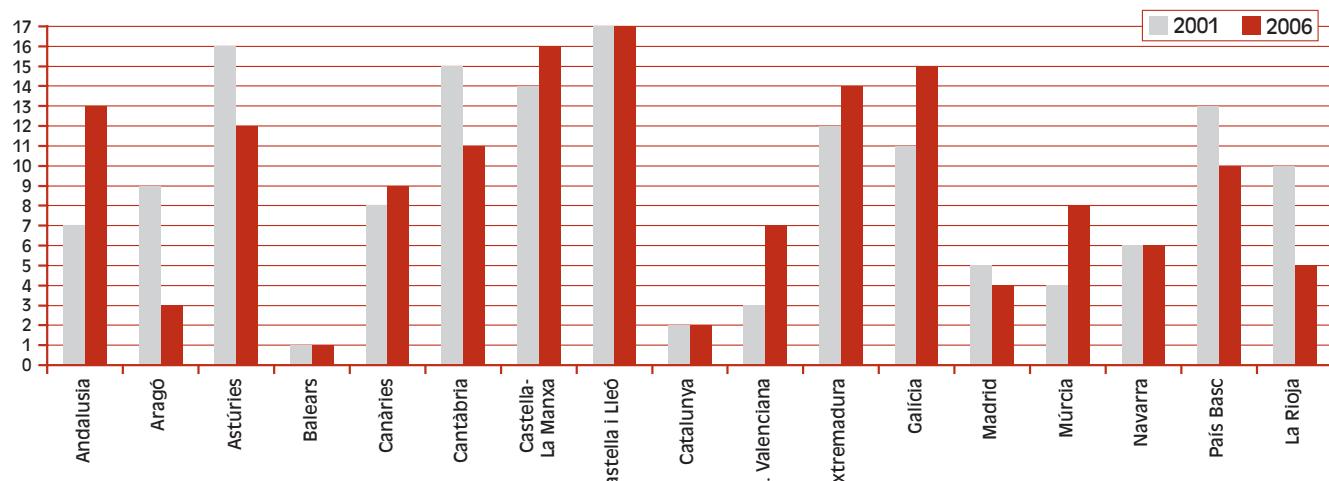
En el període considerat la taxa ha mostrat una disminució en totes les comunitats autònombes, essent Baleares, la que registra el major descens entre l'any 2001 i 2006, seguida de la Comunitat Valenciana i Andalusia.

c) Tasa neta de cobertura de prestaciones de paro

Este indicador pretende valorar la posibilidad de recibir alguna prestación económica en caso de encontrarse en situación de paro. Se entiende que a mayor tasa más elevado es el índice de calidad laboral. Baleares ocupa los dos años considerados la primera posición del ranking. Cataluña y Aragón también se sitúan en las primeras posiciones. Castilla y León, Castilla-La Mancha y Galicia, en cambio, se sitúan en las últimas posiciones de la clasificación.

En el periodo considerado la tasa ha mostrado una disminución en todas las comunidades autónomas, siendo Baleares, la que registra el mayor descenso entre el año 2001 y el 2006, seguida de la Comunidad Valenciana y Andalucía.

GRÀFIC 3.8 C. TAXA NETA DE COBERTURA DE PRESTACIONS

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

d) Percentatge de persones situades per sota el llindar de pobresa

Per explicar el fenomen de l'exclusió i la vulnerabilitat social s'identifiquen una sèrie de factors i el grau d'aquests. Així doncs, les limitacions en l'accés a "les possibilitats laborals, econòmiques, polítiques i culturals" delimiten l'exclusió social. Aquestes dimensions es tradueixen en factors concrets que permeten establir distints graus d'accés als recursos que asseguren la integració social. Un d'aquests factors, és la proporció de persones que es situen per sota el llindar de pobresa, entès aquest com el col·lectiu de persones que no supera el 60% de la mediana d'ingressos pel conjunt d'Espanya³.

El percentatge de persones situades per sota el llindar de pobresa és més baix a les regions de Navarra (9.8%), País Basc (9.8%), i Baleares (11,7%). En canvi, és molt més elevat a les regions d'Extremadura (38,6%), Andalusia (29,7%) i Castella i Lleó (29,3%).

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

d) Porcentaje de personas situadas por debajo del umbral de pobreza

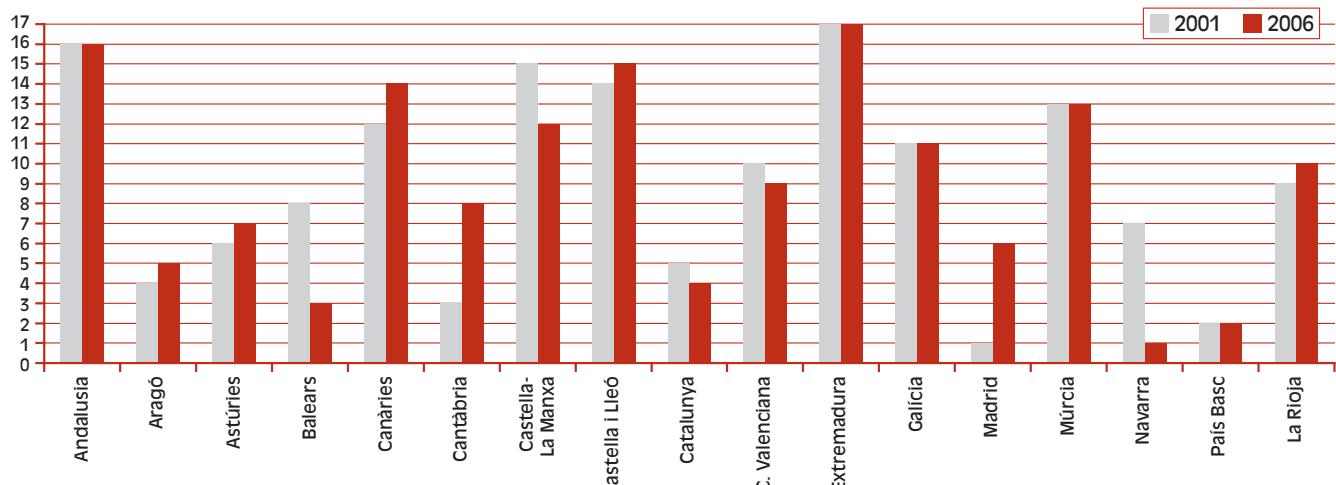
Para explicar el fenómeno de la exclusión y la vulnerabilidad social se identifican una serie de factores y el grado de éstos. Así pues, las limitaciones en el acceso a las "posibilidades laborales, económicas, políticas y culturales" delimitan la exclusión social. Estas dimensiones se traducen en factores concretos que permiten establecer distintos grados de acceso a los recursos que aseguran la integración social. Uno de estos factores es la proporción de personas que se sitúan por debajo del umbral de pobreza, entendido éste como el colectivo de personas que no supera el 60% de la media de ingresos para el conjunto de España.

El porcentaje de personas situadas por debajo del umbral de la pobreza es más bajo en las regiones de Navarra (9.8%), País Vasco (9.8%), y Baleares (11,7%). En cambio, es mucho más elevado en las regiones de Extremadura (38,6%), Andalucía (29,7%) y Castilla y León (29,3%).

3. Les dades sobre el percentatge de persones situades per sota el llindar de pobresa, s'extreuen de l'Enquesta de Condicions de Vida que té periodicitat anual i que es realitza des de l'any 2004 i té la seva antecessora en el "Panel de Hogares de la Unió Europea".

3. Los datos sobre el porcentaje de personas situadas por debajo del umbral de pobreza, se extraen de la Encuesta de Condiciones de Vida que tiene periodicidad anual y que se realiza desde el año 2004 y tiene su antecesora en el Panel de Hogares de la Unión Europea.

GRÀFIC 3.8 D. % DE PERSONES SITUADES PER SOTA EL LLINDAR DE POBRESA

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

Dimensió 8. Benestar i Protecció Social. Síntesi

La consideració conjunta dels quatre indicadors anteriors situa clarament a Balears en la primera posició. Balears lidera el rànquing en tres dels quatre indicadors que componen aquesta dimensió -tant en el 2006 com ja ho feia en el 2001-i són el PIB per càpita, la ràtio de dependència i la taxa neta de cobertura de prestacions per atur. D'altra banda, pel que fa al percentatge de persones situades per sota el llindar de pobresa, Balears ocupa la tercera posició.

Catalunya, Madrid i Navarra es troben també en els primers llocs. Extremadura, Andalusia i Castella i Lleó ocupen les darreres posicions.

Totes les regions han mantingut de manera relativament estable la seva situació en el rànquing. Astúries, Aragó, Cantàbria i el País Basc han experimentat una millora de la seva posició relativa mentre que a Andalusia, Canàries i la Comunitat Valenciana ha succeït el contrari.

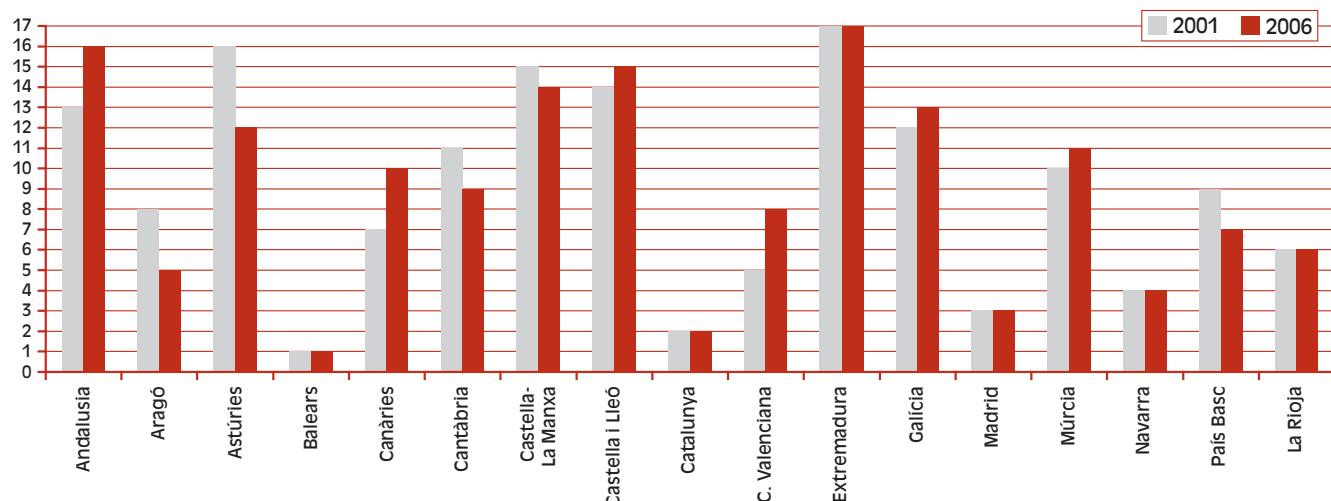
Dimensión 8. Bienestar y Protección Social. Síntesis

La consideración conjunta de los cuatro indicadores anteriores sitúa claramente a Baleares en la primera posición. Baleares lidera el ranking en tres de los cuatro indicadores que componen esta dimensión -tanto en el 2006 como ya lo hacía en el 2001-y son el PIB per cápita, la ratio de dependencia y la tasa neta de cobertura de prestaciones por paro. Por otra parte, con respecto al porcentaje de personas situadas por debajo del umbral de pobreza, Baleares ocupa la tercera posición.

Cataluña, Madrid y Navarra se encuentran también en los primeros lugares. Extremadura, Andalucía y Castilla y León ocupan las últimas posiciones.

Todas las regiones han mantenido de manera relativamente estable su situación en el ranking. Asturias, Aragón, Cantabria y el País Vasco han experimentado una mejora de su posición relativa mientras que en Andalucía, Canarias y la Comunidad Valenciana ha sucedido lo contrario.

DIMENSIÓ 8. BENESTAR I PROTECCIÓ SOCIAL. SÍNTESI

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

3.9. Índex de qualitat del mercat de treball

La bateria d'indicadors analitzada en les pàgines anteriors ha estat emprada, seguint la metodologia indicada, per obtenir un índex sintètic de qualitat de treball. L'element fonamental, com ja s'ha assenyalat, és la definició de les ponderacions que s'estableixen a cadascuna de les dimensions. Com s'ha vist s'han plantejat quatre hipòtesi alternatives segons el tipus de variables que es considera que tenen més pes a l'hora de valorar la qualitat existent en el mercat de treball. Els següents gràfics mostren els resultats obtinguts en els quatre escenaris plantejats.

El primer element destacable és que no es produeixen grans canvis en els quatre escenaris, element que confirma la solidesa dels indicadors emprats i, així, avala la metodologia aquí utilitzada. Ara bé, hi ha alguns aspectes que si que cal comentar. Pel que fa a Balears cal destacar que tot i situar-se en les posicions capdavanteres en els diversos escenaris, l'any 2006 ha perdut posicions respecte al 2001. Concretament, aquest empitjorament en la seva posició s'ha produït a l'escenari base, tradicional i l'innovador. L'any 2001, i segons els criteris emprats en el present estudi, Balears ocupava el segon lloc en l'escenari base, el segon en l'escenari tradicional, el tercer lloc en l'intermedi i el segon en l'innovador. L'any 2006, en l'escenari base les Illes passen a ocupar la tercera posició, en el tradicional la quarta, i en l'intermedi es quedan

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

3.9. Índice de calidad del mercado de trabajo

La batería de indicadores analizada en estas páginas ha sido utilizada, siguiendo la metodología indicada, para obtener un índice sintético de calidad de trabajo. El elemento fundamental, como ya se ha señalado, es la definición de las ponderaciones que se establecen en cada una de las dimensiones. Como se ha visto se han planteado cuatro hipótesis alternativas según el tipo de variables que se considera que tienen más peso a la hora de valorar la calidad existente en el mercado de trabajo. Los siguientes gráficos muestran los resultados obtenidos en los cuatro escenarios planteados.

El primer elemento destacable es que no se producen grandes cambios en los cuatro escenarios, elemento que confirma la solidez de los indicadores empleados, e igualmente avala la metodología aquí utilizada. Ahora bien, hay algunos aspectos que cabe reseñar. Si nos referimos a las Baleares, cabe destacar que a pesar de situarse en las posiciones líderes en los diversos escenarios, en el año 2006 ha perdido posiciones respecto al 2001. Concretamente, este empeoramiento en su posición se ha producido en el escenario base, tradicional e innovador. En el año 2001, y según los criterios empleados en el presente estudio, Baleares ocupaba el segundo lugar en el escenario base, el segundo en el escenario tradicional, el tercer lugar en el intermedio y el segundo en el innovador. En el año 2006, en el escenario base las Islas pasan a ocupar la tercera posición, en el tradicional la cuarta, en el intermedio se quedan

en el tercer lloc, i en l'innovador passen a ocupar la tercera posició.

Més concretament, una de les raons d'aquest empitjorament relatiu s'ha detectat en la dimensió 4 (acces i participació en el mercat de treball), on Balears ha passat d'ocupar la primera posició del rànquing a la cinquena. D'altra banda, també ha empitjorat de manera notable la posició que ocupava en el 2001 (de la sisena a la desena) en la dimensió 7 (salaris i productivitat).

Pel que fa a Accés i participació en el mercat de treball, s'ha pogut veure com la pèrdua de posicions relativa és deguda al notable descens en la taxa d'ocupació de 30 a 54 anys i a l'important augment de la taxa d'atur de 30 a 54 anys. Pel que fa a salaris i productivitat, sembla que la pèrdua de posicions s'explica, fonamentalment, pel notable descens de l'augment salarial pactat entre els dos anys considerats.

A part de la situació concreta de Balears, hi ha altres regions que mereixen ser destacades pel seu comportament. Amb una evolució positiva en tots els escenarios plantejats cal destacar els casos de Madrid i Galícia, també, cal fer referència al País Basc que registra una evolució positiva tot i que de manera més moderada. En sentit contrari, en canvi, Canàries és la comunitat autònoma que es caracteritza per un notable empitjorament de la seva posició relativa.

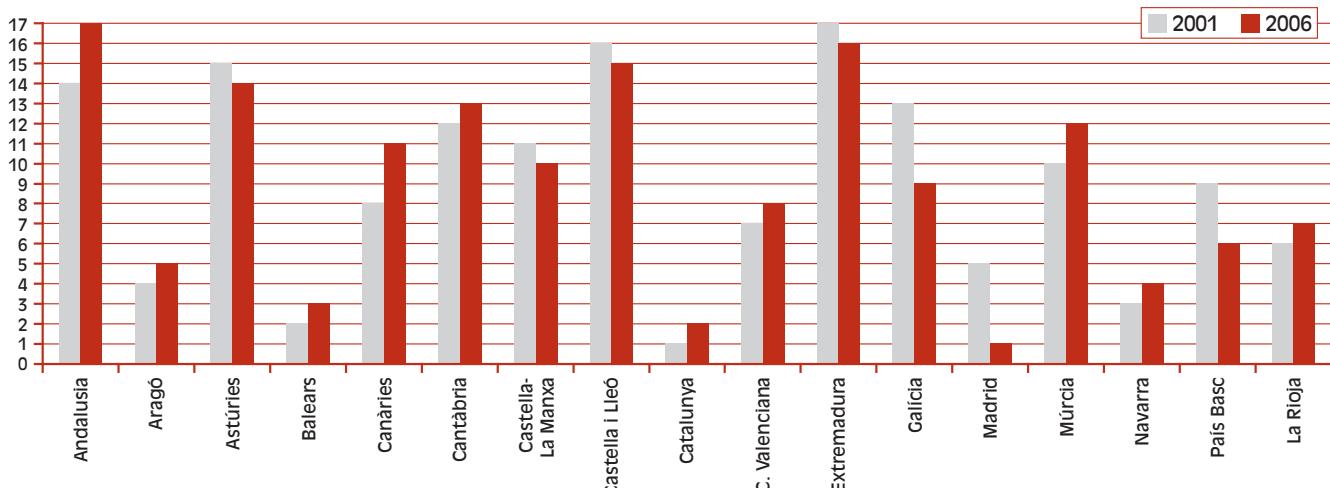
en el tercer lugar, y en el innovador pasan a ocupar la tercera posición.

Más concretamente, una de las razones de este empeoramiento relativo se ha detectado en la dimensión 4 "Acceso y participación en el mercado de trabajo", donde las Baleares han pasado de ocupar la primera posición del ranking a la quinta. Asimismo, también ha empeorado de manera notable la posición que ocupaba en el 2001 (de la sexta a la décima) en la dimensión 7 (salarios y productividad).

Con respecto al acceso y participación en el mercado de trabajo, se observa como la pérdida de posiciones relativas se debe al notable descenso en la tasa de ocupación de 30 a 54 años y al importante aumento de la tasa de paro de 30 a 54 años. Con respecto a salarios y productividad, parece que la pérdida de posiciones se explica, fundamentalmente, por el notable descenso del aumento salarial pactado entre los dos años considerados.

A parte de la situación concreta de Baleares, hay otras regiones que destacan por su comportamiento. Con una evolución positiva en todos los escenarios planteados hay que reseñar los casos de Madrid y Galicia, también, hay que hacer referencia al País Vasco que registra una evolución positiva aunque de manera más moderada. En sentido contrario, en cambio, Canarias es la comunidad autónoma que se caracteriza por un notable empeoramiento de su posición relativa.

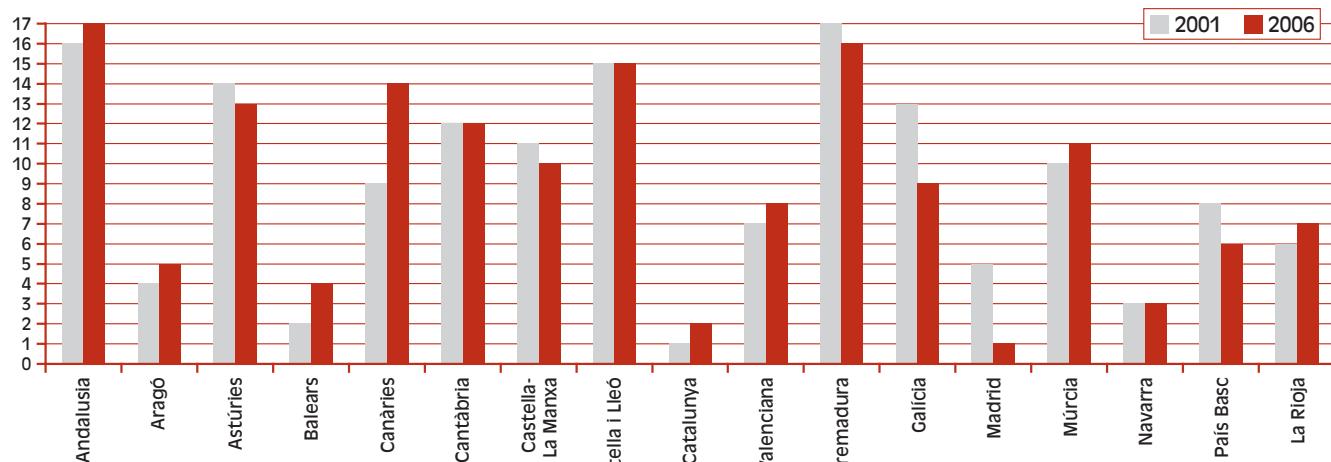
ÍNDEX DE QUALITAT DEL TREBALL. ESCENARI BASE

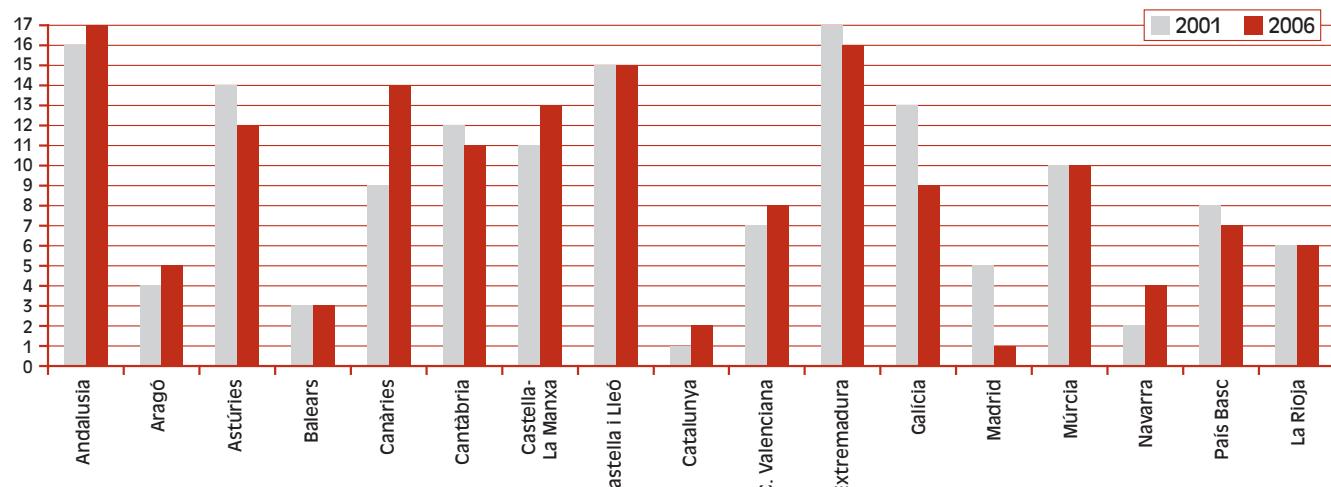
Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

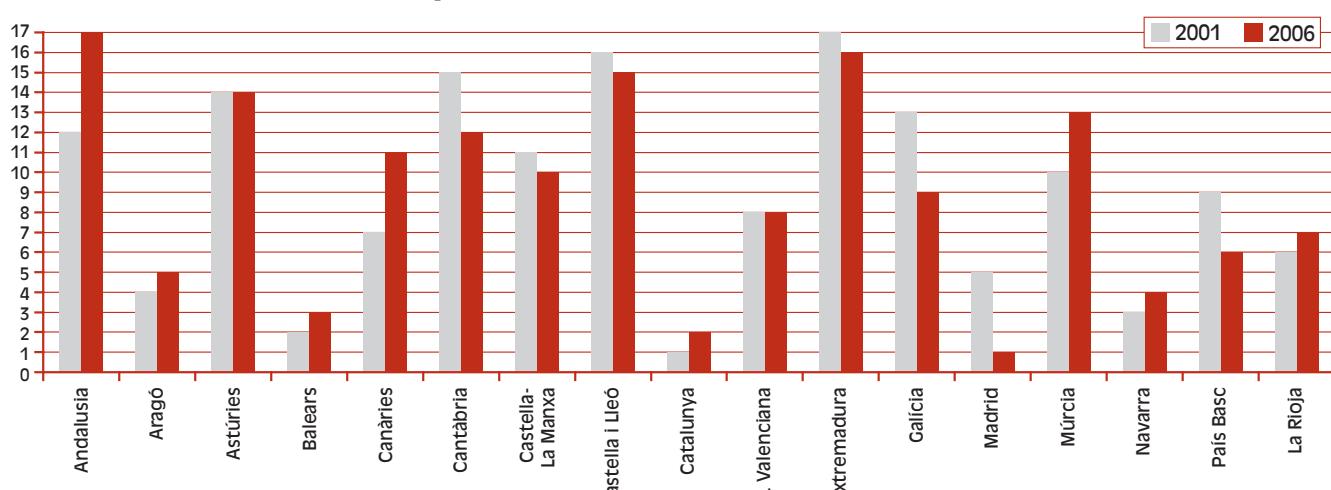
ÍNDEX DE QUALITAT DEL TREBALL. ESCENARI TRADICIONAL

ÍNDEX DE QUALITAT DEL TREBALL. ESCENARI INTERMEDI

ÍNDEX DE QUALITAT DEL TREBALL. ESCENARI INNOVADOR

Nota: el gràfic mostra l'ordenació de les regions. La regió amb millors resultats ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté pitjors resultats) mostra el valor 17.

Nota: el gráfico muestra la ordenación de las regiones. La región con mejores resultados ocupa el lugar 1 en el ranking, mientras que la última región (la que obtiene peores resultados) muestra el valor 17.

4. Conclusions

Les pàgines prèvies han permès fer una anàlisi exhaustiva de la posició relativa que ocupa Balears en relació a un conjunt de 39 indicadors referits a les característiques i condicions del mercat de treball. Els resultats obtinguts condueixen a situar a aquesta regió com una de les que mostra un índex de qualitat del mercat de treball més elevat, tot i que ha perdut –d'una manera molt moderada però– posicions relatives en el període considerat (2001-2006). L'anàlisi dels 39 indicadors considerats permeten identificar els punts forts de la regió i, també, aquells punts on Balears mostra una situació relativa més feble.

Entre els punts forts, és a dir, aquelles variables en les quals Balears està millor posicionada cal assenyalar:

- els indicadors relacionats amb la igualtat de gènere. Balears mostra una situació relativament més igualitària entre homes i dones en totes les variables considerades, amb l'excepció de la ràtio de persones ocupades en grups directius i de la ràtio de persones aturades que no han treballat abans, on les desigualtats entre homes i dones són molt significatives.
- les variables relatives a la cohesió social com són la taxa d'atur i d'ocupació juvenil, així com també la taxa d'atur de la població immigrant i la taxa d'ocupació de les persones majors de 55 anys.
- les variables incloses com a indicadors del nivell de benestar i protecció social de la regió.

En canvi, s'han pogut identificar alguns elements en els que Balears es troba en una pitjor situació relativa i que poden ser considerats els punts febles en els quals cal incidir-hi de manera específica:

- la sinistralitat laboral. Balears es caracteritza per ser una regió amb un elevat índex d'incidència dels accidents laborals. Efectivament, les dades de 2006 ens assenyalen uns nivells elevats, tot i que s'han redruit respecte a l'any 2001.
- el percentatge d'ocupació indefinida discontinua. És cert que l'especificitat de l'activitat econòmica a les Illes Balears fa que sigui la regió amb el major percentatge d'ocupació indefinida discontinua, doncs molts dels llocs de feina que es

4. Conclusiones

Las páginas previas han permitido hacer un análisis exhaustivo de la posición relativa que ocupa Baleares en relación a un conjunto de 39 indicadores referidos a las características y condiciones del mercado de trabajo. Los resultados obtenidos sitúan esta región como una de las que presenta un índice de calidad del mercado de trabajo más elevado, aunque haya perdido –pero de manera muy moderada– posiciones relativas en el periodo considerado (2001-2006). El análisis de los 39 indicadores considerados permite identificar los puntos fuertes de la región y, también, aquellos puntos donde Baleares presenta una situación relativa más débil.

Entre los puntos fuertes, es decir, aquellas variables en las cuales Baleares está mejor posicionada hay que señalar:

- los indicadores relacionados con la igualdad de género. Baleares muestra una situación relativamente más igualitaria entre hombres y mujeres en todas las variables consideradas, con excepción de la ratio de personas ocupadas en grupos directivos y de la ratio de personas paradas que no han trabajado antes, donde las desigualdades entre hombres y mujeres son muy significativas.
- las variables relativas a la cohesión social como son las tasas de paro y de empleo juvenil, así como la tasa de paro de la población inmigrante y la tasa de ocupación de las personas mayores de 55 años.
- las variables incluidas como indicadores del nivel de bienestar y protección social de la región.

En cambio, se han podido identificar algunos elementos en los que Baleares se encuentra en una peor situación relativa y que pueden ser considerados los puntos débiles sobre los cuales se ha de iniciar de manera específica:

- la siniestralidad laboral. Baleares se caracteriza por ser una región con un elevado índice de incidencia de los accidentes laborales. Efectivamente, los datos de 2006 nos marcan unos niveles elevados, aunque se han reducido respecto al año 2001.
- el porcentaje de ocupación indefinida discontinua. Es cierto que la especificidad de la actividad económica en las Islas Baleares hace que sea la región con el mayor porcentaje de ocupación indefinida discontinua, pues muchos de los puestos de trabajo que se

creen a les Balears són de temporada. Aquest fet condiciona la qualitat del mercat de treball de les Illes.

- el nivell de formació de la població ocupada. Les característiques del mercat de treball a Balears poden estar incentivant que la població abandoni els estudis relativament aviat i que, per tant, hi hagi una menor proporció de persones ocupades amb estudis superiors i al mateix temps que la taxa d'abandonament prematur sigui tan elevada –tot i que respecte a l'any 2001 hagi disminuït–.
- els nivells salarials són relativament baixos en el context de les regions espanyoles –segurament condicionats per l'estructura sectorial de la regió-. Concretament, en relació a l'increment salarial pactat en la negociació col·lectiva, les Balears presenten una situació pitjor respecte a la mitjana espanyola.

A més d'aquests trets, cal destacar que algunes variables han mostrat un empitjorament relatiu en aquests darrers anys i que, per tant, cal tenir això també present a l'hora de dissenyar les polítiques d'ocupació. És el cas de la proporció de persones ocupades en sectors d'alta tecnologia. Una vegada més l'estructura sectorial de les Balears impedeix que es situi en bona posició relativa respecte a la resta de regions en aquest indicador i que, a més, els resultats de 2006 mostrin un empitjorament en relació a l'any 2001.

Per altra banda, els indicadors vinculats a la dimensió: Accés i la participació en el mercat de treball, mostren a Balears una evolució desfavorable. En particular en la taxa d'ocupació de la franja d'edat de 30-54 anys i en la taxa d'atur de la població del mateix grup d'edat, Balears mostra una pèrdua significativa de posicions relatives.

Són aquests punts, per tant, aquells en els que cal reforçar la posició de Balears amb la finalitat d'aconseguir un increment en la qualitat del mercat de treball.

crean en las Baleares son estacionales. Este hecho condiciona la calidad del mercado de trabajo de las Islas.

- el nivel de formación de la población ocupada. Las características del mercado de trabajo en Baleares pueden estar incentivando que la población abandone los estudios relativamente pronto y que, por lo tanto, haya una menor proporción de personas ocupadas con estudios superiores y al mismo tiempo que la tasa de abandono prematuro sea tan elevada –aunque respecto al año 2001 haya disminuido–.
- los niveles salariales son relativamente bajos en el contexto de las regiones españolas –seguramente condicionados por la estructura sectorial de la región-. Concretamente, en relación al incremento salarial pactado en la negociación colectiva, Baleares presenta una situación peor respecto a la media española.

Además de estas características, hay que destacar que algunas variables han mostrado un empeoramiento relativo en estos últimos años y que, por lo tanto, hay que tener esto también presente a la hora de diseñar las políticas de empleo. Es el caso de la proporción de personas ocupadas en sectores de alta tecnología. Una vez más la estructura sectorial de las Baleares impide que se sitúe en buena posición relativa respecto al resto de regiones en este indicador y que, además, los resultados de 2006 muestren un empeoramiento en relación al año 2001.

Por otra parte, los indicadores vinculados a la dimensión: "Acceso y participación en el mercado de trabajo", muestran en Baleares una evolución desfavorable. En particular en la tasa de ocupación de la franja de edad de 30-54 años y la tasa de paro de la población del mismo grupo de edad, Baleares muestra una pérdida significativa de posiciones relativas.

Son estos puntos, por tanto, aquéllos en los que se ha de hacer hincapié y fortalecer la posición de Baleares con la finalidad de conseguir un incremento en la calidad del mercado de trabajo.

Annex 1

Definició dels indicadors utilitzats

Dimensió 1. Condicions del lloc de treball

a) Grau de satisfacció en el lloc de treball

Font: MTIN

Es tracta dels resultats que s'obtenen de l'enquesta de qualitat de vida en el treball elaborada pel Ministeri de Treball i Immigració. L'enquesta va adreçada als treballadors ocupats per valorar diverses variables relacionades amb les condicions del lloc de treball. En aquest cas s'ha considerat l'indicador respecte el grau de satisfacció que els treballadors obtenen en el seu lloc de treball. Com més elevat sigui el valor de l'índex més alta és la qualitat del treball.

b) Índex d'incidència dels accidents de treball

Font: MTIN

Es defineix com el nombre d'accidents laborals amb baixa que tenen lloc durant la jornada laboral per cada mil treballadors exposats al risc. Una major incidència està associada amb una menor qualitat del treball.

c) Jornades perdudes en accident de treball

Font: MTIN

Nombre de dies no treballats per cada accident que té lloc durant la jornada laboral. Com més gran és el nombre de dies naturals perduts pitjor és la qualitat del treball.

d) Grau d'estrès en el lloc de treball

Font: MTIN

És un altre de les informacions que subministra l'Enquesta de qualitat de vida en el treball. Es tracta de valorar el nivell mig d'estrés que pateixen els ocupats en el seu lloc de treball. Com més alt sigui aquest pitjor és la qualitat del treball.

e) Taxa de parcialitat involuntària

Font: INE

Anexo 1

Definición de los indicadores utilizados

Dimensión 1. Condiciones del puesto de trabajo

a) Grado de satisfacción en el lugar de trabajo

Fuente: MTIN

Se trata de los resultados que se obtienen de la Encuesta de Calidad de Vida en el trabajo elaborada por el Ministerio de Trabajo e Inmigración. La encuesta va dirigida a los trabajadores ocupados para valorar varias variables relacionadas con las condiciones del puesto de trabajo. En este caso se ha considerado el indicador respecto el grado de satisfacción que los trabajadores obtienen en su puesto de trabajo. Cuanto más elevado sea el valor del índice más alto es la calidad del trabajo.

b) Índice de incidencia de los accidentes de trabajo

Fuente: MTIN

Se define como el número de accidentes laborales con baja que tienen lugar durante la jornada laboral por cada mil trabajadores expuestos al riesgo. Una mayor incidencia está asociada con una menor calidad del trabajo.

c) Jornadas perdidas en accidente de trabajo

Fuente: MTIN

Número de días no trabajados por cada accidente que tiene lugar durante la jornada laboral. A mayor número de días naturales perdidos peor es la calidad del trabajo.

d) Grado de estrés en el lugar de trabajo

Fuente: MTIN

Es otra de las informaciones que suministra la Enquesta de calidad de vida en el trabajo. Se trata de valorar el nivel medio de estrés que sufren los empleados en su puesto de trabajo. Cuanto más alto sea este peor es la calidad del trabajo.

e) Tasa de parcialidad involuntaria

Fuente: INE

Nombre de treballadors amb jornada parcial de forma involuntària respecte els ocupats totals. S'ha considerat treball parcial involuntari únicament aquells casos en que es treballa a jornada parcial perquè no s'ha trobat una feina a jornada completa. Com més elevada és la taxa de parcialitat involuntària, menor és la qualitat del treball.

f) Taxa de temporalitat

Font: INE

Nombre de treballadors amb contracte de durada temporal respecte dels ocupats totals. Tenint en compte les característiques del mercat de treball a Espanya, una major temporalitat s'associa a menor qualitat del treball.

g) Percentatge d'ocupació indefinida discontinua

Font: INE

Nombre de treballadors assalariats amb contracte indefinit discontinu respecte al total de treballadors amb contracte indefinit. La discontinuïtat en el treball es considera un indicador de mala qualitat en el treball, aleshores com més alt sigui el pes dels indefinitos discontinuos menor és la qualitat en el treball.

h) Índex de rotació

Font: SPEE i INE

És el quotient entre el nombre de contractes temporals registrats durant un any (INEM) entre el nombre de persones assalariades temporals (INE). El resultat és una mitjana teòrica de contractes que cada persona pot haver registrat durant un any. L'índex de rotació laboral s'associa a la temporalitat de la contractació, per tant una major rotació laboral s'associa a una pitjor qualitat en el treball.

Dimensió 2. Relacions laborals

a) Jornades perdudes en vagues sobre total ocupats

Font: MTIN i INE

Número de trabajadores con jornada parcial de forma involuntaria respecto los ocupados totales. Se ha considerado trabajo parcial involuntario únicamente aquellos casos en que se trabaja en jornada parcial porque no se ha encontrado un trabajo a jornada completa. Cuanto más elevada es la tasa de parcialidad involuntaria, menor es la calidad del trabajo.

f) Tasa de temporalidad

Fuente: INE

Número de trabajadores asalariados con contrato indefinido discontinuo respecto al total de trabajadores con contrato indefinido. La discontinuidad en el trabajo se considera un indicador de mala calidad, así que cuanto más alto sea el peso de los indefinidos discontinuos menor es la calidad en el trabajo.

g) Porcentaje de ocupación indefinida discontinua

Fuente: INE

Número de trabajadores asalariados con contrato indefinido discontinuo respecto al total de trabajadores con contrato indefinido. La discontinuidad en el trabajo se considera un indicador de mala calidad, así que cuanto más alto sea el peso de los indefinidos discontinuos menor es la calidad en el trabajo.

h) Índice de rotación

Fuente: SPEE y INE

Es el cociente entre el número de contratos temporales registrados durante un año (INEM) y el número de personas asalariadas temporales (INE). El resultado es una media teórica de contratos que cada persona puede haber registrado durante un año. El índice de rotación laboral se asocia a la temporalidad de la contratación, por lo tanto una mayor rotación laboral se asocia a una peor calidad en el trabajo.

Dimensión 2. Relaciones laborales

a) Jornadas perdidas en huelgas sobre el total de ocupados

Fuente: MTIN y INE

Es tracta d'establir alguna mesura de la conflicitivitat laboral. S'estableix com a tal el nombre de jornades no treballades a conseqüència de les vagues realitzades. Aquest indicador es posa en relació amb la població ocupada per a cada comunitat autònoma. Com menor sigui aquest indicador més gran és la qualitat del treball.

b) Cobertura dels convenis col·lectius

Font: MTIN

Nombre de treballadors coberts pels convenis col·lectius respecte el nombre d'ocupats total. Espanya, com d'altres països europeus, mostra una molt baixa taxa d'afiliació sindical, però, en canvi, la cobertura dels convenis és molt àmplia. per aquest motiu s'ha optat per al cobertura com a indicador rellevant. Una major cobertura és indicativa de més qualitat del treball.

Dimensió 3. Qualificació, habilitats i aprenentatge

a) Ocupats amb estudis superiors

Font: INE

És una mesura del capital humà de que disposa el personal ocupat. Es defineix com la proporció d'ocupats que disposen d'estudis superiors respecte el nombre totals d'ocupats. Com més gran sigui aquesta ràtio, millor és la qualitat del treball.

b) Índex de desajustament

Font: INE

Es tracta de definir algun indicador per mesurar el desajustament que existeix entre el nivell formatiu assolit pels treballadors i el tipus de qualificació dels llocs de treball existents. De les diverses maneres de mesurar aquest desajustament s'ha optat per la relació existent entre el nombre d'ocupats, que ocupen treballs no qualificats, amb estudis superiors i el nombre d'ocupats amb estudis superiors. Aquest indicador complementa l'anterior. Pot haver-hi un factor treball molt format però que estigui desenvolupant tasques que no requereixen qualificació. Com més elevada sigui la ràtio (més ocupats amb estudis superiors desenvolupant feines amb baix nivell de qualificació), pitjor és la qualitat del treball.

Se trata de establecer alguna medida de la conflictividad laboral. Se establece como tal el número de jornadas no trabajadas a consecuencia de las huelgas realizadas. Este indicador se pone en relación con la población ocupada para cada comunidad autónoma. Cuanto menor sea este indicador, más grande es la calidad del trabajo.

b) Cobertura de los convenios colectivos

Fuente: MTIN

Número de trabajadores cubiertos a través de los convenios colectivos respecto al número total de ocupados. España, como otros países europeos, presenta una tasa muy baja de afiliación sindical, pero, en cambio, la cobertura de los convenios es muy amplia. Por este motivo se ha optado por la cobertura como indicador relevante. Una mayor cobertura es indicativa de más calidad del trabajo.

Dimensión 3. Cualificación, habilidades y aprendizaje

a) Ocupados con estudios superiores

Fuente: INE

Es una medida del capital humano del que dispone el personal ocupado. Se define como la proporción de ocupados que poseen estudios superiores respecto al número total de empleados. A mayor ratio, mejor es la calidad del trabajo.

b) Índice de desajuste

Fuente: INE

Se trata de definir algún indicador que calcule el desajuste que existe entre el nivel formativo logrado por los trabajadores y el tipo de calificación de los puestos de trabajo existentes. De las diversas maneras de mesurar este desajuste se ha optado por la relación existente entre el número de ocupados, que ocupan trabajos no cualificados, con estudios superiores y el número de ocupados con estudios superiores. Este indicador complementa la anterior. Puede haber un factor trabajo muy formado pero que esté desarrollando tareas que no requieren cualificación. Cuanto más elevada sea la ratio (más ocupados con estudios superiores desarrollando trabajos con bajo nivel de calificación), peor es la calidad del trabajo.

c) Ocupats que segueixen algun tipus de formació

Font: INE

Nombre de treballadors que han seguit algun tipus de formació en les últimes setmanes respecte el nombre d'ocupats total. A major proporció de treballadors que continuen formant-se més qualitat del treball.

d) Persones que han abandonat prematurament l'ensenyament

Font: Ministeri d'Educació, Esports i Política Social. Sistema Estatal d'Indicadors d'Avaluació.

Es tracta del percentatge de persones entre 18 i 24 anys que no estan escolaritzades i que tenen com estudis màxims l'educació secundària obligatòria o anteriors nivells educatius. En aquest cas com més alt sigui l'indicador respecte a l'abandonament prematur pitjor és la qualitat del treball.

**Dimensió 4.
Accés i participació en el mercat de treball**

a) Aturats que no han treballat abans

Font: INE

Nombre d'aturats que no han treballat anteriorment en relació al nombre d'aturats global. S'introduceix com a una variable proxy de les facilitats o dificultats d'accés al mercat de treball. Com més gran sigui aquesta proporció vol dir que és més difícil l'entrada al mercat de treball i, per tant, menor és l'indicador de qualitat.

b) Taxa d'activitat 16-64 anys

Font: INE

En aquest cas, s'ha optat per considerar la taxa d'activitat de la població entre 16 i 64 anys i no la seva desagregació segons franges d'edat. La raó és que mentre sembla clar que una taxa d'activitat elevada pot considerar-se un indicador favorable de la qualitat del mercat de treball, per a determinades edats aquest fet és menys clar, per exemple, en la franja d'edat més jove.

c) Ocupados que siguen algún tipo de formación

Fuente: INE

Número de trabajadores que han seguido algún tipo de formación en las últimas semanas respecto al número de ocupados total. A mayor proporción de trabajadores que continúan formándose más calidad del trabajo.

d) Personas que han abandonado prematuramente el sistema educativo

Fuente: Ministerio de Educación, Deportes y Política Social. Sistema Estatal de Indicadores de Evaluación.

Se trata del porcentaje de personas entre 18 y 24 años que no están escolarizadas y que tienen como estudios máximos la educación secundaria obligatoria o anteriores niveles educativos. En este caso cuanto más alto sea el indicador respecto al abandono prematuro peor es la calidad del trabajo.

**Dimensión 4.
Acceso y participación en el mercado de trabajo**

a) Parados que no han trabajado antes

Fuente: INE

Número de parados que no han trabajado anteriormente en relación al número de parados global. Se introduce como una variable proxy de las facilidades o dificultades de acceso al mercado de trabajo. Cuanto mayor sea esta proporción quiere decir que es más difícil la entrada al mercado de trabajo y, por lo tanto, menor es el indicador de calidad.

b) Tasa de actividad 16-64 años

Fuente: INE

En este caso, se ha optado por considerar la tasa de actividad de la población entre 16 y 64 años y no su desagregación según franjas de edad. La razón es que mientras parece claro que una tasa de actividad elevada puede considerarse un indicador favorable de la calidad del mercado de trabajo, para determinadas edades este hecho es menos claro, por ejemplo, en la franja de edad más joven.

De fet, que la població més jove tingui una taxa d'activitat molt alta pot estar associada a una abandonament dels estudis, amb la consegüent menor formació dels ocupats. Globalment considerada, quan més alta sigui la taxa d'activitat -associada a millors expectatives de trobar feina- millor és la qualitat del treball.

c) Taxa d'ocupació de la població de 30 a 54 anys

Font: INE

Aquesta correspon a la franja central d'edats i és un bon indicador per valorar els nivells d'ocupació de la regió. Com abans, una major taxa significa més qualitat del treball.

d) Taxa d'atur de la població de 30 a 54 anys

Font: INE

És el complement de l'indicador anterior, atenent a que poden haver-hi diferències substancials entre les taxes d'activitat. Una major taxa d'atur és indicativa d'un menor grau de qualitat del treball.

Dimensió 5. Igualtat de gènere

La finalitat d'aquest bloc d'indicadors és valorar les diferències que es produeixen entre homes i dones en les variables contemplades en altres dimensions. La creixent importància que està rebent la reducció de les desigualtats de gènere pel que fa a condicions laborals justifica plenament la inclusió d'aquests indicadors.

a) Desigualtat salarial

Font: INE

Es tracta de valorar, en mitjana, quina és la retribució salarial en el col·lectiu femení en relació als homes. És cert que la desigual distribució sectorial de l'ocupació segons sexes pot estabiaixar la comparació de retribucions salarials. No obstant, aquesta variable pot ser considerada una proxy de la presència o no de desigualtats significatives. Una major igualtat salarial és considerat un indicador de més qualitat en el mercat de treball.

De hecho, que la población más joven tenga una tasa de actividad muy alta puede estar asociado a un abandono de los estudios, con la consiguiente menor formación de los ocupados. Globalmente considerada, cuanta más alta sea la tasa de actividad -asociada a mejores expectativas de encontrar trabajo- mejor es la calidad del mismo.

c) Tasa de ocupación de la población de 30 a 54 años

Fuente: INE

Esta corresponde a la franja central de edades y es un buen indicador para valorar los niveles de ocupación de la región. Como antes, una mayor tasa significa más calidad del trabajo.

d) Tasa de paro de la población de 30 a 54 años

Fuente: INE

Es el complemento del indicador anterior, teniendo en cuenta que pueden haber diferencias substanciales entre las tasas de actividad. Una mayor tasa de paro es indicativa de un menor grado de calidad del trabajo.

Dimensión 5. Igualdad de género

La finalidad de este bloque de indicadores es valorar las diferencias que se producen entre hombres y mujeres en las variables contempladas en otras dimensiones. La creciente importancia que está recibiendo la reducción de las desigualdades de género con respecto a condiciones laborales justifica plenamente la inclusión de estos indicadores.

a) Desigualdad salarial

Fuente: INE

Se trata de valorar, en media, qué es la retribución salarial en el colectivo femenino en relación a los hombres. Es cierto que la desigual distribución sectorial de la ocupación según sexos puede sesgar la comparación de retribuciones salariales. No obstante, esta variable puede ser considerada una proxy de la presencia o no de desigualdades significativas. Una mayor igualdad salarial es considerada un indicador de más calidad en el mercado de trabajo.

b) Ràtio parcialitat involuntària

Font: INE

Es tracta del mateix indicador citat anteriorment, però en aquest cas es valora la ràtio entre la taxa de parcialitat existent en les dones i els homes. La qualitat del treball estaria associada a una major igualtat en la incidència de la parcialitat involuntària segons sexes. Com més elevada sigui aquesta diferència, per tant, més baixa és la mesura de la qualitat del treball.

c) Ràtio taxes d'ocupació

Font: INE

Es tracta de considerar la taxa d'ocupació global de la població i estableir la comparació segons sexes. Les taxes d'ocupació de les dones són menors que les que enregistren els homes. Una creixent igualtat en les oportunitats d'ocupació i, així, una major qualitat del treball, està associada a l'aproximació de les taxes entre sexes.

d) Ràtio taxes d'atur

Font: INE

Les dones és un dels col·lectius més afectats pel problema de l'atur. Es tracta, doncs, de valorar quina és la incidència diferencial de l'atur segons sexes a les diverses comunitats autònomes. Com més baixa sigui la ràtio plantejada (més igualtat en taxes d'atur) millor serà la mesura de qualitat.

e) Ràtio aturats que no han treballat abans

Font: INE

Recull la relació existent entre la proporció de dones i homes aturats que no han treballat amb anterioritat. Una major qualitat del treball s'associa a una major igualtat de l'índex, és a dir, a una igualtat en la probabilitat d'aconseguir un lloc de treball. Com més baix sigui l'índex, doncs, més alta serà la qualitat laboral.

f) Ràtio de taxa de temporalitat

Font: INE

b) Ratio parcialidad involuntaria

Fuente: INE

Se trata del mismo indicador citado anteriormente, pero en este caso se valora la ratio entre la tasa de parcialidad existente en las mujeres y los hombres. La calidad del trabajo estaría asociada a una mayor igualdad en la incidencia de la parcialidad involuntaria según sexos. Cuanto más elevada sea esta diferencia, por lo tanto, más baja es la medida de la calidad del trabajo.

c) Ratio tasas de empleo

Fuente: INE

Se trata de considerar la tasa de ocupación global de la población y establecer la comparación según sexos. Las tasas de ocupación de las mujeres son menores que las que registran los hombres. Una creciente igualdad en las oportunidades de ocupación y, así, una mayor calidad del trabajo, está asociada a la aproximación de las tasas entre sexos.

d) Ratio tasas de paro

Fuente: INE

Las mujeres es uno de los colectivos más afectados por el problema del paro. Se trata, pues, de valorar cuál es la incidencia diferencial del paro según sexos en las diversas comunidades autónomas. Cuanto más baja sea la ratio planteada (más igualdad tasas de paro) mejor será la medida de calidad.

e) Ratio de parados que no han trabajado antes

Fuente. INE

Recoge la relación existente entre la proporción de mujeres y hombres parados que no han trabajado con anterioridad. Una mayor calidad del trabajo se asocia a una mayor igualdad del índice, es decir, a una igualdad en la probabilidad de conseguir un puesto de trabajo. Cuanto más bajo sea el índice, más elevada será la calidad laboral.

f) Ratio de tasa de temporalidad

Fuente: INE

La idea subjacent és que la qualitat del treball està associada a que el problema de dualitat que planteja l'elevada temporalitat recaigué de manera semblant en homes i dones. Una menor ràtio, doncs, implica un major qualitat del treball.

g) Ràtio aturats de llarga durada

Font: SPEE

En aquest cas es valora la probabilitat de sortir de la situació d'atur. Les dones mostren una major incidència de l'atur de llarga durada, és a dir, tenen més dificultats per a la reinserció laboral quan han perdut la feina. Com més baix sigui l'índex, millor és la qualitat laboral.

h) Índex de Duncan

Font: INE

Aquest indicador ens permet mesurar la segregació sectorial (també anomenada horitzontal). Si prenem com a referència la distribució dels homes ocupats segons activitats econòmiques (CNAE-93 a 2 dígits), aquest índex ens indica la proporció de dones ocupades que seria necessari canviar d'activitat per aconseguir la perfecta integració. L'índex de Duncan pren valors entre 0 i 1, el mínim s'assoleix amb la perfecta distribució entre homes i dones per activitats econòmiques i el valor màxim es dóna quan totes les activitats són o bé completament masculines o bé completament femenines. Partint d'aquest supòsit, com més baix sigui l'índex, millor és la qualitat del treball.

i) Ràtio ocupats en grups de directius

Font: INE

Aquest indicador complementa, en certa manera l'anterior, i vol mesurar la segregació vertical que es dóna en el mercat de treball per sexes. Es tracta de veure quin percentatge d'homes i de dones ocupen llocs de treball en el grup de "Direcció de les empreses i de les Administracions Públiques". La ràtio, és a dir, la relació entre els percentatges d'homes i dones ens càrrecs de direcció, ens indiquen les diferències que es donen per sexe. A major ràtio millor és la qualitat en el treball, donat que indica que hi ha una major proporció de dones en llocs de direcció.

La idea subyacente es que la calidad del trabajo está asociada a que el problema de dualidad que plantea la elevada temporalidad recaiga de forma semejante en hombres y mujeres. Una menor ratio, pues, implica una mayor calidad del trabajo.

g) Ratio parados de larga duración

Fuente: SPEE

En este caso se valora la probabilidad de salir de la situación de paro. Las mujeres muestran una mayor incidencia del paro de larga duración, es decir, tienen más dificultades para la reincisión laboral cuando han perdido el trabajo. Cuanto más bajo sea el índice, mejor es la calidad laboral.

h) Índice de Duncan

Fuente: INE

Este indicador nos permite medir la segregación sectorial (también denominada horizontal). Si tomamos como referencia la distribución de los hombres ocupados según actividades económicas (CNAE-93 a 2 dígitos), este índice nos indica la proporción de mujeres ocupadas que sería necesario cambiar de actividad para conseguir la perfecta integración. El índice de Duncan toma valores entre 0 y 1, el mínimo se logra con la perfecta distribución entre hombres y mujeres por actividades económicas y el valor máximo se da cuando todas las actividades son o bien completamente masculinas o bien completamente femeninas. Partiendo de este supuesto, cuanto más bajo sea el índice, mejor es la calidad del trabajo.

i) Ratio ocupados en grupos de directivos

Fuente: INE

Este indicador complementa, en cierto modo el anterior, y pretende evaluar la segregación vertical que se da en el mercado de trabajo por sexos. Se trata de ver qué porcentaje de hombres y de mujeres ocupan puestos de trabajo en el grupo de "Dirección de las empresas y de las Administraciones Públicas". La ratio, es decir, la relación entre los porcentajes de hombres y mujeres que ocupan cargos de dirección, nos indican las diferencias que se dan por sexo. A mayor ratio mejor es la calidad en el trabajo, dado que indica que hay una mayor proporción de mujeres en puestos de dirección.

Dimensió 6.
Cohesió social i mercat de treball

a) Taxa d'atur població estrangera

Font: INE

El nombre de persones immigrants en edat de treballar ha crescut de forma significativa aquests darrers anys. Aquest fet ha provocat canvis profunds en les estructures laborals i demogràfiques de gran part de les comunitats autònombes. Un indicador que permet acotar la incidència d'aquest col·lectiu en la qualitat del treball és la seva taxa d'atur. A major taxa d'atur pitjor és la qualitat del mercat de treball.

b) Taxa d'atur juvenil (menors de 30 anys)

Font: INE

Es tracta de valorar la incidència del problema de l'atur entre la població més jove. Com menor sigui aquesta taxa més gran es pot considerar la qualitat del mercat de treball.

c) Taxa d'ocupació (menors de 30 anys)

Font: INE

El problema de l'atur juvenil ha estat considerat fonamentalment provocat per l'escassa creació de llocs de treball adreçats als joves. S'introduceix per tant la taxa d'ocupació d'aquesta franja de població. Una major taxa d'ocupació dels joves es pot considerar associada a més qualitat del mercat de treball.

d) Taxa d'ocupació dels majors de 55 anys

Font: INE

Es tracta igualment de valorar la presència d'ocupats en la franja d'edat més avançada. Quant més elevada sigui aquesta taxa d'ocupació, més elevada és la qualitat del mercat de treball.

Dimensió 7. Salaris i productivitat

a) Remuneració salarial

Font: INE

Dimensión 6.
Cohesión social y mercado de trabajo

a) Tasa de paro población extranjera

Fuente: INE

El número de personas inmigrantes en edad de trabajar ha crecido de forma significativa estos últimos años. Este hecho ha provocado cambios profundos en las estructuras laborales y demográficas de gran parte de las comunidades autónomas. Un indicador que permite acotar la incidencia de este colectivo en la calidad del trabajo es la suya tasa de paro. A mayor tasa de paro peor es la calidad del mercado de trabajo.

b) Tasa de paro juvenil (menores de 30 años)

Fuente: INE

Se trata de valorar la incidencia del problema del paro entre la población más joven. Cuanto menor sea esta tasa más grande se puede considerar la calidad del mercado de trabajo.

c) Tasa de ocupación (menores de 30 años)

Fuente: INE

El problema del paro juvenil ha sido considerado fundamentalmente provocado por la escasa creación de puestos de trabajo dirigidos a los jóvenes. Se introduce por lo tanto la tasa de ocupación de esta franja de población. Una mayor tasa de ocupación de los jóvenes se puede considerar asociada además calidad del mercado de trabajo.

d) Tasa de ocupación de los mayores de 55 años

Fuente: INE

Se trata igualmente de valorar la presencia de ocupados en la franja de edad más adelantada. Cuanto más elevada sea esta tasa de ocupación, más elevada es la calidad del mercado de trabajo.

Dimensión 7. Salarios y productividad

a) Remuneración salarial

Fuente: INE

Es tracta de la informació provenint de l'enquesta de costos laborals que elabora l'INE i fa referència a la partida de sous i salaris per hora treballada. Com més elevada sigui la retribució més alt és el nivell de qualitat del mercat de treball.

b) PIB per ocupat

Font: FUNCAS

Es tracta d'incloure un indicador de la productivitat del factor treball per tal de prendre en consideració les possibilitats de millora en el creixement econòmic i, també, en els possibles creixements salarials. Un PIB per ocupat més elevat s'associa, així, a més qualitat del mercat de treball.

c) Ocupats en sectors d'alta tecnologia

Font: INE. Enquesta d'Indicadors d'Alta Tecnologia

Nombre de treballadors ocupats en sectors d'alta tecnologia respecte els ocupats totals. Com més elevada sigui la proporció d'ocupats en sectors tecnològics major és la qualitat del mercat de treball doncs s'associa a un major nivell d'aquest indicador a majors possibilitats de garantir el creixement futur de l'economia. Els sectors que configuren el grup d'alta tecnologia segons la OCDE són: fabricació d'aeronaus i naus espacials, fabricació de maquinària d'oficina, comptabilitat i informàtica, fabricació d'equip i aparells de radio, televisió i comunicacions, indústria farmacèutica, fabricació d'instruments mèdics, òptics i de precisió.

d) Augment salarial pactat

Font: MTIN. Estadística de Convenios.

És un altra de les informacions que subministra el Ministeri de Treball i Immigració a través de l'Estadística de Convenios. Es recull l'augment anual de la retribució salarial dels treballadors coberts pels convenis en relació a l'IPC. En aquest cas, un augment salarial és indicatiu de més qualitat del treball.

Se trata de la información proveniente de la encuesta de costes laborales que elabora el INE y hace referencia a la partida de sueldos y salarios por hora trabajada. Cuanto más elevada sea la retribución más alto es el nivel de calidad del mercado de trabajo.

b) PIB por ocupado

Fuente: FUNCAS

Se trata de incluir un indicador de la productividad del factor trabajo con el objetivo de tomar en consideración las posibilidades de mejora en el crecimiento económico y, también, en los posibles crecimientos salariales. Un PIB por ocupado más elevado se asocia, así, a más calidad del mercado de trabajo.

c) Ocupados en sectores de alta tecnología

Fuente: INE. Encuesta de Indicadores de Alta Tecnología

Número de trabajadores ocupados en sectores de alta tecnología respecto a los ocupados totales. Cuanto más elevada sea la proporción de ocupados en sectores tecnológicos mayor es la calidad del mercado de trabajo (ya que se asocia a mayores posibilidades de garantizar el crecimiento futuro de la economía). Los sectores que configuran el grupo de alta tecnología según la OCDE son: fabricación de aeronaves y naves espaciales, fabricación de maquinaria de oficina, contabilidad e informática, fabricación de equipo y aparatos de radio, televisión y comunicaciones, industria farmacéutica, fabricación de instrumentos médicos, ópticos y de precisión.

d) Aumento salarial pactado

Fuente: MTIN. Estadística de Convenios.

Estadística de Convenios. Es otra de las informaciones que suministra el Ministerio de Trabajo e Inmigración a través de la Estadística de Convenios. Se recoge el aumento anual de la retribución salarial de los trabajadores cubiertos por los convenios en relación al IPC. En este caso, un aumento salarial es indicativo de más calidad del trabajo.

Dimensió 8. Benestar

a) PIB per càpita

Font: FUNCAS

Relacionat amb els indicadors macroeconòmics de la regió, s'inclou la mesura dels nivells de PIB per càpita. Un major nivell de benestar general de la regió pot repercutir, tot i que no necessàriament, en una millor qualitat del mercat de treball.

b) Ràtio de dependència

Font: INE

En aquest cas es tracta de valorar la proporció existent entre les persones que, o bé per estar aturades o per restar inactives, es mantenen fora de l'activitat laboral i aquelles que treballen i cotitzen. Com més elevada sigui aquesta ràtio pitjor és el nivell de qualitat del mercat de treball.

c) Taxa neta de cobertura de les prestacions per atur

Font: MTIN

Tot i fer referència a la situació i condicions econòmiques dels ocupats quan perdren la feina, s'ha inclòs en aquest apartat com a mesura dels nivells de benestar de la regió. Com més alta sigui la taxa de cobertura vol dir que una major proporció dels aturats són beneficiaris d'algún tipus de prestació i, això, pot ser interpretat com una major qualitat del mercat de treball.

d) Persones per sota el líndar de pobresa

Font: INE. Enquesta de Condicions de Vida

L'objecte d'aquesta operació estadística és identificar la realitat de la pobresa i l'exclusió social al conjunt dels països de la Unió Europea, permetent la comparació entre estats i, pel nostre país, entre comunitats autònombes. Es recull informació sobre la situació econòmica de les llars, sobre l'activitat laboral, els tipus d'ingressos i les despeses relacionades amb l'habitatge, així com el nivell formatiu i l'estat de salut de la població.

Dimensión 8. Bienestar

a) PIB per cápita

Fuente: FUNCAS

En relación a los indicadores macroeconómicos de la región, se incluye la medida de los niveles de PIB por cápita. Un mayor nivel de bienestar general de la región puede repercutir, aunque no necesariamente, en una mejor calidad del mercado de trabajo.

b) Ratio de dependencia

Fuente: INE

En este caso se trata de valorar la proporción existente entre las personas que, o bien por estar desempleadas o por estar inactivas, se mantienen al margen de la actividad laboral y de aquéllas que trabajan y cotizan. Cuanto más elevada sea esta ratio peor es el nivel de calidad del mercado de trabajo.

c) Tasa neta de cobertura de las prestaciones por paro

Fuente: MTIN

A pesar de hacer referencia a la situación y condiciones económicas de los ocupados cuando pierden el trabajo, se ha incluido en este apartado como medida de los niveles de bienestar de la región. A mayor tasa de cobertura, mayor proporción de desempleados son beneficiarios de algún tipo de prestación y, ello puede ser interpretado como una mayor calidad del mercado de trabajo.

d) Personas por debajo del umbral de pobreza

Fuente: INE. Encuesta de Condiciones de Vida

Encuesta de Condiciones de Vida. El objeto de esta operación estadística es identificar la realidad de la pobreza y la exclusión social en el conjunto de los países de la Unión Europea, permitiendo la comparación entre estados y, para nuestro país, entre comunidades autónomas. Se recoge información sobre la situación económica de los hogares, sobre la actividad laboral, los tipos de ingresos y los gastos relacionados con la vivienda, así como el nivel formativo y el estado de salud de la población.

Com més elevada sigui la proporció de persones situades per sota el llindar de pobresa pitjor és la qualitat del mercat de treball.

Cuanto más elevada sea la proporción de personas situadas por debajo del umbral de pobreza peor es la calidad del mercado de trabajo.

Annex 2

Anexo 2

Base de dades utilitzada

Base de datos utilizada

DIMENSIÓ 1. CONDICIONS DEL LLOC DE TRABALL

	SATISFACCIÓ	ÍNDEX INCIDÈNCIA	JORNADES PERDUTES EN ACCIDENTS	GRAU D'ESTRÉS	PARCIALITAT INVOLUNTÀRIA	TAXA TEMPORALITAT	TAXA 2006	Ocupació indefinida contínua	ÍNDEX DE ROTACIÓ	2006	
										2001	2006
Andalusia	6,60	7,42	68,80	62,46	22,20	21,57	4,90	5,34	2,30	5,40	46,10
Aragó	6,90	7,58	57,60	51,74	23,10	25,53	4,30	5,19	0,90	3,24	26,20
Astúries	6,50	7,07	84,40	60,72	29,30	25,91	5,00	5,33	1,00	3,88	27,30
Balears	7,10	7,35	99,20	78,76	21,70	19,13	4,60	5,90	1,20	2,38	31,30
Canàries	7,00	7,47	82,30	66,08	21,40	21,90	4,50	5,83	1,50	4,02	39,20
Cantàbrria	6,50	7,24	69,40	56,36	26,70	28,59	4,50	5,27	0,50	3,96	26,10
Castella La Manxa	6,90	7,53	82,90	76,63	22,50	21,67	4,30	5,33	1,50	3,45	28,40
Castella Lleó	6,80	7,50	67,00	57,07	23,70	22,90	4,00	5,29	1,90	4,24	36,70
Catalunya	7,10	7,50	78,60	54,37	22,30	18,83	5,20	6,04	1,00	2,62	25,70
Com. Valenciana	7,00	7,20	88,40	58,04	21,10	23,40	4,80	5,93	2,10	3,86	38,00
Extremadura	6,80	7,86	51,20	48,67	22,90	22,78	4,50	5,02	1,50	5,70	40,10
Galícia	6,50	7,13	62,70	57,33	27,00	27,12	4,70	5,57	0,90	3,73	34,20
Madrid	6,50	7,01	62,60	54,00	22,80	20,32	4,80	5,87	1,50	3,51	20,50
Múrcia	7,10	7,48	80,40	57,07	21,90	24,79	4,50	5,49	1,90	3,79	43,10
Navarra	6,80	7,36	79,00	56,61	21,20	20,95	4,50	5,97	1,40	4,02	26,20
País Basc	6,70	7,09	78,10	64,18	24,60	24,20	5,00	5,11	2,30	4,41	31,00
La Rioja	7,00	7,54	70,40	58,06	21,50	20,52	4,00	5,38	0,70	3,11	24,30

DIMENSIÓ 2. RELACIONS LABORALS

	JORNADES PERDUES EN VAGUES SOBRE TOTAL OCUPATS		COBERTURA CONVENIS	
	2001	2006	2001	2006
Andalusia	0,061	0,017	44,50	45,08
Aragó	0,027	0,019	36,70	28,16
Astúries	0,073	0,026	34,00	32,09
Balears	0,021	0,001	48,70	68,89
Canàries	0,037	0,016	35,40	41,92
Cantàbria	0,220	0,041	27,10	18,23
Castella La Manxa	0,066	0,013	30,00	47,96
Castella Lleó	0,111	0,018	28,30	20,31
Catalunya	0,093	0,117	53,90	51,18
Com. Valenciana	0,055	0,019	39,40	58,49
Extremadura	0,102	0,001	23,50	46,86
Galícia	0,139	0,174	27,90	35,07
Madrid	0,136	0,030	29,80	87,05
Múrcia	0,012	0,002	38,30	68,69
Navarra	0,182	0,142	42,50	19,83
País Basc	0,311	0,192	34,90	27,98
La Rioja	0,033	0,020	23,40	21,79

DIMENSIÓ 3. QUALIFICACIÓ, HABILITATS I APRENENTATGE

	Ocupats amb estudis superiors		Índex desajustament		Ocupats segueixen formació		Abandonament prematur	
	2001	2006	2001	2006	2001	2006	2001	2006
Andalusia	23,77	26,52	3,11	4,56	3,56	8,10	34,60	36,80
Aragó	30,65	35,11	3,59	5,42	3,23	9,69	21,30	28,70
Astúries	26,64	33,19	3,24	4,81	1,73	6,75	18,10	22,30
Balears	20,07	24,56	1,07	2,97	4,32	9,15	38,90	34,90
Canàries	23,18	26,08	2,83	5,13	5,43	8,20	36,10	34,80
Cantàbria	27,36	34,88	3,78	5,23	0,87	7,45	24,40	23,70
Castella La Manxa	27,58	32,03	2,34	5,92	4,46	8,92	22,10	24,20
Castella Lleó	21,13	24,97	3,25	4,62	4,15	6,91	36,30	37,90
Catalunya	29,24	32,12	2,50	2,57	4,05	7,90	29,60	27,00
Com. Valenciana	23,79	28,48	3,73	5,75	6,87	8,87	34,80	30,30
Extremadura	20,92	25,96	2,02	3,65	2,46	8,19	38,10	35,50
Galícia	23,24	31,45	4,44	3,15	3,02	9,24	27,10	25,60
Madrid	38,37	37,70	2,80	4,08	3,83	8,78	20,70	25,30
Múrcia	25,21	25,74	5,29	5,40	5,16	8,73	37,50	39,10
Navarra	37,63	39,92	3,57	4,65	7,08	11,66	16,20	12,00
País Basc	40,50	47,75	3,83	3,74	4,66	11,48	15,50	14,30
La Rioja	27,14	30,53	2,19	4,05	0,88	7,98	27,20	26,40

DIMENSIÓ 4. ACCÉS I PARTICIPACIÓ EN EL MERCAT DE TREBALL

	ATURATS QUE NO HAN TREBALLAT ABANS		TAXA ACTIVITAT 16-64 ANYS		TAXA OCUPACIÓ 30-54 ANYS		TAXA ATUR 30-54 ANYS	
	2001	2006	2001	2006	2001	2006	2001	2006
Andalusia	17,49	11,87	60,53	66,74	59,22	67,25	15,24	10,44
Aragó	14,74	9,67	65,94	73,05	73,17	80,21	3,52	4,44
Astúries	27,51	19,65	55,32	65,19	63,19	69,64	6,31	7,63
Balears	8,03	6,45	70,49	75,99	75,04	79,10	4,89	5,46
Canàries	15,94	10,55	64,39	70,92	67,20	71,49	8,59	9,45
Cantàbria	28,19	15,99	62,82	69,55	69,20	76,14	7,24	5,41
Castella La Manxa	16,41	12,19	63,17	69,84	66,61	72,54	7,55	7,06
Castella Lleó	24,34	12,97	63,55	70,37	69,85	75,71	7,42	6,60
Catalunya	14,03	9,02	71,97	76,50	74,57	80,56	6,86	5,73
Com. Valenciana	12,50	9,11	67,91	72,90	71,41	75,45	7,14	7,02
Extremadura	15,83	13,44	59,56	65,84	61,48	66,87	12,42	11,20
Galícia	21,19	11,95	64,34	69,77	69,42	75,89	8,69	6,81
Madrid	20,40	10,97	68,33	76,06	73,89	81,46	5,36	4,91
Múrcia	16,98	11,98	65,00	70,59	66,14	72,93	8,27	6,12
Navarra	11,46	5,17	69,09	75,42	77,17	82,41	3,94	4,03
País Basc	19,82	13,29	67,41	73,03	73,39	80,69	7,99	5,10
La Rioja	22,67	6,70	64,65	74,73	71,20	81,01	3,66	4,82

DIMENSIÓ 5. IGUALTAT DE GÈNERE

	DESIGUALTAT SALARIAL	RÀTIO PARCIALITAT INVOLUNTÀRIA		RÀTIO TAXA OCUPACIÓ		RÀTIO TAXA D'ATUR		RÀTIO ATUR-RATS NO HAN TREBALLAT		RÀTIO TEMPORALITAT ATUR LLARGA DURADA		ÍNDEX DE DUNCAN		RÀTIO OCUPACIÓ GRUPS DIRECTIUS		
		2002	2005	2001	2006	2001	2006	2001	2006	2001	2006	2001	2006	2001	2006	
Andalusia	0,75	0,75	4,44	8,69	0,48	0,57	1,93	1,94	1,71	1,59	1,11	1,14	1,35	1,62	0,34	0,36
Aragó	0,63	0,67	7,16	5,20	0,56	0,66	2,37	2,11	1,71	1,11	1,32	1,24	1,37	1,54	0,40	0,39
Astúries	0,69	0,64	6,35	5,86	0,52	0,64	2,57	1,85	2,05	0,93	1,18	1,34	1,61	1,48	0,44	0,44
Balears	0,75	0,79	3,97	3,10	0,61	0,71	1,95	1,62	1,21	1,44	0,95	1,06	1,09	1,32	0,36	0,34
Canàries	0,79	0,82	9,20	5,60	0,57	0,67	1,92	1,57	1,92	1,31	1,03	1,16	1,18	1,41	0,33	0,35
Cantàbrica	0,70	0,69	7,62	7,56	0,55	0,66	2,43	2,13	1,76	0,92	1,25	1,13	1,31	1,31	0,42	0,43
Castella La Manxa	0,74	0,70	8,17	8,04	0,46	0,53	2,75	2,38	2,08	1,40	1,15	1,18	1,46	1,61	0,41	0,41
Castella Lleó	0,62	0,79	10,35	8,20	0,51	0,62	2,80	2,86	1,50	1,42	1,19	1,27	1,43	1,45	0,41	0,43
Catalunya	0,67	0,70	5,80	3,61	0,63	0,70	1,80	1,59	1,31	1,76	1,25	1,13	1,28	1,64	0,34	0,38
Com. Valenciana	0,71	0,75	6,17	5,98	0,57	0,66	2,09	1,75	1,35	1,03	1,05	1,12	1,21	1,39	0,37	0,38
Extremadura	0,78	0,82	11,56	9,48	0,44	0,55	2,18	1,92	2,09	1,68	1,09	1,19	1,53	1,68	0,40	0,40
Galícia	0,73	0,74	4,20	6,04	0,61	0,69	1,99	1,88	1,59	1,46	1,08	1,21	1,31	1,38	0,36	0,35
Madrid	0,69	0,68	5,58	5,71	0,61	0,72	1,93	1,87	1,33	0,85	1,31	1,20	1,31	1,52	0,29	0,32
Múrcia	0,73	0,70	4,83	5,96	0,50	0,62	2,46	1,87	1,16	0,95	1,08	1,05	1,27	1,70	0,36	0,39
Navarra	0,72	0,71	5,66	6,58	0,59	0,70	2,09	1,81	2,39	0,88	1,23	1,27	1,45	1,76	0,42	0,40
País Basc	0,74	0,74	12,01	7,09	0,59	0,69	2,37	1,63	1,21	1,07	1,51	1,31	1,21	1,36	0,43	0,41
La Rioja	0,72	0,73	11,46	6,43	0,53	0,68	1,51	1,55	1,40	1,42	1,31	1,34	1,22	1,66	0,37	0,39

Nota: totes les variables fan referència a la ràtio dones/homes de l'índicador corresponent

DIMENSIÓ 6. COHESIÓ SOCIAL I MERCAT DE TREBALL

	TAXA ATUR POBLACIÓ ESTRANGERA		TAXA ATUR MENORS DE 30 ANYS		TAXA OCUPACIÓ MENORS DE 30 ANYS		TAXA ACUPACIÓ > 55 ANYS	
	2001	2006	2001	2006	2001	2006	2001	2006
Andalusia	12,49	13,80	26,62	21,69	41,47	41,07	12,84	14,97
Aragó	12,90	10,33	9,51	12,37	55,00	44,39	14,40	17,35
Astúries	10,21	16,76	14,74	22,82	37,54	33,13	12,19	14,68
Balears	7,71	9,69	8,72	13,35	60,90	51,62	19,04	23,27
Canàries	12,05	13,93	16,76	23,67	49,41	39,90	18,06	20,51
Cantàbria	16,05	12,69	13,79	17,00	44,79	36,84	14,39	16,92
Castella La Manxa	20,70	14,20	15,08	16,95	50,60	45,17	13,08	15,49
Castella Lleó	15,47	13,60	19,42	16,99	43,38	37,93	13,65	15,73
Catalunya	14,39	12,10	12,93	14,66	61,86	49,38	17,20	22,17
Com. Valenciana	14,63	12,06	14,66	17,72	55,79	46,87	16,30	18,88
Extremadura	23,36	19,60	21,02	24,36	41,94	36,25	12,03	13,12
Galícia	18,27	16,19	19,71	18,00	43,34	36,54	17,44	17,16
Madrid	14,98	8,86	13,45	14,56	53,12	46,38	19,49	22,94
Múrcia	13,16	9,00	16,28	17,02	53,52	45,15	15,51	17,54
Navarra	12,50	11,23	8,22	14,05	56,50	43,98	16,66	20,31
País Basc	16,09	16,93	15,67	20,80	51,45	36,39	13,99	18,36
La Rioja	4,64	12,75	7,99	15,63	52,42	42,23	16,59	19,78

DIMENSIÓ 7. SALARIS I PRODUCTIVITAT

	SALARIS		PIB PER OCUPAT		Ocupats en alta tecnologia		AUGMENT SALARIAL PACTAT	
	2001	2006	2001	2006	2001	2006	2001	2006
Andalusia	9,72	10,60	87,00	78,17	3,80	3,96	3,65	3,39
Aragó	11,01	11,93	98,00	106,50	12,20	10,55	4,04	3,24
Astúries	10,48	11,98	95,00	89,04	5,00	5,12	3,43	3,30
Balears	9,78	10,91	106,90	109,01	3,60	3,17	4,33	3,23
Canàries	8,61	9,43	95,60	90,13	2,00	2,59	3,21	3,47
Cantàbria	10,22	10,89	97,90	98,57	8,40	7,37	3,60	2,91
Castella La Manxa	8,94	11,16	90,90	95,06	6,70	6,36	3,82	3,28
Castella Lleó	10,19	10,11	90,60	79,39	3,90	4,00	3,31	3,07
Catalunya	11,42	12,96	111,70	118,05	13,50	11,29	3,74	3,17
Com. Valenciana	9,52	10,49	101,20	91,56	5,30	6,14	3,23	3,13
Extremadura	8,95	9,52	80,30	67,52	1,60	2,71	3,46	3,26
Galícia	9,18	10,15	79,70	83,31	5,80	6,18	3,83	3,73
Madrid	12,43	14,17	114,60	129,14	13,50	9,80	3,60	3,23
Múrcia	8,67	10,19	86,50	84,85	3,50	4,52	4,36	4,02
Navarra	12,48	13,61	114,60	125,14	13,60	12,20	3,28	3,53
País Basc	12,74	14,44	117,50	129,07	12,00	12,62	4,33	4,73
La Rioja	9,91	11,10	104,80	105,89	5,70	5,98	3,40	3,20

DIMENSIÓ 8. BENESTAR I PROTECCIÓ SOCIAL

	PIB PER CÀPITA		RATIO DEPENDÈNCIA		TAXA COBERTURA PRESTACIONS ATUR		PERSONES SOTA LLINDAR POBRESA	
	2001	2006	2001	2006	2001	2006	2001	2006
Andalusia	74,00	74,18	1,45	1,07	64,60	49,48	31,1	29,70
Aragó	107,10	107,37	1,10	0,87	63,60	62,13	12,5	12,90
Astúries	83,30	83,51	1,57	1,21	56,90	52,81	12,6	13,20
Balears	130,90	131,23	0,81	0,67	118,00	88,84	15,2	11,50
Canàries	90,60	90,83	1,01	0,86	64,30	56,00	24,1	28,30
Cantàbria	92,40	92,63	1,21	0,93	57,40	54,52	11,9	13,30
Castella La Manxa	82,00	82,20	1,27	0,99	59,20	47,62	29,4	24,70
Castella Lleó	92,80	93,03	1,33	1,05	56,20	46,63	25,1	29,30
Catalunya	122,20	122,51	0,89	0,72	85,90	70,85	12,5	12,10
Com. Valenciana	102,10	102,36	1,00	0,83	80,10	59,53	19,6	17,10
Extremadura	70,60	70,78	1,52	1,24	61,40	49,47	37,0	38,60
Galícia	83,10	83,31	1,26	1,04	62,40	49,11	21,2	23,20
Madrid	128,40	128,72	0,90	0,68	68,70	61,77	9,5	12,90
Múrcia	79,00	79,20	1,07	0,84	70,40	56,82	24,5	26,40
Navarra	123,60	123,91	0,90	0,74	66,40	60,99	12,7	9,80
País Basc	115,40	115,69	1,05	0,85	59,70	55,57	11,2	9,80
La Rioja	116,00	116,29	1,08	0,79	63,30	61,07	18,5	20,20

Bibliografia

AQR. Estudio Manpower Profesional. *Calidad laboral*. Barcelona, 2007

Clark, A. E. y A. J. Oswald (1996).- "Satisfaction and comparison income", *Journal of Public Economics*, 61, pp. 359-381.

Clark, A. E. (1998).- "Measures of job satisfaction. What makes a good job? evidence from OECD countries". OCDE, Occasional papers, num. 34.

Drolet, M. y R. Morissette (1998).- "Recent canadian evidence on job quality by firm size", Statistics Canada, Research Paper Series, num. 128.

European Commission (2001).- "Employment and social policies: a framework for investing in quality". COM (2001) 313 final.

European Commission (2002).- "Synergies between quality and quantity in European labour markets" a *Employment in Europe 2002*. Cap. 3.

European Council (2001).- "Indicators of quality in work", Report by the Employment Committee, 14263/01.

Hamermesh, D. S. (1999).- "The changing distribution of job satisfaction" National Bureau of Economic Research, Working Paper 7332.

Hamermesh, D. S. (1977).- "Economic aspects of job satisfaction" a Essays in Labor Market and Population Analysis, eds. Ashenfelter y Oates, Wiley. New York.

Insa, R (2007) "Comparació de la qualitat del mercat de treball en diverses regions europees" a *Anuari sociolaboral de la UGT de Catalunya 2006*. Barcelona.

Parellada, M i García, G. (2004).- *La qualitat del treball. Una proposta d'indicador*. Consell Econòmic i Social de les Illes Balears (2004). Palma

Toharia, L i Caprile, M (2007).- "L'Indicador de qualitat del mercat de treball (IQT) a Espanya" a *Anuari sociolaboral de la UGT de Catalunya 2006*. Barcelona.

Bibliografía

AQR. Estudio Manpower Profesional. Calidad laboral. Barcelona, 2007

Clark, A. E. y A. J. Oswald (1996).- "Satisfaction and comparison income", *Journal of Public Economics*, 61, pp. 359-381.

Clark, A. E. (1998).- "Measures of job satisfaction. What makes a good job? evidence from OECD countries". OCDE, Occasional papers, num. 34.

Drolet, M. y R. Morissette (1998).- "Recent canadian evidence on job quality by firm size", Statistics Canada, Research Paper Series, num. 128.

European Commission (2001).- "Employment and social policies: a framework for investing in quality". COM (2001) 313 final.

European Commission (2002).- "Synergies between quality and quantity in European labour markets" a *Employment in Europe 2002*. Cap. 3.

European Council (2001).- "Indicators of quality in work", Report by the Employment Committee, 14263/01.

Hamermesh, D. S. (1999).- "The changing distribution of job satisfaction" National Bureau of Economic Research, Working Paper 7332.

Hamermesh, D. S. (1977).- "Economic aspects of job satisfaction" a Essays in Labor Market and Population Analysis, eds. Ashenfelter y Oates, Wiley. New York.

Insa, R (2007) "Comparació de la qualitat del mercat de treball en diverses regions europees" a *Anuari sociolaboral de la UGT de Catalunya 2006*. Barcelona.

Parellada, M i García, G. (2004).- *La qualitat del treball. Una proposta d'indicador*. Consell Econòmic i Social de les Illes Balears (2004). Palma

Toharia, L i Caprile, M (2007).- "L'Indicador de qualitat del mercat de treball (IQT) a Espanya" a *Anuari sociolaboral de la UGT de Catalunya 2006*. Barcelona.